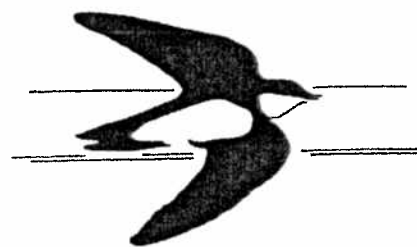

Het Bruuijsel

Vogelwacht Uden e.o.

VOGELWACHT UDEN E.O.

- Voorzitter** : Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28, Uden
Tel.: 0413-269804
- Secretaris** : Liesbeth Verkaar
Oliemolenstraat 53, Uden
Tel.: 0413-265397
- Penningmeester** : Anita van den Acker
Raam 523, Uden
Tel.: 0413-253151
- Bestuursleden** : Peter van de Braak, Johan van Roosmalen en Jacques Raats.
- Bankrelatie** : ABN-AMRO Uden, rekeningnummer: 60.99.68.254

“HET BRUUIJSEL” - nummer 3 - 2007

- Redactieleden** : Liesbeth Verkaar, Jolanda Rutten, Adrie Nijssen,
Jan-Willem Hermans, John Hermans en Peter Noy.
- Typewerk + correctie**: Mia van der Cruijssen
Lavasveld 68, Veghel
Tel.: 0413-343146
E-mail: miavandercruijssen@home.nl
- Eindredactie + kopij** : Peter Noy
Eikenwal 186, Uden
Tel.: 0413-251691
E-mail: pknoy@hetnet.nl
- Omslag** : Graphiset B.V. te Uden.
- Drukwerk** : Theo en Dorien Versteegden (faciliteiten: Basisschool De Vlonder)
- Verspreiding** : Sandra van de Burgt en Lies Schoenmakers.

“HET BRUUIJSEL” verschijnt 4x per jaar in een oplage van 230 exemplaren

- Clubgebouw** : De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij)
Tel.: 0413-250047

Website Vogelwacht : www.vogelwachtuden.nl

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt, voordat we daar toestemming voor hebben gegeven.
Men dient dan wel het Bruuijsel als bron te vermelden.

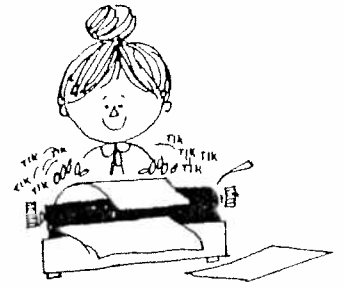
Inhoudsopgave

Colofon.....	Redactie	01
Inhoudsopgave	Redactie	02
Mededelingen van de Redactie	Jolanda Rutten	03
Van de Bestuurstafel... ..	Liesbeth Verkaar	04
Vogelwacht goes Extremadura 2007 inleiding	Jan-Willem Hermans	06
Extremadura, zaterdag 28 april	Jan-Willem Hermans	07
Extremadura, zondag 29 april	Leo Ballering	08
Extremadura, maandag 30 april	Tonny Vlamings	09
Extremadura, dinsdag 1 mei.....	Jos van der Wijst	12
Extremadura, woensdag 2 mei.....	Liesbeth Verkaar	13
Extremadura, donderdag 3 mei	Petra Hermens	15
Extremadura, vrijdag 4 mei.....	Connie Koenen	15
Extremadura, zaterdag 5 mei	John Hermans	16
Extremadura, zondag 6 mei	Jan-Willem Hermans	18
Extremadura, overzicht waargenomen vogels	Peter van de Braak	19
In gesprek met... Tiny van den Elsen.....	Liesbeth Verkaar	20
Interne(s)t	Jolanda Rutten	23
JeugdVogelwacht (Eidooier).....	Stijn van Gils	24
Slechtvalken wel en wee	Adrie Nijssen	26
De Harde Notenkraker	R. Regulus ©	27
Nestkastjes kijken	Annie Vervest	28
Rottum, een ongerept stukje natuur!	Joop Bergsma	30
Vogel onder de Loep... 'de Ooievaar'	Pedro van den Acker	34
Wespendieven tellen in de Maashorst.....	John Hermans	36
Webcam Kerkuil in Mariaheide	Peter van de Braak e.a.	37
Populair Wetenschappelijk... 'Nieuwe kleren'	Joop Bergsma	38
Bijzondere Waarnemingen.....	Peter van de Braak	40
Morinelplevier in de Maashorst	John Hermans	41
Excursie nestkastenwerkgroep naar het NIOO	Leo Ballering	42
Wetenswaardigheden... ..	John Hermans	44
Lezen in een boek	Jacques Raats	47
Vogelwacht - Winkel	Jacques Raats	48
Wat doet Vogelwacht Uden?	Redactie	50
Advertenties	Redactie	51

Mededelingen van de Redactie

Terwijl ik achter de computer zit om de 'mededelingen Redactie' voor het nieuwe Bruujssel te schrijven, klettert de regen tegen de ramen aan. Het is al de hele dag dreigend weer geweest, maar tot nu toe miezerde het alleen nog maar een beetje. Nu is het dus echt gaan regenen, dat geeft toch het gevoel van een naderende herfst. Van kou en nat en klam en van binnen zitten. Van lange avonden en korte dagen.

Ik denk nog even terug aan onze vakantie. Waar zijn we ook alweer geweest en in dit kader, wat voor bijzonders hebben we meegemaakt met vogels? O ja, we zijn dit jaar een week naar Dwingeloo geweest. Op de heide daar hebben we vooral de Boomvalk vaak prachtig kunnen aanschouwen. Echt goed voor mijn kennis van stootvogels. Want bij stootvogels kun je de kenmerken wel proberen uit een boekje te leren, maar dat loopt bij mij altijd uit op een gevoel van onmacht. Dat leer ik toch nooit! Ervaringen uit 'het veld' zijn onmisbaar om hier meer over te leren. En ik geloof toch echt dat ik een Boomvalk voortaan wel zal herkennen! Ook hebben we nog een weekje gevaren op de kleine riviertjes en kanalen in Zuidoost Friesland. We hebben daar de turfroute gevaren. Echt prachtige natuurgebiedjes die erg leuk te bekijken zijn vanaf het water. Vooral de prachtige Ooievaars en Reigers heb ik uitgebreid bekeken en ook hier heb ik geprobeerd om de verschillende Stootvogels op naam te brengen. Ik blijf het moeilijk vinden, maar oefening baart kunst zeggen ze, dus ik blijf oefenen.

In dit Bruujssel kijken we terug op de boeiende vogelreis naar Extremadura, dit voorjaar. Veel aangeleverde en enthousiaste verhalen van de Spanjegangers, zoveel zelfs dat de redactie zich genoodzaakt zag om het uitgebreide maar boeiende verslag van Tonny Vlamings met de helft in te korten. Voor degenen die het complete verslag van Tonny willen lezen kunnen contact opnemen met de Redactie. Wij sturen dit dan per e-mail door. Joop Bergsma heeft een wel heel bijzondere reisbestemming gevonden en dan toch zo dicht bij huis. De nestkasten werkgroep is zich aan het begin van de vakantie gaan verdiepen in de ecologie. Liesbeth Verkaar ontdekt in haar gesprek met een trouw vogelwachtlied uit Keldonk dat er nog zo'n vijftientig tot dertig paartjes Huiszwaluwen broeden in Keldonk. R. Regulus heeft een heuse Lammergier gezien op vakantie en Annie Vervest beschrijft haar ervaringen van een B-vijfje tot een N-nulletje. Waar Jacques Raats deze vakantie is geweest weet ik niet, maar hij heeft in elk geval wel de tijd gevonden om een aantal boeken uit de winkel eens echt te lezen.

Naast het terugkijken op de maanden die achter ons liggen kijken we natuurlijk ook alweer vooruit. Zo schrijft Joop Bergsma wat over de 'nieuwe wintercollectie' en Stijn van Gils richt zich al weer helemaal op de nieuwe Jeugd activiteiten. Tot slot sluit ik me aan bij de wens van Pedro van den Acker, ik wens iedereen een Ooievaar op zijn dak!

Namens de Redactie,
Jolanda Rutten

Mensenwerk!

De Redactie probeert te allen tijde uiterst zorgvuldig de aangeleverde kopij te beoordelen en waar nodig van storende taal- en/of stijlfouten te ontdoen. Tevens kan in voorkomende gevallen (in overleg met de auteur) een artikel worden geweigerd, ingekort of in een latere editie worden geplaatst. Desondanks kan het voorkomen dat er abusievelijk foutjes in ons mooie Bruujssel sluipen. Wij bieden daar bij voorbaat onze excuses voor aan, het blijft immers mensenwerk!

Van de Bestuurstafel...

De zomer is altijd een rustige periode binnen onze club. Gelukkig is het op de telpost vanaf begin augustus wel weer interessant. Hieronder volgen enkele mededelingen van het bestuur.

- **Gestopt na vele jaren**

Wim Hoefs en Theo Thijssen zijn deze zomer gestopt met het in elkaar zetten van het Bruujsel. Vier keer per jaar zijn ze een halve dag bezig geweest in Basisschool De Vlonder, om ons (soms erg dikke) Bruujsel in elkaar te zetten en naar Sandra te brengen voor de bezorging. Hierbij willen we Wim en Theo hartelijk bedanken voor hun inzet! Gelukkig hebben we gelijk al weer vervangers gevonden; Theo en Dorien Versteegden zijn bereid om de taak van Wim en Theo over te nemen. Als deze Theo het net zo lang doet als de vorige Theo, dan zitten we goed!

- **Telpost Brobbelbies**

Vanaf 1 augustus is 'ons benkske' weer zeer regelmatig bezet met tellers van onze club, maar ook van buiten onze club. Vier maanden lang wordt er bijna iedere dag geteld, zelfs bij minder weer. Het is erg leuk om op www.vogelwachtuden.nl/trektellen te kijken wat er die dag allemaal gezien is. Toy Janssen zet iedere dag de aantallen op de site en maakt een kort verslag van die dag. Nog leuker is natuurlijk om het zelf mee te maken. Ook onervaren tellers zijn van harte welkom, er zijn altijd wel leden aanwezig die bereid zijn een en ander uit te leggen. Buiten het gewone tellen op de telpost om, hebben we daar nog twee speciale dagen. Op zaterdag 6 oktober is de European Birdwatch, er wordt dan in heel Europa vogels geteld en gegevens worden verzameld. Wij doen vanaf onze telpost ook mee. Onze eigen traditionele vogelteldag is op zondag 21 oktober. Er wordt dan vanaf vijf posten ruim een halve dag geteld.

- **Klankbordgroepen**

Onze vereniging heeft ook zitting in verschillende klankbordgroepen, bijvoorbeeld over het inrichtingsbeheer van de Leijgraaf op langere termijn (30 tot 40 jaar). Dit is een initiatief van de gemeentes Veghel, Boekel en Uden. Via de werkgroep Natuur en milieu worden de ontwikkelingen bijgehouden. Jacques Raats heeft plaats genomen in een klankbordgroep over de groene inrichting van de gemeente Veghel. (beheersplan landelijk gebied).

- **Gierzwaluwen in Uden**

Het Gierzwaluwverhaal is een beetje met een sisser afgelopen. Na uitgebreid onderzoek en een hele papierwinkel, kon (of wilde?) de officier van justitie er geen zaak van maken. Maar ons doel is bereikt, aandacht voor de Gierzwaluw en SVU-wonen kan niet meer om ons heen. En er heeft nog een artikel in "De Scharnier" gestaan, het blad van SVU-wonen, dat vele mensen bereikt.

- **JeugdVogelwacht**

De jeugdgroep heeft weer een heel nieuw jaarprogramma boordevol activiteiten. Stijn van Gils, de grote motor achter deze groep, heeft zijn diploma Bos- en Natuurbeheer gehaald en gaat nu verder studeren op de Hogeschool Larenstein in Velp (bij Arnhem). Hij heeft een zogenaamde "Berkhofprijs" gekregen, die uitgereikt wordt aan een laatstejaars. We hebben nu dus "een knappe kop op natuurgebied" binnen onze club. We maken dankbaar gebruik van zijn inspiratie en enthousiasme binnen de jeugdgroep (kijk op www.vogelwachtuden.nl/werkgroepen/jeugd).

- **Jubileumboek Vogelwacht Uden**

Het Jubileumboek (in februari 2008 bestaan we 25 jaar) vordert gestaag. Het ligt nu bij de vormgever en er worden van alle kanten foto's verzameld. Er is beoordeeld welke foto's er in komen en dat zijn er veel. Alleen eigen werk komt in ons boek! Henk Arnoldussen heeft vijftien prachtige etsen voor het boek gemaakt. Over jubileum gesproken: misschien zijn er leden met leuke ideeën voor ons jubileum. Het wordt in twee weekenden in februari 2008 gevierd en er komt een tentoonstelling met foto's en etsen uit ons boek. Geef je ideeën door aan iemand van het bestuur, we zijn er blij mee! Ook kun je nog plaats nemen in de 'jubileumcommissie'.

- **Vogels en de wet**

Vogelbescherming Nederland heeft onlangs een nieuwe website geopend: "Vogels en de wet". De website biedt een hulpmiddel voor het vinden van antwoorden op vragen over wat wel en niet toegestaan is in relatie tot vogels. Er worden zowel eenvoudige vragen als ingewikkeldere vraagstukken behandeld. Het is een website met duidelijke informatie over de natuurbeschermingswetgeving in Nederland, iets waar duidelijk behoefte aan is, nu steeds meer vogelwerkgroepen zich actief inzetten voor bescherming van vogels. Het adres is: www.vogelsendewet.nl.

- **Ziekenhuis Uden**

Er is een ontwerp structuurplan Uden-Noord opgesteld voor het nieuw te bouwen ziekenhuis en er is een inspraakavond geweest. Jan-Willem Hermans heeft op de inspraakavond gepleit voor minder aantasting van de Maashorst door nevengebouwen zoals hotels en winkels. Vanuit de werkgroep Natuur en Milieu wordt een alternatief plan opgesteld (o.a. het gebied omgordelen met bos). Fortis-bank heeft een alternatief plan ingediend, dat er veel natuurvriendelijker uitziet als het plan dat er nu ligt. Jan-Willem vraagt op 13 september weer spreektijd in de vergadering van de gemeente om dit plan onder de aandacht te brengen. Hij heeft al diverse steunbetuigingen gehad.

- **Nieuwe leden**

Er hebben zich de afgelopen weken weer enkele nieuwe leden aangemeld. Het zijn; Hans van de Veerdonk uit Veghel (geen familie van Mark), Caroline de Lima uit Uden, Daan en Elke van de Wiel-Straatman uit Schaijk en Mientje Meussen uit Grave. Verder zijn er weer twee jeugdleden overgestapt naar de "volwassenenledenlijst" omdat ze zestien jaar zijn geworden. Het zijn Teun van Kessel uit Vorstenbosch en Marijn van de Braak uit Uden. Allemaal van harte welkom bij de club en veel vogelplezier. We zijn natuurlijk vooral blij met de jeugdleden, want wie weet zijn dat onze toekomstige bestuursleden!

Namens het Bestuur,
Liesbeth Verkaar

Boonklever

Vogelwacht goes Extremadura 2007

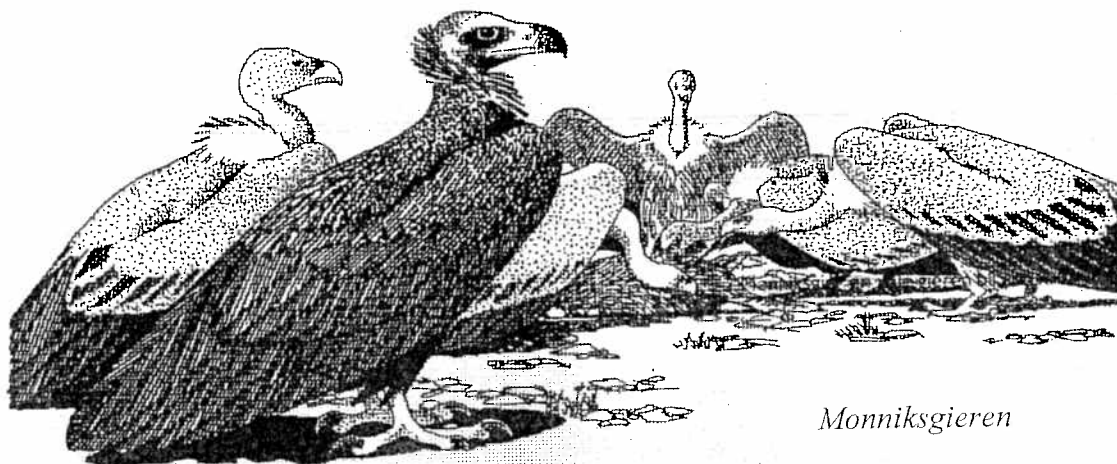
Van zaterdag 28 april tot en met zondag 6 mei 2007 zijn maar liefst 25 personen meegegaan met de voorjaarsexcursie naar Extremadura in Spanje.

De volgende personen hebben deelgenomen aan deze reis:

Leo Ballering, Peter van de Braak, Jan-Willem Hermans, John Hermans, Petra Hermens, Henry van de Heuvel, Maria van de Heuvel, Willem van de Heuvel, Toy Janssen, Conny Koenen, Chris van Lieshout, Theo Peters, Lies Schoenmakers, Ton Smits, Theo Veldpaus, Liesbeth Verkaar, Ramon Verkaar, Hermien Verkuijlen, Lambert Verkuijlen, Peter Vlamings, Tonny Vlamings, Jan Verhoeven, Willie de Vries, Jos van der Wijst en Wil Willems.

Het organisatiecomité, Peter van de Braak, John Hermans en Jan-Willem Hermans, heeft de reis zelf samengesteld en alles geregeld vanuit Nederland. We zijn al een aantal keren hier geweest, zodat we de plekken wel weten te vinden waar de vogels te vinden zijn.

De Extremadura is zeer rijk aan vogels. De vogelrijkdom is te verklaren door de aanwezigheid van veel geschikte en verschillende biotopen. Bovendien is het gehele gebied door de eeuwen heen nauwelijks veranderd. Het gebied is ook centraal gelegen. Uit Noordwest-Europa zijn o.a. Ooievaar, Ortolaan en Zomertortel afkomstig. Uit Afrika afkomstig zijn waarschijnlijk o.a. de Grijze Wouw, Kuifkoekoek, Zwarte Spreeuw, Koereiger en Slangenarend. Uit Zuidoost-Europa zijn o.a. Kleine Torenvalk, Kortteenleeuwerik, Kalanderleeuwerik, Kleine Zilverreiger, Zwarte Ibis en Bijeneter afkomstig. Uit Azië komt vermoedelijk de Monniksgier en (waarschijnlijk) uit China de Blauwe Ekster. De Extremadura is onbetwist de beste plek in Europa voor roofvogels. Niet alleen wat betreft de verscheidenheid aan soorten maar ook qua aantallen. Veel roofvogels die hier nog algemeen voorkomen zijn in andere Europese landen (bijv. in Griekenland) zeldzaam, schuw en moeilijk waar te nemen. Vijf soorten arenden (Dwerg-, Havik-, Slangen-, Keizer- en Steenarend) komen in redelijk gezonde populaties voor. Drie soorten gieren zijn gemakkelijk waar te nemen: Aas-, Vale- en Monniksgier. Nergens anders in Europa komen zoveel Grijze Wouwen, Rode Wouwen, Kleine Torenvalken en Grauwe Kiekendieven voor. En laten we de steppevogels niet vergeten. De Extremadura heeft Europa's grootste aantallen Grote-, en Kleine Trappen, Grielen, Grauwe Kiekendieven, Scharrelaars en Witbuik- en Zwartbuikzandhoenders. Ook verschillende soorten Leeuwerikken zijn karakteristieke steppevogels: Veld-, Thekla-, Kortteen- en Kalanderleeuwerik zijn algemene soorten. In Spanje treffen we ook een aantal van 'onze' karakteristieke broedvogels aan. Opvallend is dat deze soorten (bijv. Sperwer, Tjiftjaf, Merel, Roodborst, Koolmees, Blauwborst, Tapuit etc.) zich in Spanje beperken tot de oorspronkelijke (koele) bosgebieden of alleen in de bergen voorkomen.

Monniksgieren

Hieronder volgt een reisbeschrijving van dag tot dag.

Zaterdag 28 april 2007 door Jan-Willem Hermans

Eindelijk we gaan naar de Extremadura. John Hermans, Jan-Willem Hermans en Chris van Lieshout vertrokken naar Eindhoven Airport. Iets voor achten kwamen we aan. Zoetjesaan stroomden alle 25 deelnemers binnen. We konden inchecken, wat vanwege de drukte vrij lang duurde. Ook de perikelen rond de douane werden ons niet bespaard. Uiteindelijk zaten we net op tijd in het vliegtuig wat ons naar Madrid zou brengen. In het vliegtuig heb ik iedereen gevraagd om aan te geven hoeveel soorten vogels we in deze acht dagen zullen spotten. De antwoorden lagen tussen 91 en 180 soorten. We zijn benieuwd wie er het dichtst bij komt. De spelregels zijn als vanouds, onder het juiste aantal komen is afvallen. Die boven het getal of op het getal komt is winnaar. Om iets over twaalfen, die middag, landen we in Madrid. Hier hadden we drie 9-persoons-busjes gehuurd. Echter bij de Hertzbalie aangekomen bleek dat ze een fout gemaakt hadden. Een busje stond ergens anders!!! Afijn, na lang onderhandelen en met extra korting zijn we met twee Opel Vivara busjes en één 7-persoons Peugeot busje Madrid uitgereden. De chauffeur van bus één was Jan-Willem Hermans. Bus twee werd bestuurd door John Hermans en Henry van de Heuvel. Bus drie door Willie de Vries en Toy Janssen. Via onze portofoons hadden we contact met elkaar. Een prima systeem!!

Na een uur rijden zijn we gestopt om wat te eten bij een wegrestaurant. Het was meteen raak. Kuifleeuwerikken waren volop te zien. Bij ons helaas een bijna verdwenen soort. Ook werd al een Grauwe Kiekendief en een Rode Patrijs gespot. De wolken waren donker en een enkel spatje regen viel er uit. Toch mochten we over het weer vandaag niet klagen. We vervolgden onze weg via de autosnelweg E-90 richting Torrejon El Rubio. Bij Almaraz zijn we van de snelweg af gegaan en hebben een kleine weg genomen, parallel aan de autosnelweg. Via deze weg hebben we een schitterend uitzicht over Embalse de Torrejon-Tajo, een gestuwde rivier. Vele Huiszwaluwen, maar ook de Roodstuitzwaluw was er volop te zien. Bij de Casas de Miravete gaat de weg al haarspellend omhoog. Richting Jaraicejo kruisen we de Arroyo de la Vid, een klein beekje. Hier zagen we de eerste Blauwe Eksters. Het had net gehageld, maar nu was het droog, dus tijd voor een wandeling. De eerste Dwergarend hadden we al gauw in het vizier. Ook een Zwarte Ooievaar kwam voorbij gevlogen. Deze zijn vele malen zeldzamer dan de Ooievaar, die we dan ook veel gezien hebben. Maar ook Hop, Roodkopklauwier, Spaanse Klapekster en de alom aanwezige Grauwe Gorzen met hun sleutelgerammel-geluid waren snel gevonden. In de buurt van het water zijn struiken. Hier hoorden we de Orpheusspotvogel en de Baardgrasmus. Deze laatste hebben we alle prachtig kunnen zien en zo later in de week bleek, broedt deze hier in de struiken. De geurige bloemen van een Zonneroosje waren uitbundig te zien. Het is jammer dat we deze geur niet kunnen weergeven. Na een hoop gefotografeerd te hebben verlieten we deze plek en gingen verder naar Jaraicejo. In dit kleine plaatsje hebben we de afslag genomen richting Torrejon el Rubio. Iets buiten het plaatsje ligt een poel, waar de Blauwe Reiger opvloog. We komen langzaam in het dehesa-gebied. Ongeveer vijftig procent van de Extremadura is met dehesa bedekt. Het is een verbazingwekkend landschap, uniek voor het Iberisch schiereiland. Het lijkt wel wat op de Oostafrikaanse savanne: droog golvend grasland met parasolvormige bomen op regelmatige afstand van elkaar. De dehesa is een cultuurlandschap, ontstaan door een letterlijk behouden gebruik van de natuur. Het succes hiervan kan worden bewezen door het opmerkelijke feit dat de graslanden, onder de bomen, redelijk intensief worden geëxploiteerd en toch vrijwel alle voor het Middellandse zeegebied bekende diersoorten herbergen.

Roodkopklauwier

De dehesa is ontstaan door het gedeeltelijk kappen van de oeroude eikenbossen. De ruimte die vrijkwam is beheerst volgens een systeem dat minimale input in plaats van maximale uitput nastreeft. Weinig landbouwbeheerssystemen dienen zoveel doelen tegelijk: productie van voedsel voor mens en dier (gras en vlees), van brandstof in de vorm van brandhout en houtskool en van grondstoffen zoals kurk, bouw hout en tannine. Het vee van de Extremadura (vaak bijzondere rassen) graast alleen in de winter tussen de eikenbomen. In mei, als het gras begint te verdrogen, werd volgens de eeuwenoude 'transhumancia' het meeste vee langs traditionele routes naar de bergen gebracht, waar nog groen gras aanwezig is. Nadat in de herfst de eerste regenbuien het gras weer laten groeien werd het vee weer uit de bergen teruggeleid naar de dehesa's. De steen- en kurkeiken, die de dehesa's in de Extremadura karakteriseren hebben enorme wortelstelsels ontwikkeld om het grondwater op enkele meters diepte te bereiken. De bomen zijn van essentieel belang voor het voortbestaan van de dehesa. De kruinen van de bomen houden de zon tegen en voorkomen dat de bodem uitdroogt. De bomen zelf zijn van economisch belang en leveren brandhout, houtskool, kurk en eikels voor de varkens.

We zien weer Hoppen, Bijeneters, Roodkopklauwieren, Boomleeuwerikken, Kuifleeuwerikken, Thekla Leeuwerikken. Opeens een Kuifkoekoek. Helaas ging dit zo snel dat de meeste van ons dit niet gezien hebben. Bij een poel in het Dehesa gebied zagen we een Steltkluut, Dodaars en Koereigertjes. Ooievaars zijn volop aanwezig. We zijn in de buurt van het natuurpark Monfragüe. Dit is te zien aan de gieren die we nu te zien krijgen. Monniksgieren met hun spanwijdte van 250 tot 295 centimeter en Vale Gieren die 250 tot 280 centimeter halen cirkelen in de lucht. Ook zeer veel Zwarte Wouwen en in iets mindere mate Rode Wouwen zijn in de Dehesa talrijk aanwezig. In de lucht hangt een Slangenarend te bidden op zoek naar slangen en hagedissen. Wat een prachtig gebied. De tijd dringt echter en de maag voelt dit ook. Dus op naar ons pension, genaamd 'Avenida' en wat beheerd wordt door Julia en Pedro. Een hartelijk welkom in gebarentaal is ons deel. Pedro is ietsje lichter geworden sinds wij hem in 2002 voor het laatst gezien hebben. Het scheelt een kleine honderd kilo, waardoor hij nu beter achter de tap kan. De sleutels worden uitgereikt en de kamers verdeeld. De meeste gaan naar het huis in het dorpje, wat hoort bij dit pension. Eten doen we gezamenlijk in het pension, waar we de groep van het Brabants Landschap ontmoeten. Willem Peters, ook lid van onze club, was hier bij aanwezig. Later zouden we Joop Bergsma en zijn zoon hier ook nog diverse malen treffen. Het eten smaakte geweldig na zo'n vermoeiende dag. Onder voorzitterschap van Jan Verhoeven werd de vogellijst opgemaakt. Een score van 64 soorten. Niet slecht voor deze eerste dag. Nog even naar het stuwmeertje om te horen of de Moorse Nachtzwaluw er zit. Helaas niet gehoord. Tegen elfen doken de meeste het bed in, morgen vroeg op om dit adembenemende gebied te onderzoeken.

Hop

Zondag 29 april 2007 door Leo Ballering

Castillo de Monfragüe

Zoals door de ervaren Extremadura-gangers al in het vliegtuig was aangegeven, werden we 's morgens bij het ontbijt in het pension niet met een welgemeend "Buenos Dias" onthaald maar met stuurse blikken en een schel "con Leche?" waarmee kennelijk bedoeld werd of we koffie met melk wilden. Verder was het vooral snel eten omdat er niet zoveel opgebakken stokbrood van de vorige dag leek te komen (viel echter altijd wel mee.), de organisatie ons toen al achter de broek zat en Lambert voortdurend de cakejes wegpakte "voor onderweg" (en waar we vervolgens nooit meer wat van terugzagen). De bazin smoorde later in de week trouwens ook de

voorzichtige poging om het 'spek en eieren bakken door Leo' tot een traditie te verheffen! Geen mannen in de keuken! Die moeten achter de bar! Alwaar het de-hele-dag-niks-uitvoeren niet al te veel opvalt! Maar al snel gingen we naar het hoogtepunt van de reis: de ruïne van het kasteel van Monfragüe, tegenover een steile rots in de Taag waar veel gieren nestelden en overnachten. Als het warm genoeg is en de thermiek opkomt, worden de gieren actief en zweven van hun slaapplek de omgeving in om eten te zoeken! Staand op de ruïne kwamen ze dan soms op ooghoogte langs zeilen, een fantastisch gezicht! Er zaten voornamelijk Vale Gieren, een paar Monniksgieren, twee Aasgieren en broedende Zwarte au revoirs, helaas was het traditionele paartje broedende Slechtvalken dit jaar niet gezien, die waren waarschijnlijk op vakantie naar Nederland waar het wel mooi weer was! We kregen alle tijd om met de telescoop alles te bekijken, heerlijk, dit is pas een vogelvakantie!! Op de klim naar het kasteel hadden sommigen nog een Blauwe Rotslijster voorbij zien flitsen. Nadat we weer beneden waren bleken er langs de weg bij de Taag ook verschillende parkeerplaatsen en uitkijkpunten. Hier werd de Blauwe Rotslijster heel fraai gezien, maar ook de Gieren en andere vogels als Roodstuitzwaluw, Cirlgors, Bruine Gors en Zwarte Wouw! Later in de week zijn we nog een keer teruggeweest! De Taag volgend hebben we op een parkeerplaats gepicknickt en genoten van de Rode en Zwarte Wouwen, Rotszwaluwen en Alpengierzwaluwen. Gelukkig zat de vaart er goed in en even verder was er een uitkijkpunt waar nestelende gieren te zien waren. Maar elk voordeel heeft se nadeel en zo konden de gieren ook ons zien. Voor Maria werd het daardoor een echt uitkijkpunt.. net toen zij zich achter wat struiken ontlastte, kwam er een Vale Gier op drie meter hoogte overvliegen met als gevolg dat Maria de hele vakantie verder veel beter zou uitkijken!!! Weer een stuk verder was er nog een rots met gieren maar ook met een stel Oehoes met twee jongen, na even een drie kwartier zoeken had iedereen moeders gevonden en na nog eens een half uur ook de twee jongen maar ja, toen was moeders weer niet te vinden! Fantastisch hoe ze zich kunnen camoufleren terwijl het toch enorme vogels zijn! Daarna hebben we nog Moorse Nachtzwaluwen geklopt, zonder resultaat, de Vos gezien die er vijf jaar geleden ook al zat, en verder veel gesjouwd, gesjeesd en gesjoemeld met waarnemingen, Oh nee, dat laatste was not done. Jan zag er 's avonds streng op toe dat iedere waarneming ook verantwoord werd. Dubieuze waarnemingen werden met argwaan ontvangen! Nou ja, niet van iedereen: die Visarend die vissend en door drie mensen gezien was werd niet zondermeer geloofd maar dat Vuurgoudhaantje dat vanuit een rijdende auto werd gehoord werd zonder discussie voor waar aangenomen! Jammer dat niet iedereen het voordeel van de twijfel kreeg. Een smetje op de verder fantastische vogelvakantie!

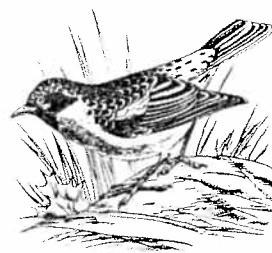

Vale Gieren

Maandag 30 april 2007 door Tonny Vlamings

Het plan was om vandaag vroeg uit de veren te gaan, maar helaas konden wij pas om half acht ontbijten. Het lukte de groep om kwart over acht richting de steppen van La Serena te gaan. Wij rijden van Torrejon el Rubio via de snelweg naar Companario en er wordt een Blauwe Ekster op een koe waargenomen. Via de portofoons wordt iedereen op de hoogte gesteld en alle hoofden in de drie busjes draaien richting koe en een: 'oh' ontsnapt uit de kelen. In de verte zien wij een mooi convent (oud klooster), maar dat laten wij voor wat het is, want ons doel is 'vogels spotten'. Er klinken weer waarnemingen door de portofoon: Goudvink, Zwarte Wouw boven de Steeneiken de klok rond.

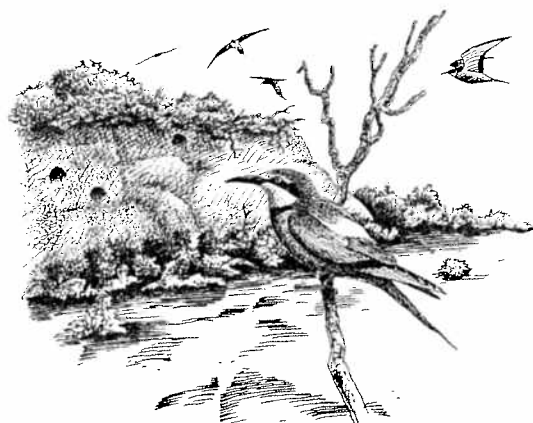
Er wordt uitleg gegeven over de manier waarop je je snel kunt oriënteren op de waargenomen vogel. In Jaraicejo worden drie Blauwe Reigers, veel Ooievaars en een Roodborsttapuit gescoord. John vertelt dat de Roodborsttapuit ook wel 'wijnupper' wordt genoemd. Het vogeltje blijkt namelijk zijn rode borst te danken te hebben aan het feit dat hij graag van de wijn snoept en daarbij op zijn borstje morste. De Rio del Tajo is prachtig witgekleurd door de waterranonkel. Oh, klinkt het weer door de portofoon, rechtsboven op tien uur een mooi Hopje en twee Roodkopklauwieren op de zevende paal op vijf voor één. Wij mogen hier echter niet te veel

Roodborsttapuit

stilstaan, want het is een tweebaansweg met een ononderbroken lijn. Op deze manier houden wij al het verkeer op; twee auto's per half uur, maar toch! Er wordt nog een Ooievaar gemeld. John mijmert: "De beste investering door Vogelwacht Uden is wel de aanschaf van de portofoons. Er wordt alweer een Zwarte Wouw gemeld. Zijn voor- en achterflank is donkerder dan de flank bij een Rode Wouw. Weer een opmerking: Een ooievaarsnest in hoogspanningsmast. Wij gaan nu de snelweg op naar Badajoz. Koereiger klinkt het door het apparaat. Er steken reigers de snelweg over, gelukkig wel in de lucht. Wij zien weilanden met prachtige Steeneiken, die ieder de ruimte hebben gekregen om te groeien. Zij zijn in hun groei wel geholpen door de snoei. Iedere boom heeft drie tot vijf hoofdtakken, die een parasol vormen om het grazende vee te beschermen tegen de zon, die echter deze dag niet zo erbarmelijk warm was.

John zag een Ekster en zegt: "dus is de kans groot dat wij ook een Kuifkoekoek zien, want de Ekster is de waardvogel voor de Kuifkoekoek." We passeren Trujillo, een middeleeuws stadje op een granietrots. Hier stikt het van de Kleine Torenvalken. Zij gaan vaak gezamenlijk op jacht en vangen daarbij libellen uit de lucht, maar dat laatste is meer het gedrag van de Roodpootvalk. Aansluitend rijden we door een landschap met rotsblokken, waarop Ooievaars broeden. De weilanden zijn hier begrensd door opgestapelde keien, muren van steenblokken, waartussen de koeien grazen met Koereigers op hun rug. De een dient de ander. Een mooi heuvellandschap met dieppaarse Lavendelheide, om verliefd op te worden. Hier in dit gebied zijn naast de hoogspanningsmasten speciale masten geplaatst voor de Ooievaarsnesten, zodat deze vogels niet op de hoogspanningsmasten gaan broeden. De Spaanse Mussen nestelen onder het nest van de Ooievaars, zij weven een slordig rond nestje. Mussen zijn afstammelingen van weervogels, die hun nesten hangend bouwen. Zij zijn afkomstig uit Afrika en maken een prachtig geweven hangend nestje. Wij passeren Miajadas en verlaten de snelweg. Hele plantages met olijfbomen. We zien een Graszanger vliegen en een Bijeneter met zijn prachtige kleuren. Blijkbaar is de chauffeur van het eerste busje even het spoor bijster. Wij hebben een aardig stukje rond gereden. In ons busje (busje twee) wordt er gelachen om de 'Truus-Truus'. Jan Willem Hermans seinde door dat zij afgeweken waren van de adviezen van de 'Tom-Tom', dus Truus trof geen blaam. Jan-Willem zei: 'Wij waren zelf niet goed'. Eindelijk hebben wij de juiste richting Don Benito en een Hop-hopje. Een Grauwe Kiekendief wordt gemeld. Vrouwtje grijs werd waargenomen en vergeleken met vrouwtje blauw. De breedte van de vleugels is een discriminatie-kenmerk. Deze zijn anderhalve keer zo breed. Door de portofoon klinkt: Raaf en Torenvalk, recht voor ons uit Kleine Torenvalk.

Bijeneter

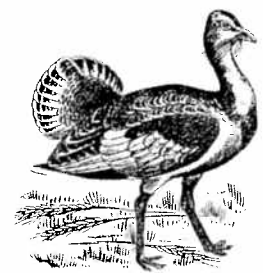
Wij rijden La Coronada binnen, de winkels zijn gesloten. Het was de bedoeling van de leiding om bij de Spar inkopen te doen voor de lunchpicknick. Op de kerktoeren broeden op elk vrij plekje Ooievaars. Een 'local' heeft brood in een plastic tas en hem wordt gevraagd waar de

bakker is. Hij wijst ons de weg, maar komt weer terug en wil zijn brood geven, echter die twee broden is niet genoeg voor vijftientwintig vogelaars. Het wordt vandaag brood en het beetje restant water van gisteren. Terwijl de foerageerclub brood gaat inslaan, vermaakt de rest zich met het zoeken van een rustig plekje waar je de 'hoge nood' kunt deponeren. Na de 'broodnodige' inkopen wordt het spotten voortgezet. Kuifleeuwerik, Griel en Hop mooi in beeld, Steenuil, Putter en Grauwe Gors, deze laatste wordt verward met de Kortteenleeuwerik. In de verte zien we een kerkje, met daarvoor een Grauwe Gors en een vliegende Hop die neerdaalt op een rots. Door de portofoon klinkt: "een Putter, een Roodkopklauwier op negen uur, nu vliegt hij naar rechts, daalt en landt op de rots, vliegt weer weg." Twee Ooievaars op half twee. Er wordt gestopt en wij lopen om het kerkje heen en komen op een heerlijk geurende bloemenweide met onder andere bloeiende Tijn en Lavendelheide, je waant je in een sprookjesland. Een Rode Patrijs, hij zat zo mooi op die rots daarboven. Zoekend van links naar rechts en van rechts naar links komt er vanzelf iets in je verrekijker. Connie: "Ik heb niet eens tijd om adem te halen, dus ik denk dat de aasgieren wel zullen komen." Vraag door de portofoon: "Wat zit daar op die rotsformatie in de vorm van een kerkje, op het kerktorentje? Wat is het?" Voor de variatie werd er doorgereden. "Vier roofvogels in de grote witte wolk links voor. Aan de rechterkant nog een Monniksgier." John zegt: "Monniksgier, links een Vale Gier, het zweeft wel mooi, het zijn allemaal vale, vier vaaltjes. Even later grote sensatie over: "Kleine Trap, vijftien meter links op negen uur. De Kleine Trap is monogaam of hij heeft twee tot drie vrouwtjes, hij is 35 tot 40 cm groot. De Grote Trappen beginnen nu voor te komen in dit soort gebieden. De Steltkluut wordt opgemerkt, dat moet bij het water zijn. Telescopen en fotoapparatuur worden in de starthouding genomen. Het is een prachtige vogel op lange rode poten. Deze zijn erg functioneel voor het waden door het water. Hij heeft een prachtig slanke vorm. Het mannetje heeft een zwarte kam. De leden van de leiding beloven een nog mooier gebied waar we de Grote Trap zullen kunnen ontdekken. Wij rijden verder door afwisselend rotsachtig landschap en groene vlaktes met een paarse gloed van bloemen. Bij een plas op driehonderd meter afstand zien sommigen van ons vliegende Zandbuikhoenders.

Vale Gier

Op enig moment worden we ingehaald door auto's waarvan de chauffeurs niet al te vrolijk kijken vanwege ons ornithologisch onderzoeksgedrag. Vaak staan wij namelijk stil op een éénbaansweg met een ononderbroken streep. Levensgevaarlijk... echter. Gelukkig slaan wij een kleinere weg in met weilanden vol gele en witte bloemen, daarna grasland. Geschreeuw, enthousiast geroep. "Grote Trap, oh wel twintig!!" Via portofoon wordt er gecommuniceerd. Toy telde veertien trappen. Iedereen vliegt snel de busjes uit. Telescopen, camera's en verrekijkers in gereedheid. Prachtig baltsend en vliegend sieren de Grote Trappen de lucht. Zij hebben een spanwijdte van 210 tot 240 centimeter en een gewicht van ongeveer zestien kilogram en dan het gemak waarmee zij van de grond loskomen met nauwelijks een startbaan, in vergelijking met een zwaan die echt ruimte nodig heeft om op te stijgen. Als schepen die door het weiland glijden zo plechtstatig schrijden zij voort. De nek opgezet en waardig neerbuigend. Koninginnedag waardig. Het wuivende handje ontbrak alleen.

Grote Trap

Wij vervolgen onze weg door een hele droge kale vlakte. Er vliegt een Roodkopklauwier en een Houtduif. Ook zien we een Scharrelaar op de draad, woh wat een mooie vogel, prachtig blauw. Aan het begin van de avond rijden we 'Villa Nueva de la Serena' binnen, hier gaan wij bij een Carrefour boodschappen doen, zodat wij voor de hele week voldoende broodbeleg, drinken en fruit hebben. Zo kan er de komende dagen non-stop gespot worden en hoeft het ornithologisch onderzoek geen vertraging te ondervinden van de bevoorrading voor bevrediging van de

innerlijke mens. Sommigen onder ons bleven spotten en hadden het geluk de Europese Kanaries en Putters te zien. Sommigen genieten van de prachtige lucht met een variatie aan wolken. Zonnestralen kleuren de randen van de wolken zilverachtig en verspreiden haar bundels licht onder de wolken uit. We ontdekken een kolonie Ooievaars in de weilanden en op de nesten honderden. Een Ooievaar staat aan een plas die begroeid is met Waterranonkel, een weldaad voor het oog. Wij bereiken weer het landschap met de Steeneiken. De Roodkopklauwier toont zich weer. Wij hebben regen en zonneschijn met het effect van een dubbele regenboog. Een 'ohoo, wat mooi' en er wordt een oude wijsheid of een sprookje verteld: 'Daar waar de regenboog de grond raakt zit een pot met goud in de grond'. Wij zien cumuluswolken in de lucht, een wolkenpartij licht van binnen en donker van buiten. Cirrusbewolking in de verte, deze lijken op bloemkolen.

's Avonds rond kwart voor negen stopt onze bus bij het pension, waar negentien mensen hun spullen naar de slaapkamer brengen om vervolgens naar het hotel te komen, waar de overige zes personen hun slaapverblijf hebben en waar ons diner om kwart over negen wordt opgediend. Na het eten start voor de liefhebbers een avondwandeling. Het is bijna volle maan en de deelnemers hopen een Moorse Nachtzwaluw te horen. Deze wens gaat niet in vervulling, maar... om half elf luisteren wij wel naar de enige vleermuis, die je met je mensenoor kunt horen. Dit zoogdierje maakt een piepend geluid. Deze vleermuis vangt in het voorjaar overvliegende vogels, onder andere Zwartkopmezen.

Dinsdag 1 mei 2007 door Jos van der Wijst

Van collega's en bekenden had ik al veel gehoord over de bijzondere natuurkwaliteit van de Extremadura. Ik hoefde dan ook niet lang na te denken toen ik van Peter van de Braak en Jan-Willem Hermans hoorde dat de Vogelwacht dit voorjaar Extremadura als doel voor haar jaarlijkse reis had gekozen. Vandaag is het de vierde dag van de reis en ik geniet elke dag met volle teugen. Het voelt super om niks zelf te hoeven regelen (vliegreis, appartement, eten en ook nog gereden worden). Wat wil je nog meer, puur vogelen in misschien wel het mooiste vogelgebied van Europa. Ik merk dat ik voorin 'busje 1' een zekere verantwoordelijkheid heb in het doen van nieuwe waarnemingen. Het is een kick om constant attent te zijn en bevestiging te krijgen van je reisgenoten. Peter bedient de portofoon en speelt alle waarnemingen door naar busje 2 en 3 en vice versa. Dit leidt tot een voor mij nieuwe codetaal. Dit gaat in de sfeer van: Zwarte Wouw op tien uur, Spaanse Klapekster links op paaltje, roofvogel hoog op drie uur, optie Monniksgier. Soms worden alleen nog afkortingen gebruikt; GG (Grauwe Gors) op links of RKK (Roodkopklauwier) op rechts. Het aantal Grauwe Gorzen is zo groot dat deze soort op een gegeven moment niet eens meer gemeld wordt!

De stops zijn prachtig. Ik leer al snel dat je in elk geval Jan Verhoeven goed in de gaten moet houden. Hij hoort en herkent echt alles direct. De tweede uitdaging, naast het vogelen, is het fotograferen. Ik heb net een week voor de reis een digitaal cameraatje met bijbehorende adapters gekocht om te kunnen digiscopen. Ik probeer de kunst af te kijken van Peter en Ton Smits die beiden dezelfde camera hebben. Na enige oefening gaat het fotograferen steeds beter. Ik krijg steeds meer handigheid in het bedienen. Al snel heb ik in de gaten dat het handig is zowel verrekijker als telescoop en digiscoop camera constant binnen handbereik te hebben. Daarnaast kan ik mijn vertrouwde spiegelreflexcamera ook niet missen waardoor het zitten in het busje en het wandelen er niet comfortabeler op worden, maar wel functioneel. Ik wil geen soort missen en zeker geen kans op een prachtfoto. Voor buitenstaanders ziet we er volgens mij wel uit als te zwaar opgetuigde kerstbomen. Deze vierde dag staat een rit via Santa Maria de Magasca en Caceras op het programma. Een groot deel van de dag rijden we door verschillende varianten van het Dehesa landschap. Door de ruime regenval van de afgelopen weken ligt de Dehesa er

Het Bruujssel, oktober 2007

prachtig groen bij. Fraaie Steen- en Kurkeiken met daaronder een kleurenpracht van bloeiende lavendel, verschillende geelbloeiende composieten afgewisseld met de kenmerkende Cistusstruiken. Voor het ontbijt tref ik in ons verblijfsdorp Torrejon el Rubio al de eerste Putters die al foeragerend op distels zich op korte afstand laten fotograferen. Na het vertrek uit Torrejon stoppen we al snel bij het bruggetje over de Rio Almonte en maken een wandeling langs de beek. De IJsvogel die we een dag eerder hier zagen overvliegen laat zich vandaag niet zien (vermoedelijk is hun verspreidingsgebied door de vele regen die eerder is gevallen nu erg groot). Wel laten zich diverse andere vogelsoorten van dichtbij zien; Koekoek, Kleine Plevier, Oeverloper, Rots-, Oever- en Roodstuitzwaluw en Europese kanarie. We zien op korte afstand

Putter

een Slangenarend die neerstrijkt op een nabij gelegen hoogspanningsmast. Hierna rijden we door de Hesta naar het westen richting Monroy. In de Hesta zijn soorten als de Blauwe Ekster, Zwarte Wouw, Spaanse Klapekster en Roodkopklauwier kenmerkend. Het aantal Grauwe Gorzen en Kuifleeuweriken is niet te tellen. Vanuit Monroy rijden we weer richting Torrejon en stoppen bij een kolonie Ooievaars die hun nest hebben gebouwd in enkele hoge vliegdennen. Tijd voor de lunch. Dit ziet er als volgt uit: in het midden een berg stokbrood, beleg en blikjes fris, daaromheen zittende en staande (etende) vogelaars en op afstand een stilleven van telescoopkijkers en fototoestellen. Op de achtergrond de vliegdennen met een kolonie broedende Ooievaars met Spaanse Mussen die hun nesten maken in en rondom de Ooievaarsnesten, wachtend op de broodkrumels die straks overblijven. We lopen een stuk het zandpad in. Al snel wordt de aandacht getrokken door een Kleine Zwartkop die zijn zang vanuit een rozen-/braamstruik laat horen en op een gegeven moment goed poseert voor de opgestelde rij fotografen. Het is nogal wat om door die kleine rode oogring op korte afstand door een tiental telescopen en megalenzen bekeken te worden die bovendien de boel nog eens bedonderen door met hun mobiele telefoontjes de geluiden van soortgenoten laten horen. De Zwartkop bleef onverstoord zingen. Het kan niet anders dan dat hij blij was dat na een kwartiertje, als de fotografen hun plaatjes geschoten hebben, tevreden de macht over zijn eigen biotoop weer terugkrijgt.

We duiken de busjes weer in en rijden verder richting oosten. Ergens moet een zandweggetje zijn waar een aantal jaren geleden een nest van de Spaanse Keizerarend zat. We komen terecht op een landweggetje met diepe gaten en kuilen. De busjes en passagiers worden zwaar op de proef gesteld en de bodemplaat van de bus van Henry krijgt op een gegeven moment een behoorlijke opdonder. Plots zie ik in de verte een hele groot nest op een hoogspanningsmast. Het kan bijna niet missen, dit moet het nest van de Spaanse Keizerarend zijn. Op grote afstand zijn de witte vleugelstrepen goed zichtbaar. Zodra we echter dichterbij komen worden we aangehouden door een soort ranger (natuurbewaker) die ons verzoekt terug te keren. We vervolgen onze route verder naar het noorden. Onderweg zien we nog een Vos, een Rode Wouw, Bijeneters, een Dwergarend en Vale- en Monniksgieren. Als slot van de rit stoppen we nog even bij het Bezoekerscentrum ten noorden van Torrejon. Tot mijn verbazing duiken de meeste vogelaars meteen het winkeltje binnen om vogelspeldjes te kopen. Voor mij weer een nieuwe ervaring. Ik doe hetzelfde. Mijn eerste speldje op mijn verrekijker! Daar kan ik mee thuiskomen.

Woensdag 2 mei 2007 door Liesbeth Verkaar

Wat jammer nu, na vier frisse maar droge dagen is het nu ronduit regenachtig. Het heeft de hele nacht behoorlijk geregend. Vandaag staat een groot stuwmeer op het programma, Embalse de Arrocampo-Almaraz, in de buurt van Saucedilla, er staat ook een kerncentrale. Een heel ander biotoop dan we tot nog toe gehad hebben. De afgelopen vier dagen hebben we vooral de

dehesa's bekeken, nu gaan we vooral voor de watervogels. Het stuwmeer is omzoomd met grote rietvelden. Er zijn hier in totaal vijf vogelkijkhutten gemaakt en er is een informatiecentrum ingericht. Ook zijn op verschillende plaatsen informatieborden geplaatst (helaas in het Spaans). Het is allemaal nog vrij nieuw, dit alles met de steun van onder andere de Europese Unie. De kijkhutten zitten op slot, we moesten een sleutel halen in het informatiecentrum. Ondanks de regen gingen we toch de kijkhutten af. Al heel snel konden we nieuwe soorten bekijken, zoals de Purperkoet. Dit is een zeldzame, grote Koet met een prachtig donkerblauw tot paars verenkleed en roze poten en een grote rode snavel met een rood schild. Hij verstopte zich tussen het riet, maar soms was hij mooi te zien. De Kwak vloog vlak over ons hoofd, een grijsachtige reigersoort. Vanuit de struiken klonk het geluid van de Cetti's Zanger. Voor een dergelijk klein vogeltje heeft hij een behoorlijk hard liedje, wat steeds herhaald wordt. Maar te zien krijgen we hem niet, hij speelt verstoppertje. In het boek zie ik dat hij wat op de Kleine Karekiet lijkt, maar met een puntig kopje en een omhoog gehouden staart. Door de regen ontstonden er mistflarden, wat wel een beetje een mysterieuze sfeer gaf. We hoorden de Grote Karekiet, die horen we bij ons helaas niet veel meer (De Biesbosch), het klinkt een stuk zwaarder dan de kleine Karekiet. In de mist zagen we enkele Witwangsterns vliegen. Ze zijn donkergrijs en hebben, vergeleken met de Visdief, langere poten en een grijze stuit. Vanwege de regen zijn we maar naar twee hutten gelopen, het hield op met zachtjes regenen. Is dit nu Spanje, koud en nat? Een andere groep ging wel verder. John was op zoek naar de Zwartkoprietzanger, die lijkt op de Rietzanger. Voor hem zou dat een nieuwe soort zijn, helaas is hij niet gevonden. Vier hutten lagen vrij dicht bij elkaar, de vijfde hut lag wat verder weg en daar zijn we naar toe gereden. Hier hadden we geen sleutel van. Volgens de folder zou hier de grijze Wouw te zien zijn, een mooie soort. We zagen hem niet. De Woudaap liet zich wel goed bekijken, hij zat roerloos in het riet. Het is de kleinste Reiger, ongeveer zo groot als een Waterhoen. Na de kijkhuttentocht gingen we naar de 'Vlakte van Belen' in de buurt van Trujillo. Aanvankelijk regende het behoorlijk, maar na vier uur werd het eindelijk droog en kwam zelfs de zon er door. Hier zagen we twee Grote Trappen, wat een indrukwekkende vogels zijn dat toch! Statig wandelden ze door het gras, alsof ze wilden zeggen: "Pas op hier kom ik aan." Ook als ze vliegen zijn ze indrukwekkend, enorm groot met een vleugelspanwijdte van twee meter tien tot twee meter veertig! Af en toe maakten ze wat baltsbewegingen en kwamen er witte veren tevoorschijn, prachtig. Naderhand zagen we ook nog drie hanen en een hen in een weiland. Een van de hanen kwam zo mijn telescoop ingevlogen, een heel aparte ervaring.

Purperkoet

Toen de zon ging schijnen begonnen de Kalanderleeuweriken te zingen. Ze hebben donkere vleugels en een witte achterrand en hebben een prachtig liedje. We stopten bij een broedplaats van heel veel Ooievaars en Koereigers, die gezamenlijk in een boom broedden. Toen we weg wilden rijden hoorden we een hard krakend geluid; we waren per ongeluk op een steen gereden en een plaat van onder de auto kwam los. Even geschrokken, maar de schade viel gelukkig mee. Het was een prachtig gebied met veel stenen muurtjes. Op een dak zat een Steenuil mooi in het zonnetje. We hadden hem zien bewegen, anders hadden we hem nooit gezien. Zijn camouflage is zo goed, dat je er zo voorbij rijdt. Hij gaat compleet op in de omgeving. Op de terugweg hielp een vriendelijke Spanjaard ons nog op de goede weg door voor ons uit te rijden. Weer een zeer geslaagde dag. Complimenten voor de organisatoren John, Jan-Willem en Peter. Ook voor de chauffeurs Toy, Henry, Willie en Jan-Willem, ze brachten ons zonder moeite naar de mooiste plekjes. Het was voor Ramon en mij af en toe wel wat heftig, twaalf uur per dag vogelen, acht dagen lang, maar dat heeft niets met de organisatie te maken, maar meer met het feit dat ik toch niet zo'n fanatieke vogelaar ben en waarschijnlijk nooit zal worden ook. Maar we hebben erg genoten!!

Donderdag 3 mei 2007 door Petra Hermens

Vandaag een zware dag. 's Morgens vroeg om half acht ontbijten om direct daarna met drie auto's te vertrekken richting Sierra de Gredos. Onderweg regelmatig stoppen, snel eruit om de vogels te spotten. We houden contact met elkaar (drie auto's) met bakkies! Mocht de een wat zien, dan kan de ander daar meteen op reageren. Na anderhalf uur rijden zagen we de Waterspreeuw op een rots in het water bij Rio de Jerte. Als specifiek onderdeel voor vandaag het bereiken van Hoyes del Espino. Dit is een rotsachtig gebergte in het 'Reservena du Gredos'. We hoopten daar de Blauwborst te zien maar dat is niet gelukt. Wel zagen we onder andere de Zwarte Roodstaart, Gekraagde Roodstaart, Heggemus, Waterpieper, Alpenkauwen en de Steenbokken. Enkele waren zover de berg opgegaan over rotsige paadjes waar het water doorheen stroomde om de Blauwborst te ontdekken maar dus niet gezien. We hadden weinig sneeuw. Heel in de verte zag je bergtoppen waar de sneeuw op lag. Bij de vorige excursie in 2002 was er volop sneeuw. Ik begon mijn verhaal als 'zware dag'. Hiermee wordt dus bedoeld lange reistijden met grote temperatuurverschillen van 20 graden tot 0 graden!

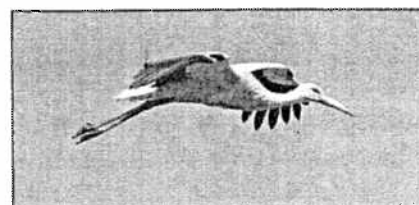

Waterspreeuw

Om half negen 's avonds kwamen we bij ons pension aan en konden meteen aan onze maaltijd beginnen. Daarna nog wat bijkletsen of een wandeling maken naar de poel om de Moorse Nachtzwaluw te ontdekken maar dat is ook niet gelukt. Hevige discussie tijdens deze wandeling ging over het feit 'waar ligt de Noordpool'? Het alom bekende pannetje (sterren) of de felle Poolster. Ikzelf houd het bij het pannetje. Voor mij was dit mijn eerste buitenlandse excursie. Ik heb de excursie als zeer bijzonder ervaren. Niet alleen de vogels die we gezien hebben maar zeker ook het landschap was heel mooi. Een pluim voor diegenen die deze reis georganiseerd hebben.

Vrijdag 4 mei 2007 door Connie Koenen

Wat gaat zo'n week toch snel, in die vijf dagen veel indrukken opgedaan. Zoals in het natuurpark Monfraguë, met al die Vale Gieren, Monniksgier, Zwarte Wouwen en niet te vergeten 'de Spaanse Keizerarend'. En zo ook de prachtige Oehoe, weliswaar gespot door een Frans echtpaar en met heel goed zoeken tussen grote rotsblokken twee juveniele. Ook zeer de moeite waard om te bekijken, we reden er toch langs, in het weidelandschap, altijd dezelfde bomen, steeneiken en kurkeiken en wat nog meer opvalt ze staan nooit in een groep, maar altijd los van elkaar en blijven het gehele jaar groen. Dit was het voorwoord.

Ooievaar

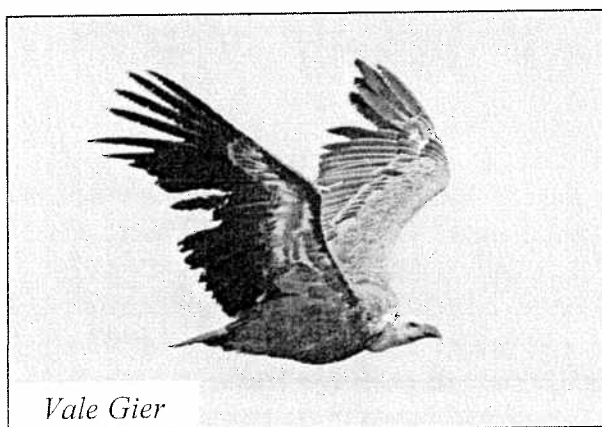
Het is nu kwart over acht en voordat we weg konden, moest Henry eerst een grote kei onder de auto verwijderen. Het is, dat hij bij moest betalen, anders had Henry de kei vast meegenomen als souvenir. Kunnen we? Ja! Nee wachten! Waarop? Wij missen de 'Grote Gele Kwik', werd er geroepen. Jan-Willem zei, dat de 'Grote Gele Kwik' deze dag op het nest bleef. Natuurlijk zien we prachtige Blauwe Eksters, Hoppen, af en toe Bijeneters, en enkele voorzitters konden daar prachtige foto's van maken. Via allerlei omwegen en veel gezien te hebben kwamen we in La Aldea del Obis aan, waar we gingen lunchen. De lunch, altijd een gezellige drukte van etende, drinkende en kletsende meute en voordat men er erg in had, had Jan-Willem en zijn hulpjes alles weer opgeruimd. Na een tijd rijden, met natuurlijk uitstappen, telescopen opzetten, zoeken en fotograferen kwamen we om half vier in de zeer oude stad Trujillo aan. Dit dorpje ligt er nog net zo bij als vroeger. Ooievaars domineren de daken, huizen en kerken en vooral hun klepperen is geweldig om te horen. Ja, en dan het stadje uitkomen. Knap hoor Jan-Willem, verdwalen in een

stadje met maar vier straten! "Dat is geen verdwalen, dat is er gewoon niet door kunnen". Bij Sierra de la Frontière zagen we een groot meer en nieuwsgierig naar nieuwe soorten toch maar er omheen rijden. Veel groter dan ze dachten, maar wel Steenlopers, Kempphaan, Bontbekplevier, Zilverplevier en Bonte Strandloper gezien. Eerst maar naar Julia bellen, dat we te laat zullen aankomen en de 'Grote Gele Kwik' zal er ook niets van begrijpen. Wel via Rio Amonte teruggereden naar Torrejon el Rubio, waar we om half tien ons aan het bier / wijn en eten konden tegoed doen en uiteraard al die mooie waarnemingen doornemen. Het was een enerverende dag en de telling eindigde op 153 soorten vogels. Willie en Toy, nog bedankt voor het steeds goed rijden.

Zaterdag 5 mei 2007 door John Hermans

Vandaag doen we het wat rustiger aan en bekijken we enkele gebieden die we al eerder bezocht hebben. Uiteraard begon de dag weer als vanouds met de prachtige glimlach van onze vriendelijke Julia (dus niet) Het ligt niet aan een ochtendhumeur, want ook 's avonds kijkt ze zo. Wel komt er een glimlach op haar mond als Jan-Willem het 'smile'-gebaar maakt. Toch geen commentaar op 'ons Julia' want we hebben er elke keer weer een heel goede tijd. Voor mij is het nu al zo ongeveer de vijfde of zesde keer dat ik hier kom.

Als eerste zijn we naar de gierenrots, de Pena Falcon, in Monfrague gegaan. We hadden nu prachtig de ochtendzon op de rots staan. Omdat het nog vroeg was zaten alle gieren nog op de wand. Een uur later was de thermiek zodanig dat we de eerste exemplaren zagen vertrekken. Ik zag meteen van heel dichtbij een Roodstuitzwaluw zitten, maar na het opzetten van mijn fototoestel vloog de vogel weg. Jammer, maar dat is nu eenmaal het lot van een vogelfotograaf. Even later zagen we wel twee Rode Patrijzen vlakbij ons op de rotsen. Vooral met de wazige groene achtergrond was het een plaatje waar iedereen van genoot. Even van tevoren had Jan weer een jonge Grijsze Gors in zijn hand. (ik heb nu al diverse gelegenheden meegemaakt waarbij Jan ineens een jonge vogel in zijn hand had) De ouders bleven telkens het jong voeren en ook de grijze gors konden we dus met zijn allen prachtig mooi bekijken. Willie was even later druk bezig om diverse zwaluwsoorten te fotograferen die telkens in een klein plasje modder kwamen halen om een nest te bouwen. Zo kwamen er Roodstuitzwaluwen, Rotszwaluwen en Boerenzwaluwen af en aan gevlogen. Na enige tijd hield dit plotseling op, kennelijk waren ze moe van het bouwen. Aan de overzijde kwam de zon wat hoger op de rotsen en kwam het nest van de Zwarte Ooievaar mooi in de zon te liggen zodat ook deze vogel door de telescoop goed

Vale Gier

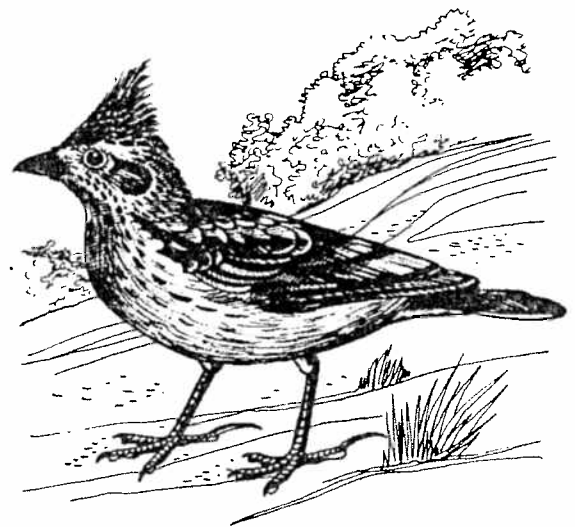
bekeken kon worden. Vooral de groene gloed onder zijn zwarte kleed viel bij de meeste van ons op. Ondanks het feit dat alleen maar Vale Gieren en Aasgieren hier op de rotsen broeden zagen we toch ook regelmatig Monniksgieren voorbij vliegen. Enkele exemplaren gingen in de zon op de rotsen zitten en hebben we heel fraai met de telescoop kunnen bewonderen. In de vlucht valt zijn donkere egale kleur op, in behoorlijk contrast met zijn lichte poten. De Monniksgier is de grootste en is meestal in staat om als eerste de harde, taaie huid van een dood

dier te doorboren. Als ze genoeg op hebben komen de Vale Gieren aan de beurt. Als laatste zijn de Aasgieren en de Wouwen aan de beurt.

Na de Pena Falcon krijg je automatisch (er is maar één weg) de Porte del Tietar, het tweede punt waar je rotsen hebt waarop veel Vale Gieren zitten te broeden. De vorige keer zagen we hier de

jonge Oehoes en een volwassen exemplaar. Na enig zoeken kregen we nu alleen de jongen in beeld. Maar het hoogtepunt vormde de Spaanse Keizerarend die fraai boven de rotsen een aantal keren ronddraaide totdat de vogel niet meer te zien was. Het was een volwassen exemplaar, waarvan we de witte schouders goed konden zien. Hier onderscheidt de Spaanse Keizerarend zich van de Keizerarend die in Oost-Europa te zien is. Onderweg naar de moerassen bij Embalse de Arrocampo-Almaraz kwamen we diverse keren langs de beroemde varkens van Extremadura die zich heel lui in de zon koesterden. Wat een leven ten opzichte van die varkens die hier in Brabant opeengepakt zitten. De varkens werden door diverse personen gefotografeerd, op de een of andere manier hebben we toch veel sympathie met deze luilekker dieren. Toen we bij Embalse de Arrocampo kwamen was het middag, dus tijd voor het eten. Bij het ornithologische station stonden enkele banken waar het eten, in het zonnetje, zo op was. Toy kon niet wachten en had zo ongeveer alles al gezien toen wij nog moesten beginnen. De meeste vogels waren een herhaling van enkele dagen geleden, zoals de Kleine en Grote Karekiet, de Purperkoet, de Purperreiger, de twee Lepelaars, maar we zagen hier ook enkele vogels die weer nieuw voor onze reis waren. Het vrouwtje van de Tijgervink liet zich mooi benaderen en Leo zag de Visarend in het water vallen/duiken. De IJsvogel liet zich nu voor het eerst aan de meeste vogelwachtleden zien. Tot nu toe was het nog alleen maar voor een enkeling telkens een flits.

Als voorlaatste gebied hebben we de Puerto of Casas de Miravete bezocht. Dit is een pas op zeshonderd meter hoogte waar we een wandeling wilden maken, maar er was weinig te wandelen. Wel vonden enkele personen een kleine smaragdgroene hagedis die zonder staart geshowd werd aan alle anderen die inmiddels al weer in de bussen zaten. Iedereen had het wel zo'n beetje gehad waarna we besloten om terug te keren naar Torrejon el Rubio. Toch stopten we onderweg weer want we kwamen bij een punt waar we de eerste dag al enkele vogelsoorten hadden gezien. Op een gegeven moment riep iemand Provençaalse Grasmus. Iedereen kijkt naar deze Provençaalse Grasmus die telkens zijn jong kwam voeren. Na ongeveer een kwartier begon de argwaan en werd het toch weer een Baardgrasmus die we hier op de allereerste dag ook al hadden waargenomen. Zo zie je maar weer hoe vlug je met zijn allen een waarneming voor zoete koek aanneemt. Overigens wel heel fraai want op vijf meter afstand van ons werd het jong gevoerd. Om vijf uur in de middag waren we al in Torrejon, een record voor ons want de overige dagen was het telkens half negen 's avonds voor we in ons pension waren. Een aantal personen heeft verder niets meer gedaan maar ik ben samen met Theo Peters nog even buiten Torrejon wezen vogelen. Hier zie je tijdens een korte wandeling van een uur enkele specifieke Extremadura soorten zoals de onvermijdelijke Grauwe Gors die je zo ongeveer om de vijftig meter tegenkomt. De andere talrijk aanwezige soort is de Kuifleeuwerik. Onvoorstelbaar dat er in Nederland nog maar enkele exemplaren zijn want overal waar je bent in Extremadura kun je binnen tien minuten een Kuifleeuwerik waarnemen. Daarnaast zagen we nog de Blauwe Ekster, de Hop, de Roodkopklauwier, de Spaanse Mus en hoog in de lucht verschillende Vale Gieren en Zwarte Wouwen.

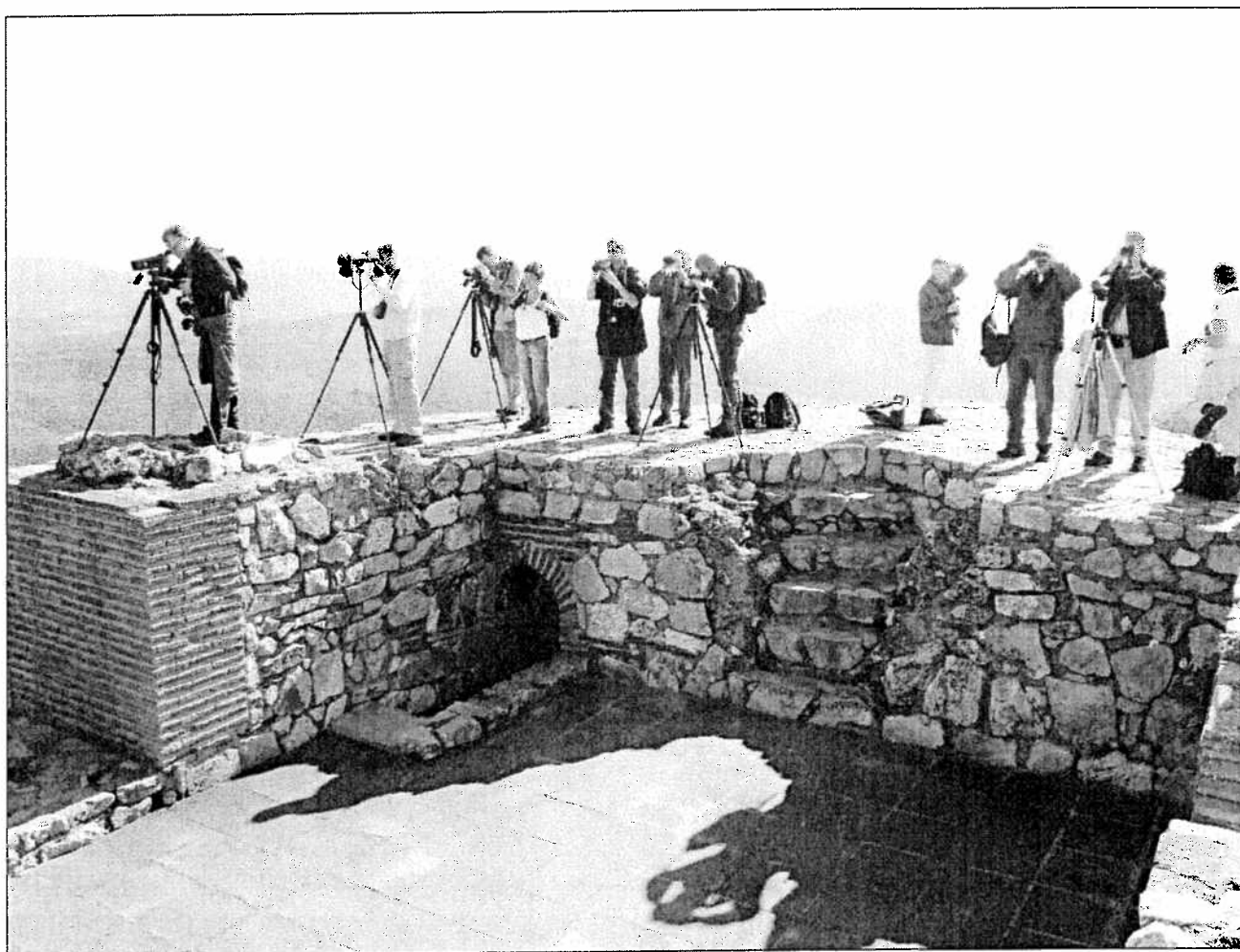
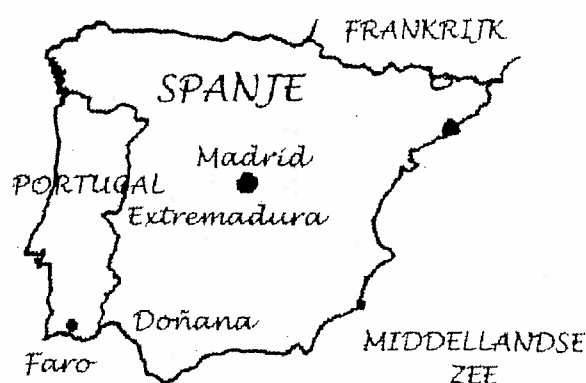

Kuifleeuwerik

Waarlijk een mooi gebied, dat na zes keer (we komen er met de Vogelwacht nu voor de derde maal maar ik ben er met enkele vogelreisorganisaties al vaker geweest) bezoeken nog steeds boeit. Er zijn weinig gebieden in Europa waar je zo gemakkelijk en veel roofvogels ziet dan hier.

Zondag 6 mei 2007 door Jan-Willem Hermans

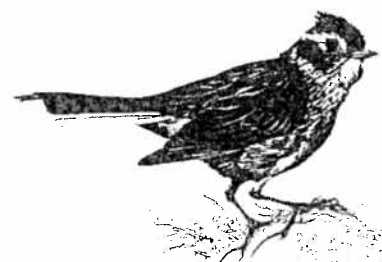
En alweer de laatste dag van onze vogelreis. Vandaag zal er niet veel gevogeld worden. Na het Spaanse ontbijt pakken we de bagage in de auto's en vertrekken richting Madrid. Toy heeft enkele dagen geleden ter hoogte van Talavera de enige Grijze Wouw gezien tot nu toe. Alle ogen en aandacht zijn gericht op deze soort. En jawel hoor, al biddend zagen we in sneltreinvaart de Grijze Wouw aan ons voorbij gaan. Helaas kunnen we niet stoppen op de autosnelweg. Onderweg nog wel verschillende vogels gezien, maar de stand blijft op 158 soorten steken. Hiermee is Conny Koenen winnaar geworden van onze wedstrijd en zal de fles origineel 'Extremadura eikellikeur' naar Conny gaan. Keurig op tijd arriveerden we in Madrid. Auto's inleveren ging soepeler dan ophalen. Om iets over drieën landde het vliegtuig. De ophalers waren keurig op tijd en moe maar voldaan keerden we huiswaarts. Er zijn vele kiekjes gemaakt die we op een lange avond mooi nog gaan bekijken. Waar gaan we volgend jaar naar toe? De voorbereidingen zullen alweer in december starten.

Een gedeelte van de groep met uitzicht op diverse roofvogels

Waargenomen vogels Extremadura 2007 (totaal 158 soorten)

1. Aalscholver	41. Groene Specht	81. Lachstern	121. Steenloper
2. Aasgier	42. Groenling	82. Lepelaar	122. Steenuil
3. Alpengierzwaluw	43. Groenpootruiter	83. Meerkoe	123. Steltkluut
4. Alpenkraai	44. Grote Bonte Specht	84. Merel	124. Tapuit
5. Appelvink	45. Grote Gele Kwikstaart	85. Monniksgier	125. Thekla Leeuwerik
6. Baardgrasmus	46. Grote Karekiet	86. Nachtegaal	126. Tijgervink
7. Bergfluiter	47. Grote Lijster	87. Nijlgans	127. Torenavalk
8. Bijeneter	48. Grote Trap	88. Oehoe	128. Tureluur
9. Blauwe Ekster	49. Havik	89. Oeverloper	129. Turkse Tortel
10. Blauwe Reiger	50. Havikarend	90. Oeverzwaluw	130. Vale Gier
11. Blauwe Rotslijster	51. Heggemus	91. Ooievaar	131. Vale Gierzwaluw
12. Boerenzwaluw	52. Hop	92. Orpheus Spotvogel	132. Veldleeuwerik
13. Bonte Strandloper	53. Houtduif	93. Ortolaan	133. Vink
14. Bontbekplevier	54. Huismus	94. Pimpelmees	134. Visarend
15. Boomklever	55. Huiszwaluw	95. Purperreiger	135. Vorkstaartplevier
16. Boomleeuwerik	56. Iberische Gele Kwikstaart	96. Putter	136. Vuurgoudhaan
17. Boomvalk	57. IJsvogel	97. Raaf	137. Waterhoen
18. Bruine Kiekendief	58. Kalanderleeuwerik	98. Regenwulp	138. Waterpieper
19. Buizerd	59. Kauw	99. Rietgors	139. Waterspreeuw
20. Cetti's Zanger	60. Kemphaan	100. Rietzanger	140. Wespendif
21. Cirlgors	61. Kleine Karekiet	101. Rode Patrijs	141. Westel. Blonde Tapuit
22. Dodaars	62. Kleine Mantelmeeuw	102. Rode Rotslijster	142. Westel. Purperkoe
23. Drieteenstrandloper	63. Kleine Plevier	103. Rode Wouw	143. Wielewaal
24. Duinpieper	64. Kleine Torenavalk	104. Roerdomp	144. Wilde Eend
25. Dwergarend	65. Kleine Trap	105. Roodborst	145. Winterkoning
26. Dwergstern	66. Kleine Zilverreiger	106. Roodborsttapuit	146. Witte Kwikstaart
27. Ekster	67. Kleine Zwartkop	107. Roodkopklauwier	147. Witwangstern
28. Europese Kanarie	68. Kneu	108. Roodstuitzwaluw	148. Wouwaap
29. Fazant	69. Koekoek	109. Rotsmus	149. Zanglijster
30. Fuut	70. Koereiger	110. Rotszwaluw	150. Zilverplevier
31. Gaai	71. Koolmees	111. Scharrelaar	151. Zomertortel
32. Gierzwaluw	72. Kortsnavel Boomkruiper	112. Sijs	152. Zwarte Kraai
33. Grasmus	73. Kortteenleeuwerik	113. Slangenarend	153. Zwarte Mees
34. Graszanger	74. Krakeend	114. Slechtvalk	154. Zwarte Ooievaar
35. Grauwe Gors	75. Kruisbek	115. Snor	155. Zwarte Roodstaart
36. Grauwe Kiekendief	76. Kuifkoekoek	116. Spaanse Keizerarend	156. Zwarte Spreeuw
37. Grauwe Klauwier	77. Kuifleeuwerik	117. Spaanse Klapekster	157. Zwarte Wouw
38. Griel	78. Kuifmees	118. Spaanse Mus	158. Zwartkop
39. Grijze Gors	79. Kwak	119. Staartmees	
40. Grijze Wouw	80. Kwartel	120. Steenarend	

Veldleeuwerik

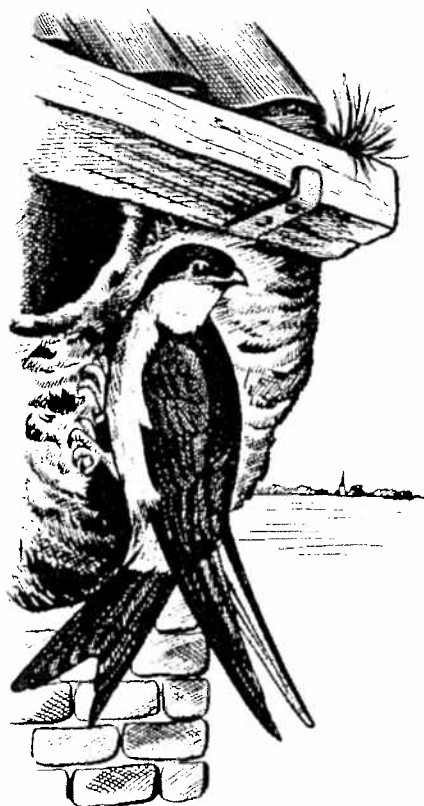
In gesprek met...Tiny van den Elsen

Wat beweegt iemand om jarenlang lid te zijn van een club die eigenlijk wel een eindje van zijn woonplaats af ligt. Dat heb ik me wel eens afgevraagd. Vandaar dit gesprek met Tiny van den Elsen, woonachtig in het mooie Keldonk en al zeventien jaar trouw lid van onze club.

Keldonk

Als ik op een mooie middag in augustus na een drie kwartier fietsen Keldonk binnen rijdt, zit Tiny op zijn knieën in zijn tuin. Nu hij niet meer werkt, heeft hij meer tijd om zijn mooie tuin bij te houden. Hij woont prachtig aan de rand van het dorp, samen met zijn vrouw Francien, die ook lid is bij onze club. Hun dochter is getrouwd en hun zoon woont nog thuis. Het eerste wat me opvalt zijn alle versieringen die aan de huizen zijn aangebracht en de welkomsboog met de tekst: "Voetbalvereniging Keldonk vijftig jaar!". Ook bij Tiny in de tuin zijn versierselen aangebracht en staat een levensgrote pop als voetballer in de voortuin. Hier valt wat te vieren en als in zo'n klein dorp als Keldonk de voetbalclub dan vijftig jaar bestaat, doet iedereen mee en is dat feest voor het hele dorp, want iedereen kent elkaar. Tiny is hier geboren, heeft als jong volwassene dertien jaar in Veghel gewoond en is daarna weer teruggekeerd naar Keldonk in 1988. Vroeger hoorde Keldonk bij Erp, nu horen Erp en Keldonk bij de gemeente Veghel. Er is door de jaren heen veel veranderd, hoewel er nog wel een kolonie Huiszwaluwen van vijf en twintig tot dertig broedpaartjes in het dorp broedt. Er hebben wel eens Huiszwaluwen in de kunstnestjes aan zijn huis geslapen, maar daar bleef het helaas bij.

De Huiszwaluw

De Huiszwaluw is een klein sierlijk vogeltje, dat in eerst instantie zwart-wit lijkt, maar als je goed kijkt, ligt er een blauwe glans over de bovenkant. De onderkant is helder wit en door dit zwart-witte kleed heeft hij de bijnaam "nonnetje" gekregen. Wat onmiddellijk opvalt in de vlucht is de witte stuit, je ziet hem al van verre. Ze hebben spitse vleugels en een gevorkte staart, zonder lange staartpenen. Al vliegend maken ze tsjirpende roepjes. Het zijn kolonievogels, die voornamelijk aan gebouwen broeden. Daar maken ze dichte kommetjes van klei, met een kleine opening aan de bovenkant. De nestjes worden als het ware onder de, liefst witte, dakgoot 'geplakt'. Het zijn zomervogels, die in tropisch Afrika overwinteren. Het bekje lijkt klein, maar kan heel ver geopend worden, om insecten uit de lucht te vangen. De Huiszwaluw wordt van alle kanten bedreigd en neemt sterk af. Op een kolonie zoals in Keldonk moeten we dus erg zuinig zijn. Ze broeden allemaal in kunstnesten, hier nemen ze gelukkig ook genoeg mee. Er kunnen eventueel meer kunstnesten aangebracht worden, zodat de kolonie zich kan uitbreiden. Dat heeft meer zin dan zomaar ergens kunstnestjes hangen.

De kans dat er dan Huiszwaluwen komen broeden, is erg klein. De vogeltjes komen tegenwoordig moeilijker aan de modder voor hun nestjes, omdat de boeren de koeien niet meer buiten melken. De koeien liepen twee keer per dag dezelfde weg en hierdoor ontstond de modder.

Natuurbehoud

Door de ruilverkavelingen is de kleinschaligheid rond Keldonk verdwenen. Een paardenboer koopt alles op en er verdwijnen steeds meer houtwallen. Toch wordt er ook in de omgeving van Keldonk aan natuurbehoud gedaan. De Aa wordt op verschillende gedeeltes natuurvriendelijk gemaakt door het aanleggen van overloopgebieden en flauwe oevers. Dit is niet alleen gunstig voor de reptielen en amfibieën, maar ook voor de vogels. Tiny zou alleen graag zien dat er minder gemaaid werd. Drie keer per jaar vindt hij teveel. Zeker maaien in het broedseizoen is volgens hem uit den boze. Ad van Wanrooij heeft dit wel eens aangekaart bij het Waterschap, maar tot op heden zonder resultaat. De natuur is voor het Waterschap niet het enige belang, er spelen vele factoren mee. Hij vindt dat economische groei vaak ten koste gaat van de natuur. Ook de grondwaterstand is bepalend voor het welzijn van een natuurgebied.

Broedvogel Monitoring Project (BMP)

Voor dag en dauw met een kaart in de hand een gebied doorkruisen, met volle teugen genietend van de rust en het vogelconcert. In de loop van het seizoen raken de kaarten steeds voller en wordt duidelijk welke soort het goed of minder goed doet. Dat is in het kort de werkwijze van het BMP. Je kunt kiezen tussen: alle soorten, bijzondere soorten, roofvogels of weide- en akkervogels. Met deze tekst beschrijft SOVON (vogelonderzoek Nederland) het inventariseren van een bepaald gebied op broedvogels. Volgens vaste methode wordt een gebied geteld, op kaarten ingetekend en opgestuurd naar SOVON via Internet. Negen keer per (voor)jaar, drie en een half tot vier uur een gebied doorkruisen is niet niks. Dit hebben Tiny en Ad van Wanrooij tien jaar aan één stuk gedaan in het natuurgebied 't Lijnt, ten zuiden van Keldonk. Ook Theo Peters, Karin Koppen en Ton Hermans hebben hier aan meegewerkt. Ze hebben er alle broedvogels geteld en in kaart gebracht. Ze zijn begonnen als 'leerling' van Peter Wienbelt en Jan van Bergen, maar uiteindelijk zijn ze het samen zelfstandig gaan doen. Leuke soorten die ze daar gezien of gehoord hebben zijn: Zomertortel, Tuinfluiter, Geelgors, Kwartel, Grauwe- en Bonte Vliegenvanger, Rode Wouw. De Geelgors is de laatste jaren erg achteruit gegaan. Dit jaar hebben ze het inventariseren voor het laatst gedaan. Tien jaar is een mooi aantal om er een punt achter te zetten en kan er gekeken worden welke soorten achteruit of vooruit zijn gegaan. Tiny vindt het jammer dat er geen opvolgers zijn. Toch zou je, als je over vijf jaar nog eens inventariseert, een goed beeld moeten kunnen krijgen van het gebied. Hij heeft ook meegedaan aan de tellingen in de Maashorst (1996 en 2002) en in de Princepeel. Het feit dat hij dit zo lang gedaan heeft, geeft al aan hoe graag hij in de natuur is en in het bijzonder, met vogels bezig is.

Rode Wouw

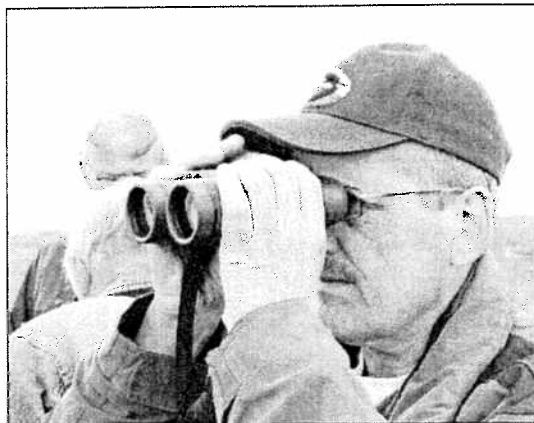
Uilen

Tiny heeft ook vijftien jaar lang meegeholpen Uilen te beschermen in zijn omgeving. Wederom samen met Ad van Wanrooij (soms is het vaker Tiny en Ad, dan Tiny en Francien) en ook met Carel van der Sanden heeft hij kasten opgehangen en gecontroleerd in zijn gebied. Jan van den Tillaart heeft ook verschillende kasten in het gebied gehangen. Ze hebben dit overgenomen onder de noemer van Vogelwerkgroep Keldonk. Aanvankelijk ging het alleen over Kerkuilen. Er hangen ongeveer vijftien kasten, waarvan er vijf bezet zijn. Het is niet aannemelijk dat er nog Kerkuilenbroedparen bij komen. Het gebied is min of meer verzadigd. Tegenwoordig worden ook Steenuilenkasten opgehangen. Het Brabants Landschap maakt prachtige kasten, er hangen ongeveer vijftien van deze kasten voor de Steenuil. Dit jaar zijn er al ongeveer vijftien Steenuilenkuikens geteld.

Tegenwoordig gaat het broedgegevens doorgeven allemaal digitaal. John Opdam, de nieuwe coördinator van de Werkgroep Uilen, zal nog een programma installeren op zijn computer, zodat hij gemakkelijker de Uilengegevens kan invullen, John Opdam speelt ze dan door naar SOVON en Staatsbosbeheer.

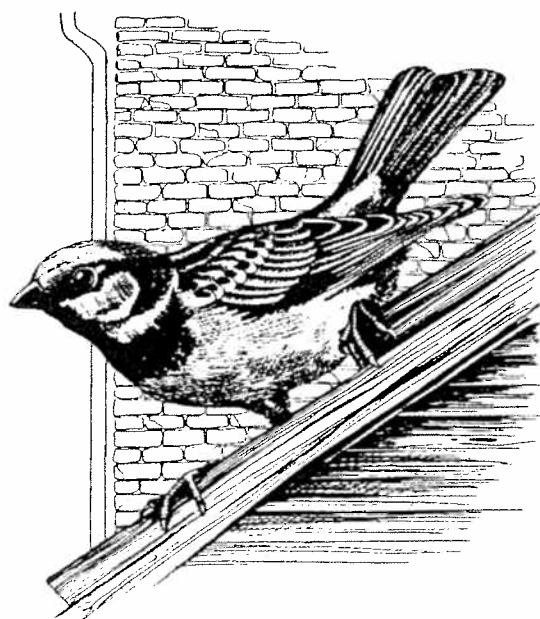
Mus of IJsvogel?

Waar Tiny ook graag komt is onze telpost Brobbelbies noord of te wel ons 'benkske'. Je kunt er relaxed vogels tellen en intussen een beetje 'ouwe hoeren'. Dat mag hij wel. Nu heeft hij daar ook meer tijd voor, omdat hij niet meer werkt. Op mijn opmerking dat ik het op de telpost allemaal wat passief vind, zegt hij: "Soms vliegen er zoveel vogels langs, dat je het bijna niet meer bij kunt houden met schrijven, niks passief". Op de vraag wat hij nu zo leuk aan vogels vindt, zegt hij: "Vooral het buiten zijn vind ik heerlijk en de vogels vind ik vooral mooi. En wat je mooi vindt wil je beschermen. Er is geen speciale vogel die ik extra mooi vind, een Mus vind ik net zo mooi als een IJsvogel"! Ook de waddenexcursie staat dit jaar weer op het

programma. Meestal gaat zijn vrouw Francien ook mee. Hij is alle jaren mee geweest dat hij lid is, zeventien keer dus. Het liefst gaat hij er met een klein groepje op uit overdag, in een rustig tempo gebiedjes bezoeken. "Als de groep te groot wordt zie je minder". 's Avonds vindt hij het heerlijk om te discussiëren over wat er die dag allemaal gezien is, onder het genot van een drankje. Hij denkt dat als we met een grote groep naar Schiermonnikoog gaan, we elkaar wel regelmatig tegen zullen komen op zo'n klein eiland (nu staan er al zeven en veertig leden ingeschreven die meegaan!). Tiny is geen soortenjager, alleen als er iets bijzonders in de buurt gezien is, zal hij er naar toe gaan. Alles bij elkaar genomen kun je de conclusie trekken dat Tiny een stille genietter is, die het goed naar zijn zin heeft in onze club. En als je het ergens naar je zin hebt, is afstand maar bijzaak! De Engelsen hebben daar een spreekwoord voor: 'The road to a friend is never long'!

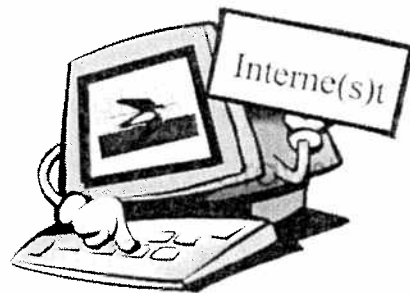
Liesbeth Verkaar

Huisemus

Interne(s)t

In deze rubriek schrijf ik elk Bruuijsel tips over vogels op het Internet. Interessante websites te over. Surf over het Internet en klik op de hieronder vermelde hyperlinks. Wanneer iemand ook leuke websites weet, geef dat dan aan mij door. Wie weet staat het de volgende keer in het Bruuijsel.

Vogelquiz

Na een paar positieve reacties op de vogelgeluidenquiz in een eerder Bruuijsel, hier nog een paar sites waar je zelf je kennis on-line kunt testen...

Voor de beginner

Op de volgende locatie kun je een quiz doen van zes vogelgeluiden die je kunt beluisteren en vervolgens moet plaatsen bij de juiste vogels die al op het scherm te zien zijn www.kas-en-roos.nl/quiz_vogelgeluiden.html.

Iets moeilijker

Voor een andere leuke quiz met vogelgeluiden kijk op de volgende link: www.onderwijs.2metdenatuur.nl/quizzen.htm. Hier staat een geluidenquiz met twintig verschillende vogelgeluiden waarbij je steeds kunt kiezen uit vier antwoorden (multiple choice). Ook staan op deze pagina nog een heleboel andere quizzen over vogels, maar dan gaat het niet om de geluiden maar bijvoorbeeld om tien verschillende ganzen of reigers op naam te brengen. Erg leuk.

Wintervogeltelling

Van 15 december tot en met 1 januari a.s. kun je weer meedoen aan de SOVON Wintervogeltelling. Je telt dan elke dag vijf minuten alle vogels die je in de tuin ziet. Dit mag elke dag op een andere tijd zijn en je hoeft niet alle dagen mee te doen, ze zijn ook al blij met één enkele telling. Als je mee wilt doen kijk dan op www.sovonwintervogeltelling.nl.

Vogelgeluid als ringtone

Als je niet genoeg kunt krijgen van mooie vogelgeluiden, overal waar je bent, dan kun je ook een vogelgeluidje installeren op je mobiele telefoon als 'ringtone'. Elke keer als je gebeld wordt hoor je dan jouw favoriete vogelgeluidje. Bij www.vogelbescherming.nl is het nu mogelijk om te kiezen uit twintig tuinvogelsoorten (tegen betaling).

Onze eigen telpost

Ongetwijfeld kijken velen van jullie regelmatig naar onze eigen website. Voor diegenen van jullie die dat niet doen wil ik hier toch even wat aandacht aan besteden. De site wordt echt bijzonder goed aangevuld met de nieuwste informatie. Als je bijvoorbeeld kijkt naar het onderdeel 'Trekten', dan vind je daar per week een prachtig verslag van alle bijzonderheden die gezien zijn op de telpost. Erg leuk om te lezen, met prachtige foto's erbij. Je wordt gewoon jaloers van alle bijzonderheden. En dat niet eens alleen op vogelgebied, ook is de Das al een paar keer gezien en een Vos die in de nevel de weg over stak. Echt de moeite waard! Kijk op www.vogelwachtuden.nl en kies de button 'trekten'.

Jolanda Rutten

JeugdVogelwacht

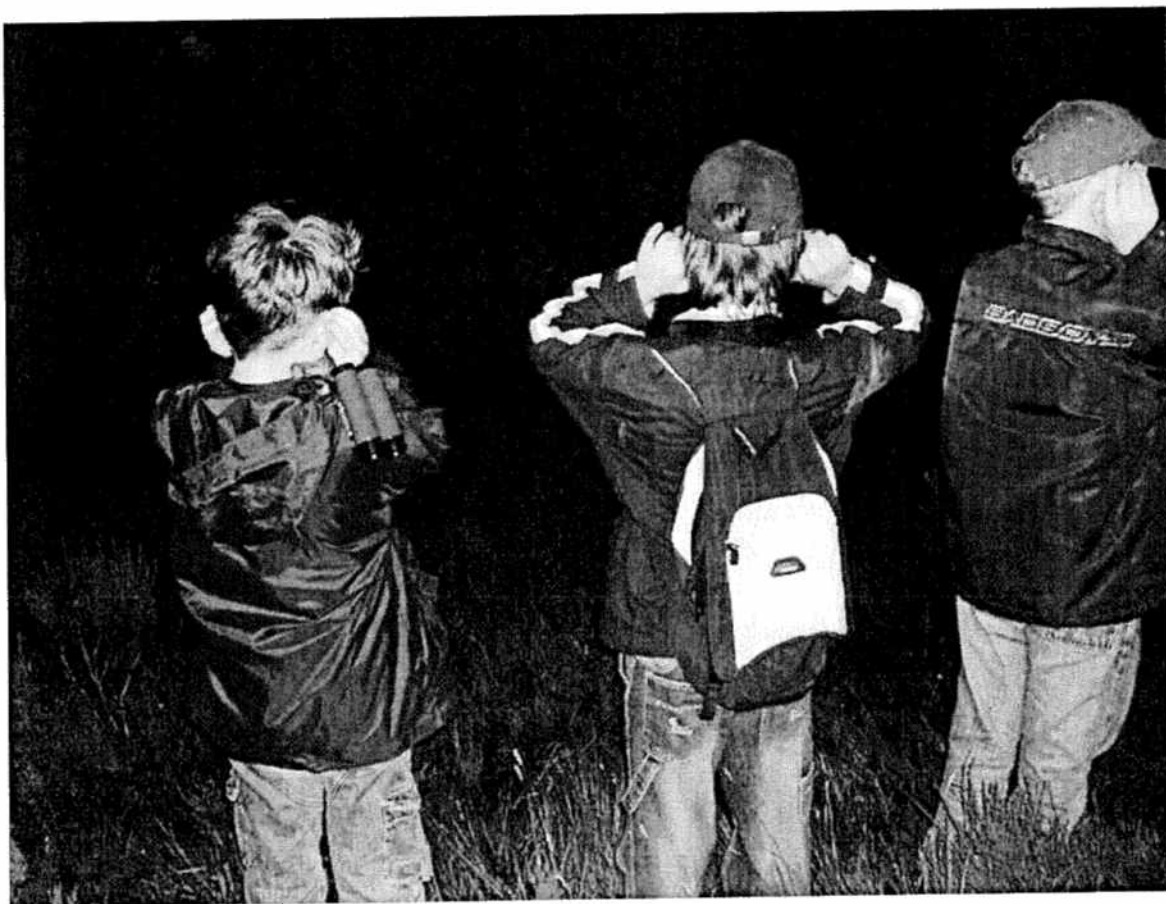

Iedere maand komen ze bij elkaar en beleven ze wat vogels kijken is. Soorten als Klapster en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor alle volwassen leden. Hun eigen clubblad heet Het Ei, gelukkig mag de eidooier ook in het Bruijtsel.

JeugdVogelwacht start nieuw seizoen

Jongeren tussen de 10 en 15 jaar kunnen zich aanmelden

UDEN - In september is de JeugdVogelwacht haar vierde seizoen ingegaan. Na drie jaar blijft het motto 'lekker naar buiten gaan'. "Echt naar buiten, noemen ze dat. Toch is er in de afgelopen tijd ook veel veranderd. We worden meer en meer een hechte club", vertelt coördinator Stijn van Gils. "Maar we blijven op zoek naar nieuwe leden. Hiervoor hebben we nog ruimte."

'De laatste activiteit van het vorige seizoen'

Het jaarprogramma van de jeugdgroep van Vogelwacht Uden ziet er afwisselend uit. Van Gils: "De ene maand wordt een kleine poel bekeken. Terwijl de andere maand een tocht dwars door de Maashorst wordt gemaakt. Dat gebied is meer dan achtduizend voetbalvelden groot." Het programma is erg gevarieerd: van puur ontdekken tot keihard werken. Sommige kinderen hebben hun eigen voorkeur. De één 'kijkt' liever terwijl de ander graag met zijn handen werkt. "Toch kon het merendeel van de leden vorig jaar niet kiezen welke activiteit nu het leukste was. Dat komt natuurlijk ook omdat ze zelf voor de altijd gezellige sfeer zorgen", lacht Van Gils.

Alle activiteiten hebben met elkaar gemeen dat ze zich echt buiten afspelen. Opdrachten of lessen zijn er niet, lekker de natuur in is veel gezelliger. “En zo lang we de Havik in het echt kunnen ontdekken, hebben wij geen kleurplaat nodig”, aldus Van Gils.

Aanmelden

Het complete jaarprogramma is via de website www.vogelwachtuden.nl (klik op ‘Jeugd’) te downloaden. Hierop is ook de nieuwe ‘Buitengids’ te vinden, een boekje boordevol informatie over de JeugdVogelwacht. Al is de club pas echt te ontdekken als je een keertje meeloopt. Jongeren uit Uden en omgeving, tussen de tien en vijftien oud, kunnen zich aanmelden via www.vogelwachtuden.nl of bij Stijn van Gils, 06-44744883. Een keertje meelopen is altijd gratis.

JEUGDVOGELWACHT UPDATE

Natuurgebiedje Testen

Van de drie testen heeft de Maashorst de hoogste score behaald. Dit gebied scoorde vooral op de dieren en planten. Toch zijn de testers het er over eens dat de verschillende natuurgebieden allemaal weer op een eigen manier mooi zijn. In de zomer is het project geëvalueerd. Volgend schooljaar komt het project in een andere vorm terug. Wordt vervolgd.

Meer informatie op www.vogelwachtuden.nl (klik ‘Jeugd’, klik ‘Natuurgebiedje Testen’)

Jullie een brunch, dan wij een ontbijtje

Al jaren lang wordt het nieuwe Vogelwachtseizoen ingeluid met een smakelijke brunch. Om bij deze traditie aan te sluiten start de JeugdVogelwacht haar seizoen dit jaar met een lekker ontbijtje.

Thema Jeugd

Jongeren bij natuur betrekken is erg belangrijk. In de natuur kom je tot rust en juist voor kinderen is dat heel belangrijk. Uit recent onderzoek zijn zelfs aanwijzingen te vinden dat een bezoek aan de natuur ‘ADHD’ helpt te verminderen. Niet voor niets dus koos de Vogelwacht dit jaar ‘Jeugd’ als thema. Ideeën en hulp om hieraan invulling te geven zijn erg welkom. Geef ze door aan het bestuur, of rechtstreeks aan mij. Alvast bedankt.

Echt naar buiten?

Kent u kinderen die daar wel warm voor lopen en elke derde zaterdag in de maand tijd hebben? Geef ze de gratis ‘Echt naar buiten gids’. Die is te downloaden op www.vogelwachtuden.nl (klik jeugd) en te bestellen bij mij. Voor kinderen die geen tijd hebben of voor volwassen vogelaars die willen weten wat ze zoal missen is er ‘Ei-Nieuws’. Een tweemaandelijks mail met alles over de JeugdVogelwacht. Opgeven kan op www.vogelwachtuden.nl.

Stijn van Gils, coördinator. (tel: 06-44744883)

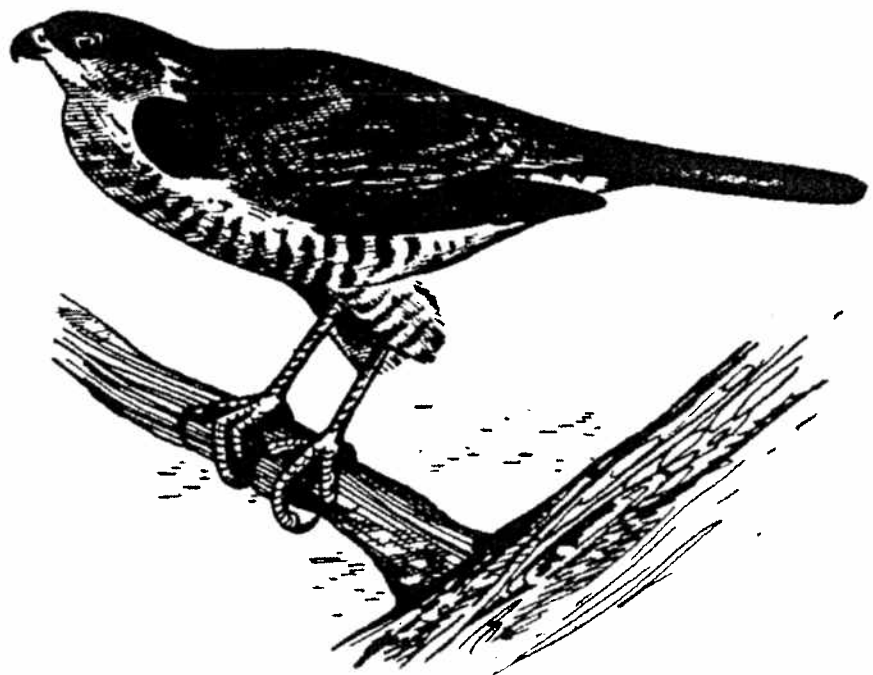
Slechtvalken wel en wee

Sinds enkele jaren staat er op de KPN toren in de Mortel een Slechtvalken kast. In het broedseizoen kan via webcams en het Internet de gebeurtenissen gevolgd worden die zich in de kast afspelen. Op zo'n manier kun je vierentwintig uur per dag de 'birdsoap' volgen. Zo worden we geconfronteerd met wetenswaardigheden waar we anders totaal geen weet van hebben. Zo ook dit voorjaar. Het begon zo idyllisch. Het paartje Slechtvalken produceerde drie eieren. Het broeden kon beginnen. Het was allemaal zo mooi, totdat er een vreemd slechtvalkenvrouwtje in de kast verscheen. Zij was op zoek naar een partner en had haar keuze op de aanstaande vader laten vallen. Het gevolg was dat ze de aanstaande moeder heeft verjaagd. Omstanders hebben twee Slechtvalken zien vechten. Met de poten in elkaar gehaakt stortten ze zeker honderd meter naar beneden.

Wat er precies met de aanstaande moeder is gebeurd zullen we nooit weten, maar ze kwam niet meer op dagen. Het vreemde vrouwtje, S2 genaamd (af te lezen op de ring aan haar poot), was een uit België afkomstige valk. Zo kwam pa er alleen voor te staan om het kroost groot te brengen. Dat lukte aardig, maar S2 meende dat de prooi voor haar was, om haar te verleiden. Ze bleef avances maken. Regelmatig werd dus de prooi gestolen, wat ten koste ging van de jongen. Deze kregen te weinig eten en als gevolg daarvan is de jongste dood gegaan. Uiterekend op moederdag veranderde haar gedrag. Ze ging meehelpen met voeren. Toen viel het op dat pa steeds minder met prooi kwam opdagen. Zat hij misschien achter een ander vrouwtje aan?

Uiteindelijk zijn de twee overgebleven jongen opgegroeid en uitgevlogen. Bij de mensen gaat het soms precies hetzelfde. Een van de twee gaat achter iemand anders aan en wie zijn er de dupe van? Precies! De kinderen. Als de hormonen op hol slaan en door het lichaam of vogellijf gieren gebeuren er soms vreemde dingen. Niets dierlijks is de mensen vreemd, niets menselijks de dieren.

Adrie Nijssen

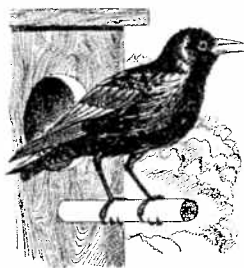

Slechtvalk

De Harde Notenkraker

De gemeente Veghel heeft te kennen gegeven dat ze ter compensatie van de aanleg van de A50, ten noorden van de afslag Veghel Noord/Mariaheide een struweel vogelgebied willen inrichten. Op zich een loffelijk streven, zij het niet dat een, daar liggend, sparrenbos en populierenlaan gerooid zou moeten worden. En laat zich daar nou net een spreeuwenslaapplaats bevinden waar recentelijk tot 21.000 spreeuwen geteld zijn! Bovendien is dit bosje vroeger al eens in het kader 'groen voor rood' (natuur voor stenen) verkocht! Namens de Vogelwacht is dit bij de gemeente gemeld en voorgesteld deze slaapplaats te behouden en op te nemen in het struweel vogelplan!

Spreeuw

Vooralsnog is er weinig hoop dat de gemeente de plannen overneemt. Vorig jaar werd al eens een kapvergunning afgegeven en Wethouder Christ van Bree liet in het verleden al weten: "We hebben vorig jaar inderdaad een fout gemaakt toen we een kapvergunning afgaven voor dat bosje. Maar die sparren en populieren zijn niet gebiedseigen en er zal geen vogel minder komen als ze er straks niet meer zijn." Die uitspraak is waarschijnlijk gemaakt zonder te weten dat er door het rooien van het sparrenbos 20.000 spreeuwen de dupe zouden worden en geeft in ieder geval het opportunisme van de gemeente Veghel weer. Daarnaast zou het de gemeente sieren om in het kader van de natuurcompensatie eens echt een stuk asfalt voor natuur in te leveren!

De oproep van Peter van de Braak om te melden wat voor vogels er gezien zijn tijdens je vakantie en dat op de site te zetten gaf bij mij aanleiding tot een vicieuze cirkel van onrust. Nu zat ik op vakantie in Oostenrijk de hele dag gestrest vogellijstjes bij te houden, mijn familie te alarmeren dat er weer een bijzondere vogel overkwam en 's avonds na het eten met iedereen de waarnemingen van die dag door te nemen en op te noemen wie er afviel in de race om het juiste aantal te voorspellen. Omdat dit zo op de zenuwen van iedereen werkte riep ik op een gegeven moment: "Dit is nog niks! In Extremadura was het nog veel erger!". Nu mag ik van mijn vrouw volgend jaar niet meer mee met de buitenlandexcursie en heb ik bovendien nu al weer behoefte aan vakantie! Er was gelukkig één troost: de onrust en daarmee de straal van de cirkel, was zo groot dat de vicieuze cirkel een rechte lijn werd!

Al vóór de officieuze opening van het najaarstrektekken op 1 augustus verschenen er op de site al regelmatig waarnemingen van Toy en Teun vanaf de telpost. Inderdaad trekken de vogels zich niks aan van ons telseizoen en trekken ze het hele jaar door. Steltlopers en Gierzwaluwen trekken bijvoorbeeld al in juni en juli. Even werd er gevreesd dat de heren het, toch al zo lange telseizoen nog verder wilden oprekken. Gelukkig bleek dat niet het geval. Ze stonden daar de Wespendien te tellen en te bekijken. Met de foto's die Toy maakte kon worden vastgesteld dat er in ieder geval zeven mannetjes in de Maashorst rondvlogen. De vrouwtjes zaten hopelijk nog op het nest!

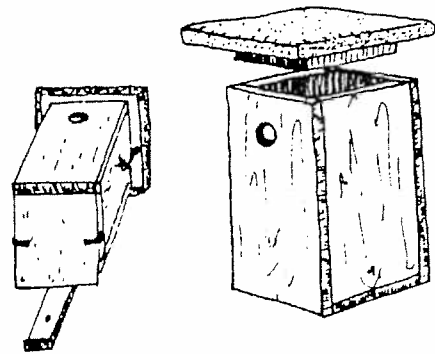
In Oostenrijk op vakantie slaagde ik erin een Nederlandse pootring af te lezen van een Lammergier! Het was een ring van het, sinds 1985 gesloten, Dierenpark Wassenaar. Ik kon zeer dichtbij komen en dat is al opmerkelijk. Bovendien was het bijzonder omdat Lammergieren tot voor kort uitgestorven waren in de Alpen Dat stond er ook bij: 'Ausgestorben'! De vogel stond namelijk opgezet in het plaatselijk natuurmuseum. Een opgezette dode, uitgestorven vogel van een niet meer bestaande Nederlandse dierentuin, een gevoel van vaderlandse trots ging door me heen!

R. Regulus ©

Nestkastjes kijken

De ervaringen van een 'meeloper'

Leo Ballering wilde graag wat bijzonderheden horen van het afgelopen broedseizoen. (ook als er niks gebeurd was...) voor de nestkastennieuwsbrief. Omdat ik natuurlijk alles bijzonder vond, kon ik het niet laten om hierop te reageren, maar betwijfelde of Leo mijn verhaal in de nieuwsbrief zou zetten. Vandaar dat ik het maar ingezonden heb voor het Bruuijsel.

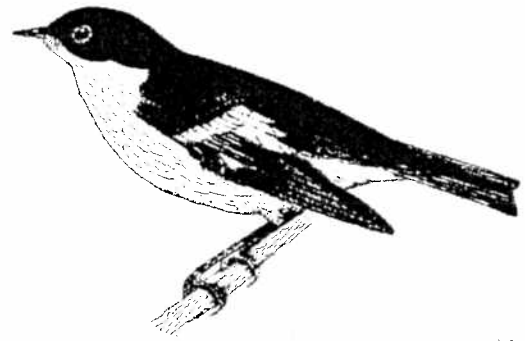

Eerst wil ik zeggen dat ik het echt super vond. Heel bijzonder om die piepkleine eitjes en dan nadien zo'n hele vogelfamilie opgestapeld te zien liggen in dat veel te kleine kastje. Waarom niet meer ruimte? De kosten zullen het niet zijn. De allereerste tocht zal ik niet gemakkelijk vergeten. Ik had gehoord van Conny dat het altijd goed weer was als de ronde in Schaijk gelopen werd. Nou, niets was minder waar. Gewapend in een regenjas begon de speurtocht naar bijna zestig nestkastjes. Leo voorop, de dames keurig daar achter aan. Het ritueel wat dan volgde vond ik wel grappig. Bij het kastje, eerst even kloppen of er iemand thuis was. Dan héél voorzichtig dat dekseltje omhoog en dan mogen kijken of er een cadeautje in lag. Daar doe je het voor. Geweldig vond ik het die eerste piepkleine eitjes van de Kool- en Pimpelmees. Ondertussen probeerde ik te luisteren naar andere vogelsoorten en probeerde ik te genieten van de prachtige omgeving. Dat bleef wel bij proberen, want al struikelend over boomtakken, klimmend over boomstronken, kruipend onder de struiken door, het ontwijken van alle soorten gaten en prikkeldraad en zelfs springend over sloten, kwam er een eind aan mijn eerste speurtocht. Zo'n oerbos had ik nog nooit gezien. Maar ik vond het geweldig. Ik was net zo groen van alle nattigheid als alle bomen die daar stonden toen ik eindelijk weer thuis kwam. Het werd steeds leuker. Steeds meer kastjes kregen een B-vijfje en later ging dat via een E-vijfje naar een N-nulletje. Dat was geweldig. Nu werd het wel oppassen geblazen voor ons, want je moest wat duidelijker kloppen. Soms verraste een mees me wanneer ik dat dekseltje open deed. Zo'n klein beestje kon me toch laten schrikken als hij vliegensvlug uit dat kooitje ontsnapte! Erger werd het toen ik er achter kwam dat mezen kunnen blazen als een slang. Zo'n klein beestje, zo fel. Ik werd er stil van.

Weken gingen voorbij, meer vogeltjes lieten zich bekijken en Conny en ik kregen het vertrouwen van Leo om een keer alleen op pad te gaan. Samen natuurlijk met de veldkaart waar alle genummerde kastjes op te zien waren. Na uren gezocht te hebben, hadden we pas de helft van het traject gelopen. Het bos was in een paar weken compleet veranderd. De kastjes waren verhangen, de bomen stonden anders en de kaart klopte niet. Maar oké, we hadden ons toch van onze goede kant laten zien. Tussen alle tochten door mailde Leo elke keer de up-to-date nestkastenkaart naar zijn 'beautiful ladies'. Elke twee weken kregen we een lift van Leo. Als tegenprestatie zorgde ik voor de koffie. Meestal bracht hij zijn werkauto mee, waar de koppen van de vogels door de ramen staken en andere soortgenoten het zicht in zijn spiegel belemmerde. Soms zaten we weer heel luxe in zijn 'zondagse' auto.

Elke keer heb ik van de tochten genoten. We zagen de eitjes (soms keurig verstopt onder paarden- of dassenhaar) van de Kool- en Pimpelmeesjes, Boomklevers, Bonte Vliegenvangers. Nadien de jongen naakt of in dons (de N-eentjes-tweetjes-drietjes). Ik heb ze een beetje groot zien worden, sommige uit zien vliegen. De laatste tocht was weer bar nat. We hebben stukken gelopen met de armen in de lucht vanwege de metershoge brandnetels. De dames voorop om een pad te banen voor Leo, die geen regenkleding aanhad. De nestkastjes moesten leeg, er zaten toch nog best veel vogeltjes in die het niet gered hadden. Jammer. C-zeven is niet leuk.

Bonte Vliegenvanger

Als afsluiting mocht ik ook nog mee op 10 juni naar het Nederlands Instituut voor Ecologisch onderzoek, het NIOO in Heteren. Dit was natuurlijk wel een echt toetje als afsluiting van het seizoen. De moeite waard om daar geweest te zijn, maar vooral..... wat hebben ze daar een fijn bos. Dan zit het er op en geniet ik af en toe nog na van deze tochtjes. Dank je wel Leo en Conny voor de gezelligheid. Ik heb erg genoten van deze wandelingen en ga volgend seizoen beslist nog een keer meetellen. Al is het maar om te zien of het bos weer veranderd is. Het is een aanrader voor iedereen (zorg wel dat je sterke knieën hebt). Ik weet zeker dat je bij Leo stage mag lopen.

Nestkasttaal:

B5 = nest klaar incl. voering;
 E5 = eieren bebroed;
 N0 = jongen net uitgekomen;
 N1 = jongen, naakt of in dons;
 N2 = jongen, blind;
 N3 = jongen met ogen open;
 C7 = mislukt, alle jongen dood.

Annie Vervest

Rottum, een ongerept stukje natuur!

Vind vandaag de dag nog maar eens een originele vakantiebestemming. Thailand, Alaska, Vuurland, Nieuw Zeeland, Mongolië, het is allemaal zo gewoon. Op zoek naar het ultieme waddegevoel en de pure natuur togen wij dit jaar daarom naar het onbewoonde waddeneiland Rottum. Rottum ligt hoog boven de Groninger waddenkust, ten oosten van Schiermonnikoog. Even een retourtje kopen is er niet bij, er is geduld voor nodig. Rottum is overeenkomstig artikel 20 van de Natuurbeschermingswet een streng beschermd en permanent afgesloten natuurgebied. Het eiland is zeer kwetsbaar en gevoelig voor verstoring van de aanwezige natuurwaarden. Om de schade aan flora en fauna tot een minimum te beperken mogen in het voor- en najaar maximaal vijftientig excursies onder leiding van Staatsbosbeheer worden georganiseerd.

Twee jaar geleden hadden wij ons al opgegeven en dit jaar waren wij eindelijk aan de beurt. De vaartijden naar het eiland Rottumeroog kunnen verschillen want ze zijn afhankelijk van het getij. Onze boot zal op 9 augustus om acht uur uit Noordpolderzijl vertrekken. Noordpolderzijl is een sfeervol getijdenhaventje aan de Groninger Waddenkust ter hoogte van Warffum. Echt in 'the middle of nowhere' maar verrassend leuk. Bij de monumentale oude sluis ligt het authentieke bruine café het Zielhoes (warm aanbevolen). De

excursiegroep bestaat uit dertig man. De overtocht gaat ongeveer drie uur duren. We vertrekken op tijd. De schipper wacht niet. Ook hij is afhankelijk van het tij. Hij loodst de 'Noordster' behendig door de slingerende vaargeulen, die grillig en ondiep zijn. Het is hoogwater en afgaand tij. Er staat een stevige bries. Het schip deint behoorlijk en stoot regelmatig tegen de bodem. We houden ons hart vast. Vastzitten betekent onherroepelijk een half etmaal wachten. En dan is er koffie. Op het dek is het genieten van de rust, de ruimte en de vele wadvogels. Rondom de boot vliegen diverse soorten meeuwen en sterns. Op de slikken en platen foerageren grote groepen steltlopers. We spotten verschillende jagende zeehonden. Na een uur komt Rottum in zicht. We varen langs Rottumerplaat. De zandbank voor het eiland vormt de kraamkamer voor twintig procent van de hele Waddenzeepopulatie! Het krioelt er werkelijk van de zeehonden, ze liggen mannetje aan mannetje! We tellen er op heen- en terugreis zeker zo'n tweehonderd. Gelukkig zijn ook de wateren rond Rottum beschermd gebied en van 15 mei tot 1 september gesloten voor alle recreatievaart.

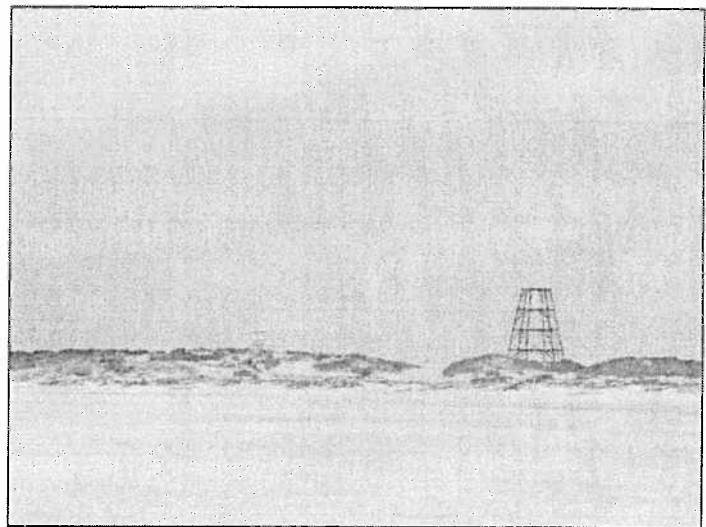
Vogelwachters

De 'Noordster' nadert na ruim twee uur varen Rottumeroog. Het schip loopt vast, enkele kilometers uit de kust. En dan maar wachten tot het water voldoende is gezakt. Over onthaasten gesproken! Na een half uur gaat de eerste man overboord langs een wankel ladder. Het water komt ruim boven onze knieën. De hele groep waadt door het water richting kust. Na een half uur wadlopen zetten we eindelijk voet op het eiland. De kaap van Rottumeroog steekt hoog boven de duinen uit. We worden ontvangen door Jelle Postma. Hij is, samen met zijn studiegenoot Daan Vreugdenhil, van april tot half augustus als vogelwachter op het eiland aangesteld. Om de twee weken mogen ze beurtelings een weekend naar huis om boodschappen te doen en om drinkwater te halen. Jelle vertelt dat sinds 1977 Staatsbosbeheer de natuurinventarisatie en de voorlichting op Rottum verzorgt.

In samenwerking met de bemanning van de 'Harder', het surveillanceschip van het Ministerie van LNV, houden de vogelwachters tevens toezicht op de naleving van de Natuurbeschermingswet. Vlakbij ons is een plezierjacht vastgelopen, het bevindt zich in verboden wateren. De boswachters worden agressief behandeld en waarschuwen de 'Harder'. Dat wordt een stevige boete. De belangrijkste taak in deze periode is het inventariseren en monitoren van broedvogels. We lopen verder over de duinenrij in de richting van de fraaie, opvallende gietijzeren kaap. Hij stamt uit 1883 en is in 1990 gerestaureerd als rijksmonument. Kapen stonden vroeger in vele soorten langs de kust. Zij vormden overdag, net als de kerktorens, visuele oriëntatiepunten voor de scheepvaart. Vlakbij de kaap zijn enkele 'portacabins' geplaatst die dienst doen als kantoor en onderkomen. Tegen het bouwwerk is een uitkijktoren geplaatst voor het observatiewerk. Op het terras trekken we droge sokken en schoenen aan. Het is inmiddels half twaalf. Over precies drie uur moeten we vanwege het getij weer terug naar de boot.

Geschiedenis

We krijgen een korte uiteenzetting over de geschiedenis van het eiland. Rottum bestaat uit twee onbewoonde eilanden Rottumeroog en het veel grotere Rottumerplaat. Aan de zuidkant van Rottumeroog ligt nog een klein eiland: het Zuiderduin. Rottumeroog is zo'n 250 hectare groot en veruit de oudste van de twee. Het eiland dateert uit de vroege middeleeuwen. In 1350 wordt Rottum voor het eerst in de boeken vermeld. Het is door monniken in cultuur gebracht vanuit een klooster in het Groningse dorp Rottum. Vandaar de naam, die letterlijk eiland (oog) van Rottum betekent. De monniken bouwden er een klooster en lieten hier hun vee grazen. Later dreven kooplieden handel vanaf het eiland. Weer later werd alles platgebrand door de Hamburgers. Rottum was in de tachtigjarige oorlog een domein voor piraten en zeerovers en is daarna opgekocht door een Ierse graaf. Een woelig verleden dus. In de laatste honderden jaren is het eiland voortdurend van vorm en plaats veranderd. Rottumerplaat is ongeveer drie maal zo groot als Rottumeroog en is pas na 1950 een volwaardig eiland geworden. Op een voormalige zandplaat werd in dat jaar namelijk een stuifdijk aangelegd en helmgras geplant. Het eiland is inmiddels twee keer zo groot geworden. Door natuurlijke dynamiek hebben zich op beide eilanden strandvlaktes, duinen, kwelders, geulen en prielen gevormd.

Beheer

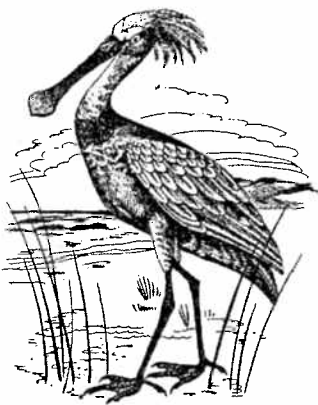
Rottumeroog werd in 1738 gekocht door de Staten van Groningen en er werd een strandvoogd aangesteld. Het onderhoud ging na enige tijd over naar het rijk. Het eiland verplaatste zich steeds verder naar het Oosten. Deze verplaatsing gaat nog steeds door. Het is zelfs zo dat het eiland Rottumerplaat momenteel op ongeveer dezelfde plaats ligt als waar Rottumeroog zo'n tweehonderd jaar geleden lag. De woning van de voogd moest dan ook meerdere keren worden verplaatst en is uiteindelijk afgebroken. De laatste strandvoogd, Jan Toxopeus, verliet het eiland in 1965. In 1991 besloot men Rottum niet meer te onderhouden en de toekomst van dit eiland verder aan de natuur over te laten. Rottumeroog werd kort daarop bezet door Hendrik Toxopeus, de zoon van de laatste strandvoogd, die het niet eens was met deze zienswijze.

Nergens in de Waddenzee is de dynamiek nog zo duidelijk te zien als op Rottum. Op alle grotere en bewoonde waddeneilanden, zoals Schiermonnikoog en Ameland, is de werking van water en wind aan banden gelegd. Hier hoeven de bewoners niet meer bang te zijn dat hun huis in de golven verdwijnt. Maar op Rottum hebben de elementen nog vrij spel. Uit een evaluatie over de periode 2001-2005 kon worden geconcludeerd dat beide eilanden groter zijn geworden. Ook voor de vogelbevolking en de rest van de natuur heeft de grotere dynamiek alleen maar positief gewerkt. De Beheers- en Adviescommissie Kustverdediging Rottumeroog (BAKR) stelde onlangs weer de nieuwe 'Beheersregeling Rottum 2007-2010' vast. Er vindt geen ander beheer plaats dan het opruimen van de aangespoelde rommel en het monitoren van de ontwikkelingen. Naast het monitoren van broedvogels worden alle planten, vlinders, nachtvlinders en libellen geïnventariseerd. Rond 1900 zijn er, natuurlijk voor de jacht, konijnen op het eiland uitgezet. Hun hollen worden druk gebruikt door kauwen en bergeenden. Muizen of andere landzoogdieren komen hier niet voor. Er is geen zoet water op het eiland. Het broedsel van twee grauwe ganzenparen, die dit jaar voor het eerst op het eiland broedden, zijn mede daarom mislukt. Er wordt dagelijks contact onderhouden met Hans en Nelly, de vogelwachters van Rottumerplaat. Ze doen daar hetzelfde werk, alleen worden naar dit eiland geen excursies georganiseerd.

Op Rottum zijn de laatste jaren ruim 130 plantensoorten waargenomen. Door het extreme klimaat is de plantengroei nogal veranderlijk. Soorten komen en gaan. Op Rottumeroog komen een viertal Rode Lijstsoorten voor: Ogentroost, Kattedoorn, Sierlijk Vetmuur en Klein Zeegras. In totaal zijn op Rottumeroog een dertiental vlinders signaleerd. De libellen op het eiland zijn allemaal zwervers. Er vindt geen voortplanting plaats.

Broedvogels

De meeste vogels van Rottum zijn natuurlijk typische kustbewoners. Deze vogels zijn erg kritisch in de keuze van hun nestplaats. Ze broeden in de duinen, op strandvlaktes en op de kwelders. Ze maken hun nest op de grond. Hun natuurlijke belagers zoals Vos en Hermelijn komen hier niet voor. Er broeden op beide eilanden ruim dertig vogelsoorten. Van de vier meeuwensoorten is de Zilvermeeuw het talrijkst. Her en der liggen de honderden nesten van de Eider, een exclusieve broedvogel van de waddeneilanden. Ook broedt hier een kleine kolonie Lepelaars. Op Rottumerplaat heeft zelfs nog een Velduil gebroed. Op zandvlaktes en schelpenstranden vestigen Noordse Stern, Visdief en Dwergstern hun kolonies. Daar vind je ook de nesten van Bontbekplevier en Strandplevier. Sterns en plevieren zijn erg gevoelig voor verstoring. Zij zoeken de meest afgelegen plekken op de grens van land en water. Regelmatig worden de legsels door een springvloed weggespoeld. Dit jaar hebben voor het eerst twee Grauwe Ganzen op het eiland gebroed. Door het ontbreken van zoet water zijn beide legsels mislukt. Hoe belangrijk Rottum is voor de typische kustvogels blijkt wel uit de cijfers. Maar liefst 13% van alle Eiders,

Lepelaar

zo'n 10% van alle Dwergsterns en 5 tot 10% van de Noordse Sterns broeden op dit piepkleine eiland. Alle drie soorten zijn 'rode lijst' soorten. Als hulpmiddel bij het tellen wordt het eiland door het plaatsen van bamboestokken in vakken van 40 bij 40 meter verdeeld. Om de vogels zo min mogelijk te verstoren wordt alles binnen de hokken in de maand mei één keer geteld.

Trekvogels

Tijdens de najaarstrek strijken tienduizenden steltlopers en meeuwen, honderden sterns, ganzen, eenden, en andere soorten voor een korter of langer verblijf op Rottum neer. Zij zijn veelal afkomstig van de Siberische toendra's en komen hier om op te vetten voor hun lange reis naar de

westkust van Afrika. Voor hen vormen de randen van Rottumeroog en Rottumerplaat rustige en veilige hoogwatervluchtplaatsen (HVP's). In de topmaanden augustus en september kan hun aantal tot 150.000 of zelfs tot 200.000 per maand oplopen! Voor minstens acht soorten trekvogels is Rottum van internationaal belang volgens de 1%-norm. Van die soorten verblijven hier op bepaalde momenten meer dan 1% van de hele West-Europese populatie. De aantallen van Zilverplevier, Kanoet, Bonte Strandloper, Rosse Grutto en Wulp halen regelmatig vier tot vijf maal de norm.

Rondleiding

We maken onder leiding van de vogelwachters Jelle en Daan een rondleiding over het eiland. We beklimmen de uitkijktoren van waaruit je het hele eiland kunt overzien. Aan de noordoostkant ligt het Duitse waddeneiland Borkum. Zo te zien beslist geen aanrader. Een boulevard met hoge flats en hoge bebouwing ontsiert de horizon. We steken de duinenrij weer over en wandelen om de noordoost punt. De gids wijst ons op het Biestarwegras waarvan de aren vaak zwart zijn van het zeer giftige moederkoren (*Claviceps Purpurea*). Wat een ruimte, wat een stilte hier. We horen alleen het gekrijs van de meeuwen. De enorme afslag is hier goed te zien. De zich vaak almachtig wanende Rijkswaterstaat heeft het hier af moeten leggen tegen het natuurgeweld. Er zijn hier in het verleden stenen beschermingsconstructies aangelegd. De strekdammen bestonden uit Zoutkamperpuin, bij elkaar gehouden door geplastificeerd harmonicagaas. Voor mijn gevoel een wel erg simpele constructie. Het heeft het hier niet lang uitgehouden. Het strand ligt over een groot oppervlak bezaaid met ontsierende knalrode baksteenpuinbrokken. Wat een vervuiling! Hoe ruim je in vredesnaam deze rotsooi op? Ook de betonstenen zeewering aan de voet van de duinen krult alle kanten op. Op het strand zien we twee dode zeehonden. De tocht gaat verder om de noordpunt. We lopen langs de beroemde tuin van Toxopeus die na een duindoorbraak in 1998 in de golven verdween. Als stille getuigen steken nu nog slechts obstakels van takken boven het zand uit. Op het strand steekt ergens een koperen pijp omhoog: de bliksemafleider van de voormalige woning van de strandvoogd. Verderop steken de restanten van een houten boot boven het zand uit. We zien antieke pen- en gatverbindingen. Het wrak is door de recente afslag zichtbaar geworden. Uit onderzoek blijkt dat het hier gaat om de Hymnisa, een boot uit het Middellandse Zeegebied die omstreeks 1850 is vergaan.

We steken de duinen weer over en gaan landinwaarts. De kwelder staat volop in bloei, een tapijt van kleuren: helder paarsblauw/grijs/groen tinten. Een Atalanta en een Distelvlinder fladderen rond. We wandelen door de duinen terug in de richting van de baak. Gele Toorts en Teunisbloemen bloeien hier. Er komen op het eiland vrij veel Heivlinders voor. Ginds vliegt een Buizerd, de enige roofvogel die ik hier heb gezien. Onze gids vertelt dat er dit seizoen twaalf maal een Visarend over het eiland is getrokken. Iedere keer als zo'n grote roofpiet verscheen brak er grote paniek uit onder de broedende vogels.

Als we bij het onderkomen zijn teruggekeerd moeten we snel weer onze waddenschoenen aantrekken. De tijd (het tij) dringt. We wandelen en wadlopen terug naar de boot, een bijzondere ervaring rijker. De boot licht nu nog volledig op het droge. We wachten drie kwartier op het wassende water. Dat komt verbazingwekkend snel opzetten. De motoren brullen. Volle kracht achteruit! Vergeet het maar, het schip zit nog muurvast. Eindelijk, na vier vergeefse pogingen lukt het de schipper de boot los te krijgen.

Onder het genot van een heerlijke bak soep aanvaarden we de terugtocht. We worden uitstekend verzorgd. De vaargeul van het Schild is vaak angstig smal. Halverwege de reis moet de 'Noordster' over een richel varen om de volgende geul, het Boschwad, te bereiken. We zijn te vroeg, er is te weinig diepgang. De ankerketting ratelt. Weer een half uur stil liggen. Er zijn beroerdere plaatsen om te wachten. Na een half uur gaat de tocht verder en varen we via de Zuidoost Lauwersslenk naar Noordpolderzijl. Om acht uur legt de boot aan in Noordpolderzijl. We zijn precies twaalf uur onderweg geweest. Het einde van een unieke belevenis.

Joop Bergsma

Naschrift:

Op onze internetsite www.vogelwachtuden.nl is onder excursies/persoonlijk/Rottum een uitgebreid verslag te lezen. Hierop zijn bovendien complete soortenlijsten opgenomen van alle broedvogels, planten, vlinders en libellen die van 1998 tot 2007 op het eiland zijn waargenomen. Alle gegevens zijn door Staatsbosbeheer beschikbaar gesteld.

Vogel onder de loep... 'de Ooievaar'

Nu deze week een invasie van ooievaars Uden bezocht was de keuze voor een vogel niet zo moeilijk meer. De Ooievaar dus! Helaas heb ik de bezoekende ooievaars niet gezien maar ik heb wel van de mooie foto's kunnen genieten. Schitterend als er zomaar een Ooievaar op je schoorsteen zit. Over de uiterlijke kenmerken hoef ik denk ik niet meer te schrijven, deze zwart-witte grote vogel met rode snavel en poten is bij iedereen bekend. Het natuurlijke biotoop van ooievaars is meestal nabij boerderijen met weilanden. Hij foerageert vaak in natte weilanden en uiterwaarden

De oorspronkelijk in Nederland broedende ooievaars waren trekvogels, die van maart tot in september in ons land verbleven. Ze leefden vooral van muizen, regenwormen en grote insecten. De ooievaars uit het westen van Nederland overwinterden in de savanne van West-Afrika, die uit de noordelijke landsdelen vooral in Oostelijk Afrika, van Kenia tot in Zuid-Afrika. De Ooievaar is een vogel van het open veld, oorspronkelijk misschien zelfs van de steppen en steppemeren, of anders, van brede, 's winters overstroomde rivierdalen. Hij broedt in een verbroken areaal in heel Europa en gematigd Azië. Dat er nog steeds ooievaars in Nederland rondvliegen, is vooral te danken aan de enthousiaste vrijwilligers, die sinds 1969 werken aan de herintroductie van de soort. In dat jaar werd door Vogelbescherming Nederland ooievaarsdorp 'Het Liesveld' opgericht. Hier worden ooievaars in gevangenschap gehouden.

Succesvolle broedparen worden uitgezet in één van de twaalf buitenstations, en de jongen die ze daar krijgen worden volledig in vrijheid gelaten. Het uiteindelijke doel hiervan is het vormen van een zich in Nederland thuisvoelende populatie met alle kenmerken van de wilde soort.

Met zijn talloze oude volksnamen getuigt de Ooievaar dat hij een gevestigde en gewaardeerde plaats inneemt in het leven van de mensen. Een dak met een ooievaarsnest geeft beschutting aan een gezegend huis. Christenen en Moslims eerbiedigen en vereren ooievaars vanouds en tolereren de massieve takkennesten op kerken en moskeeën. Hieronder wil ik graag een artikel uit de krant aanhalen wat het succes beschrijft van de bescherming van de Ooievaar in Nederland.

De Ooievaar staat weer op eigen poten 12 april 2000, © Dagblad Trouw

De Ooievaar staat weer op eigen poten. Er vliegen driehonderd broedparen vrij rond, in alle provincies en begin deze maand zijn dankzij het zachte voorjaar al de eerste jongen (twee of drie per nest) uit het ei gekropen. Vogelbescherming heeft daarom, na dertig jaar druk in de weer te zijn geweest met de Ooievaar, een streep gezet onder het fokprogramma. Het ooievaarsstation 'Het Liesveld' in Groot-Ammers is veranderd in een voorlichtingscentrum voor agrarisch natuurbeheer en de buitenstations waar de vogels vanaf het midden van de jaren zeventig zijn losgelaten, zijn gesloten. De Ooievaar stond in de jaren zestig op het punt uit Nederland te verdwijnen: het aantal broedparen was tot minder dan vijf gedaald. Hans Peeters van Vogelbescherming: "We besloten in te grijpen omdat je zo veel mogelijk soorten wilt behouden. Bovendien is het een opvallende, grote vogel die iedereen kent als kinderbrenger." Door milieuvervuiling was er voor de Ooievaar amper nog eten. In de smerige sloten leefden geen kikkers meer en door de bestrijdingsmiddelen verdwenen voedselbronnen als sprinkhanen en mollen. Het water is nu flink schoner en er is weer volop leven in de sloten. En ook zijn de uiterwaarden, dankzij de natuurontwikkeling, een goed leefgebied voor ooievaars. Ze eten daar vooral regenwormen. De vraag is hoe 'natuurlijk' gefokte ooievaars nog zijn. Veel nakomelingen bleven 's winters gewoon hier. Peeters: "Ze hadden geen reden naar Afrika te gaan omdat ze werden bijgevoerd. Dat is echter gestopt en de laatste jaren trekt het merendeel weer weg. Ook vermengen ze zich met vrij levende ooievaars."

Bovenstaand artikel geeft aan dat het goed gaat met onze Ooievaar. Ook de veel vaker voorkomende waarnemingen onderschrijven dat. Laten we hopen dat we nog lang kunnen genieten van deze schitterende vogel. Ik wens iedereen een Ooievaar op zijn dak, zoals al eerder gezegd: "Dat brengt geluk en voorspoed".

Pedro van den Acker

Wespendieven tellen in de Maashorst

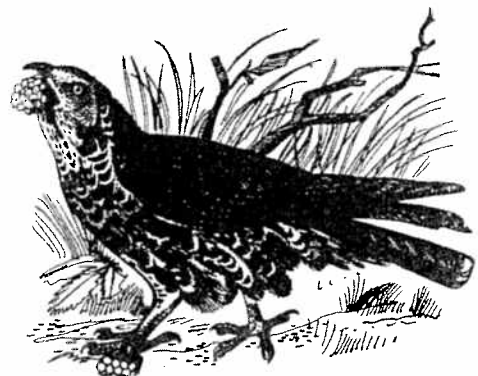
Na de saaie, bijna vogel-lege, zomer werd het dan eindelijk toch weer 28 juli, tijd voor de wespendieven. Net voor de start van ons trektelseizoen is het tegenwoordig een mooie traditie om de Wespendieven in de Maashorst te inventariseren. Eind juli is dikwijls de beste tijd want dan hebben de Wespendieven jongen en gaan ze op zoek naar voedsel. De nesten vinden is bij een Wespendief moeilijk omdat ze pas laat (half / eind mei) in het broedseizoen aankomen als er al veel blad aan de bomen is. Bovendien wordt er een klein nest gebouwd wat moeilijk vanaf de grond waar te nemen is en als laatste blijft een Wespendief heel vast op zijn nest zitten zodat de aanwezigheid nauwelijks opgemerkt wordt. Het beste is dus om de voedselvluchten waar te nemen. Hierbij vliegen ze van of naar de nestplaats en gaan ze wespennesten uitgraven om deze aan hun jongen te voeren. (de larven en de honing).

De laatste jaren doen we dit samen met de vogelwerkgroepen van Oss en Veghel maar dit jaar was Veghel afwezig dus samen met Oss hebben we op acht strategische plaatsen in de Maashorst gestaan. Van half tien tot half een duurt de telling en daarna komen we bij het Natuurcentrum Slabroek bij elkaar om de resultaten door te nemen. Dit jaar stond ik samen met Peter Vlamings langs de Grensweg ter hoogte van het tweede vennetje. Het weer was in het begin niet zo best, dus veel activiteit zagen we niet. Om kwart over elf uur zag ik ver weg een Boomvalk vliegen, een soort die we ook meenemen tijdens deze telling, maar we konden niet thuisbrengen waar dit exemplaar vandaan kwam. Diverse malen zagen we Buizerds maar helaas geen Wespendief. Elk jaar zien we op deze plaats Wespendieven maar het leek dat dit jaar een Wespendief-loos jaar zou worden. Vijf voor half een, net voor sluitingstijd, zagen we dan toch nog onze Wespendief die even daarna prachtig mooi boven onze hoofden vloog. Waar de vogel nu ergens broedt was helaas niet thuis te brengen.

Aangekomen bij het Natuurcentrum, bleek dat de meeste groepen die dag toch wel wespendieven hadden gezien. De waarnemingen werden doorgenomen en hieruit konden we voorzichtig een conclusie trekken dat er weer vier tot vijf territoria waren maar dat het leek alsof de Wespendief dit jaar minder tot broeden is gekomen. Het is bekend dat wespendieven gemiddeld genomen eens in de twee jaar tot broeden komen. Toy had de afgelopen weken al veel in de Maashorst gestaan en had vele wespendieven gefotografeerd. Hij vertelde ons dat er zo ongeveer negen individuele exemplaren in de Maashorst rondvliegen. Zelf had ik diverse malen met Toy drie wespendieven bij elkaar gezien waarbij wij voorzichtig durven te zeggen dat dit vrijgezelle mannetjes zijn die het broedgebied dat jaar aan het verkennen waren en met enig geluk volgend jaar hier een broedsel grootbrengen. Meer hierover moet je binnenkort maar eens lezen in het verhaal wat Toy nu aan het voorbereiden is over de Wespendief. Hierbij zal hij nog veel meer wetenswaardigheden vertellen dan ik nu hier op papier heb gezet.

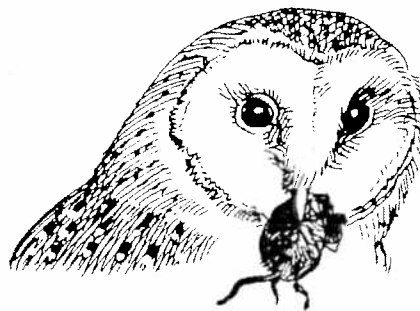
Als je volgend jaar tijd en zin hebt om mee te helpen tellen kom dan gerust. Het is boeiend om deze geheimzinnige vogel in de Maashorst tegen te komen. We mogen blij zijn dat de laatste jaren deze soort een vaste broedvogel in ons gebied is.

John Hermans

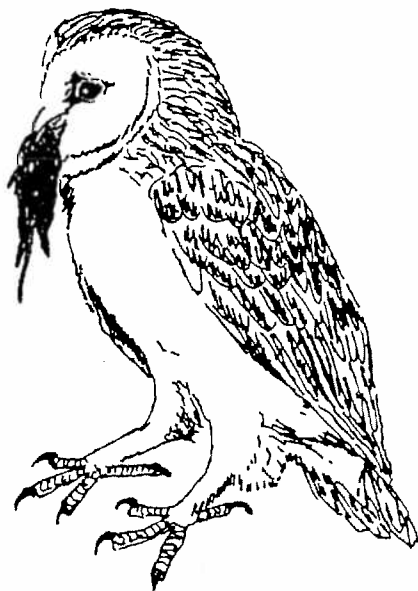

Webcam Kerkuil Mariaheide

Na een succesvol 2006, waarbij er vijf gezonde jongen zijn uitgevlogen leek het dit jaar ook goed te komen. De start in januari was goed, de twee uilen zaten overdag te rusten in de kast. Rond schemer vertrokken ze dagelijks om te jagen. Ons vermoeden is dat het nog steeds om hetzelfde koppeltje gaat, een donker vrouwtje en een licht geringd mannetje. In februari ging het helaas minder goed, steeds minder waren de uilen in de kast te zien. Zelfs holenduiven kwamen er in de kast. Deze hadden er flink wat nestmateriaal ingesleept. Maar tot eileg kwam het niet. In juni waren de beide uilen opeens weer in de kast. Ons vermoeden is dat dit koppeltje elders heeft gebroed, misschien wel in de kerk van Mariaheide. Het monitoren begon nu weer op gang te komen. Er kon immers nog een tweede broedsel komen. Eind juni was het zover, het eerste ei werd weer gelegd. Vanuit diverse kanten kregen we dit via de mail te horen van diverse trouwe kijkers uit Nederland, maar ook uit Afrika, Amerika en Canada. Om de dag werd er vervolgens een ei gelegd, tot een totaal van zeven eieren.

Het broeden was nu volop aan de gang. De verwachting was dat er eind juli het eerste jong geboren zou worden. Dit was niet het geval. Een aantal dagen later, op 3 augustus waren er twee jongen te zien. Ook een derde jong werd geboren, erg laat in het seizoen. Het weer en de muizenstand (volgens zeggen) was gunstig. Wat er echter mis is gegaan, is voor ons nog een raadsel. De jongen werden niet gevoerd, vanuit Amerika kregen we een foto gemaild waarbij een jong met zijn poten omhoog lag. Een derde jong was niet meer te zien, misschien wel opgegeten door een van de ouders. De overige vier eieren lagen er nu nog troosteloos bij. Van de overige kasten zijn er trouwens vele jongen geringd, dus met de kerkuil in Uden en omgeving gaat het wel goed. Nu zijn de twee uilen overdag gelukkig nog wel mooi te zien in de kast.

Wat betreft de techniek, die hebben we nog wat gewijzigd. Dankzij de gastvrijheid van Jan van den Tillaart kunnen we er vaak terecht. Dit jaar hangen er vier camera's in de kast. Eén camera is een videocamera die bij Jan in de woonkamer op zijn TV te zien is (met geluid). Van de overige drie camera's (USB-camera's), zitten er twee op een computer aangesloten. Deze geven een beeld van beide kanten van de kast. De derde USB-camera zit op een netwerkkastje die foto's maakt bij een beweging. Deze worden per dertig foto's op de site gezet. Dit is wel gemakkelijk als er af en toe een uil in de kast komt. Tijdens het broeden kregen we wat problemen met twee camera's. Een camera gaf een vager beeld met een ronding eromheen. Een tweede camera knippert af en toe. Hierdoor raakt de computer in de stress en loopt soms vast. Gelukkig hebben we vele vaste kijkers die ons dan direct inlichten per mail. Om de uilen niet te storen hebben we besloten pas in het najaar deze twee camera's te gaan vervangen.

Hopend op een succesvol broedsel volgend jaar.

Projectgroep webcam kerkuil,
Peter van de Braak, Toy Jansen en Jan van de Tillaart

Populair wetenschappelijk...

Nieuwe kleren

Begin september. De opruimingstijd is voorbij. De nieuwe wintercollectie is in aantocht. Je ziet veel grijs- en bruintinten dit jaar. De verkoop loopt op dit moment nog voor geen meter. Dat komt pas als het weer omslaat, als het echt koud gaat worden. Voor de winkeliers is het te hopen dat de opwarming van de aarde niet te snel gaat. Blijven ze met hun hele collectie zitten.

Wij zijn niet de enigen die nieuwe kleren nodig hebben. Ook de vogels zijn daar op een gegeven moment hard aan toe. Die wachten trouwens niet tot het koud gaat worden. Aangedreven door hun biologische klok trekken ze in de nazomer al hun winterjas aan. Voor veel jonge vogels is dat wel even wennen. Het roodborstenpubertje ontdekt tot zijn schrik dat zijn onopvallende bruine borstje plotseling knaloranje kleurt. Komt een Roodborst bij de dokter... Diagnose: "Niets ernstigs. Uw juveniele kleed ontwikkelt zich thans geleidelijk tot een adult kleed".

Een juveniele Havik of Buizerd is ook goed te herkennen. Ze hebben op hun borst een druppel-banding in plaats van een horizontale-banding. Gewoon leuk om te weten. Nog een leuk weetje: Een mussenman mist direct na de rui zijn zwarte bef. Die verschijnt pas als zijn keelveertjes beginnen te slijten (sleet). Bij sommige vogels duurt het jaren voordat ze er uitzien zoals dat volgens veel vogelgidsen hoort. Neem bijvoorbeeld de zo chique, in grijs en wit uitgedoste Zilvermeeuw met zijn zwarte slippen. Na vier jaar puberen en rondbanjeren in een onooglijke kledij, komt hij eindelijk op kleur. Het krijgen van een nieuw verenpak is van levensbelang. Het oude pak is net als bij ons aan slijtage onderhevig. De veren worden rafelig en de kleuren raken verschoten. En probeer met zo'n ouwe kloffie als man maar eens indruk te maken op de vrouwtjes. Bovendien is het verenpak op den duur niet meer waterdicht en onvoldoende warm voor de naderende winter. De vleugels zijn aan grote krachten onderhevig. Sommige vogels ontwikkelen snelheden van meer dan honderd kilometer per uur. Door slijtage aan de slagpennen vermindert het vliegvermogen aanzienlijk. Bij een Gierzwaluw bijvoorbeeld is na één jaar van de grote slagpen alleen nog maar de schacht over gebleven!

Havik (volwassen)

Een vogel heeft nogal wat veren. Een Boerenzwaluw telt er 1.500 en een Zwaan wel 25.000. Dood materiaal zou je zeggen. Maar het compleet vervangen van zijn verenpak kost een vogel klappen met energie! Ongeveer veertig procent van al zijn proteïne (lichaamseiwit) moet vervangen worden. Daar is veel voedsel voor nodig. Dus niet ruien in het drukke voorjaar, als de jongen moeten worden gevoerd. Ook niet tijdens de trek, dan kun je niet goed vliegen. In de nazomer breekt een rustige tijd aan en is er een overmaat aan voedsel beschikbaar. Voor de meeste vogels is dit de beste tijd. Dan hebben ze tijdens de trek meteen een vers, nieuw verenkleed. Iedere vogel krijgt ten minste een keer per jaar een nieuwe jas. Natuurlijk verliezen ze niet al hun slagpennen in één keer. Dan zouden ze immers niet meer kunnen vliegen. Het ruien van de vleugelveren gebeurt in paren, links en rechts gaan tegelijk. De rui kan per soort erg verschillen. De meeste zangvogels, zoals Merel, Roodborst, Fitis en Roodborsttapuit ruien direct na de broedtijd.

Roofvogels zijn, net als veel andere grote vogels, erg afhankelijk van hun vliegvermogen. De complete rui van een Steenarend zal bijvoorbeeld ca. twee jaar duren. Het sperwervrouwtje ruit tijdens het broeden. Het mannetje brengt voedsel op het nest, zij hoeft in de broedperiode dus niet te kunnen vliegen. Slim geregeld. Een bewoond sperwernest is tijdens de broedperiode dan ook te herkennen aan een krans van ruiveertjes rondom het nest. Zwaluwen ruien pas na de trek in hun winterkwartier Afrika. Een Kraanvogel verliest 's zomers al zijn slagpennen. Hij kan dan niet meer vliegen en verschuilt zich gedurende die periode in riet- en moerasgebieden. Ook eenden en ganzen verliezen na de broedtijd al hun slagpennen. Ze kunnen dan wel drie tot zeven weken niet vliegen! De vogels zijn hierdoor natuurlijk erg kwetsbaar en een makkelijke prooi voor predatoren. Ze zijn in deze periode dan ook erg schuw en verbergen zich. De natuur komt hen daarbij gelukkig een handje te hulp. Het mannetje Wilde Eend bijvoorbeeld krijgt een eclipskleed (verborgen kleed). Dat wil zeggen, meneer trekt een jurk aan en is niet meer van het vrouwtje te onderscheiden. Ook verzamelen deze vogels zich vaak in grote groepen op het water. Je kunt dan bij gevaar tenminste nog gemakkelijk wegduiken. Bovendien is de kans dat je gepakt wordt door een roofpiet kleiner naarmate de groep groter is. Bekend zijn bijvoorbeeld de duizenden Tafeleenden die zich op het Markermeer verzamelen en de eveneens enorme aantallen Bergeenden in de Dollard en in de Waddenzee.

Kemphaan (winterkleed)

Veel vogels dragen in de winter, net als wij, vaak heel andere kleren. Voor herkenning van de soort is dit erg belangrijk. Wie straks eind september met een mooie fotovogelgids in de hand op Schiermonnikoog aan het Wad steltlopers staat te bestuderen, komt bedrogen uit.

Kemphaan (zomerkleed)

Hij zoekt tevergeefs naar al die mooie bonte en gekleurde soorten die op de foto's staan afgebeeld. Alle steltlopers zijn in winterkleed en vertonen vuilwitte en grijze kleuren. Ze verzamelen zich in grote groepen en hebben geen enkele reden om op te vallen. Integendeel zelfs. Wie 'Kemphaan' hoort roepen en in de polder naar een kleurige, fraai opgetuigde vogel zoekt, kan lang blijven zoeken. "Woar ziede gij die? Shit, ik zie allennig moar kleine grijze veugelkes". Wie op het strand een Kokmeeuw denkt te scoren en zoekt naar een slanke meeuwvogel met een zwarte kap, kan lang wachten. Er vliegen uitsluitend vogels van dezelfde grootte met oorkleppen (koptelefoontjes, red.) rond. Ontzettend moeilijk? Om moedeloos van te worden? Welnee, dát maakt het vogelen nou juist zo interessant!

De moraal van dit verhaal: Vogels kunnen, afhankelijk van hun leeftijd en de tijd van het jaar, over verschillende kleden (verschijningsvormen) beschikken: Juveniel- (1^e, 2^e, 3^e, 4^e winter), adult-, eclips-, zomer- en winterkleed. Koop daarom een goede vogelgids waarin al deze kenmerken staan afgebeeld. Dan blijft het leuk en het bespaart je veel onnodig zoekwerk!

Zit dit allemaal weer niet prachtig in elkaar? Dacht het wel!

Joop Bergsma

Bijzondere Waarnemingen

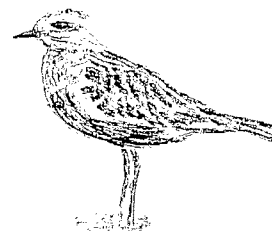
Hoezo is de zomer komkommertijd voor vogels. De maanden juli en augustus zijn er vele bijzondere soorten gemeld. Vele waarnemingen zijn natuurlijk te danken aan de vele uurtjes op de telpost. Hier kan geen soort ongezien voorbijkomen. Van Regenwulp, Ortolaan tot zelfs morinelplevieren kwamen er langs of aan. Deze morinelplevieren zijn een klein uurtje op een akker blijven zitten. Hier zijn prachtige foto's van gemaakt (zie website). Ooievaars zijn er ook volop gezien, met zelfs een groep van zestig stuks. Een paar dagen later kwam een groep van drieëntwintig stuks in Uden overnachten. Op iedere lantaarnpaal rondom het CSU-gebouw zat er een. Van een tweetal heb ik de ringen kunnen aflezen. Het bleken Nederlandse vogels te zijn vanuit een ooievaarsdorp uit Zwolle. De volgende dag zijn ze na een ochtendje foerageren verder naar het zuiden vertrokken. Wil je op de hoogte blijven over alle waarnemingen kijk regelmatig op onze site; www.vogelwachtuden.nl Groeten, Peter van de Braak (Inventarisatiewerkgroep), telefoon: 0413-253586. E-mail: petervandebraak@hetnet.nl

Datum:	Aant:	Soort:	Locatie:	Waarnemer:
25-5-2007	1	Zwarte Ooievaar	Leijgraaf - Vorstenbosch	Teun van Kessel
27-5-2007	2	Roodmus	Maashorst	Toy Janssen
27-5-2007	1	Grote Karekiet	Hofmans Plassen	Jan Verhoeven
03-6-2007	1	Sijs	Maashorst - 3 Vennen	Carel van der Sanden
09-6-2007	1	Slechtvalk	Uden	Henk van den Acker
17-6-2007	1	Hybride Tjiftjaf x Fitis	Veghel	Teun van Kessel
19-6-2007	7	Vale Gier	Stoppelveldseweg	Wouter Teunissen
01-7-2007	3	Appelvink	Maashorst	Peter van de Braak
10-7-2007	1	Ooievaar	Uden	Ellen&Ron van Rossum
10-7-2007	1	Slechtvalk	Veghel - De Bunders	Leo Ballering
15-7-2007	1	Visarend	Uden	Ellen&Ron van Rossum
16-7-2007	1	Zwarte Wouw	Vorstenbosch	Teun van Kessel
18-7-2007	4	Kruisbek	Maashorst	Carel van der Sanden
19-7-2007	1	Grote Zilverreiger	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
31-7-2007	9	Nachtzwaluw	Maashorst	Vogelwacht Uden
31-7-2007	34	Regenwulp	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
31-7-2007	1	Zilverplevier	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
04-8-2007	1	Ortolaan	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
07-8-2007	2	Grote Zilverreiger	Telpost Brobbelbies zuid	Gerard van Aalst
08-8-2007	1	Goudvink	Telpost Brobbelbies zuid	Gerard van Aalst
11-8-2007	1	Visarend	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
11-8-2007	2	Paapje	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
11-8-2007	1	Zwarte Ruiter	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
11-8-2007	1	Groenpootruiter	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
11-8-2007	1	Hybride Tjiftjaf x Fitis	Telpost Brobbelbies zuid	Gerard van Aalst
12-8-2007	1	Purperreiger	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
16-8-2007	1	Blauwe Kiekendief	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
18-8-2007	1	Duinpieper	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
18-8-2007	1	Tapuit	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
19-8-2007	60	Ooievaar	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
21-8-2007	20	Ooievaar	Maashorst	Toy Janssen
22-8-2007	2	Zwarte Ooievaar	Telpost Brobbelbies zuid	Gerard van Aalst
22-8-2007	23	Ooievaar	Uden - Moleneind	Jos van der Wijst
23-8-2007	1	Grauwe Kiekendief	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
24-8-2007	1	Draaihals	Telpost Brobbelbies zuid	Gerard van Aalst
25-8-2007	7	Morinelplevier	Maashorst	Gerard van Aalst

25-8-2007	1	Ortolaan	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen
25-8-2007	7	Morinelplevier	Telpost Brobbelbies noord	Teun van Kessel
25-8-2007	1	Nachtzwaluw	Maashorst	Gerard van Aalst
25-8-2007	1	Geelpootmeeuw	Telpost Brobbelbies noord	Toy Janssen

Morinelplevier in de Maashorst (door John Hermans)

De laatste vier jaar zien we elk jaar wel een of meerdere morinelplevieren op onze telpost voorbijkomen. Reden om deze geheimzinnige vogel eens nader voor te stellen. Zoals jullie weten bezoek ik allerlei vogelgebieden en ik ben dan ook in de gelukkige omstandigheid om de cirkel sluitend te kunnen maken met de Morinelplevier. Ik bedoel hierbij dat ik de soort zowel in zijn broedgebied als pleisterend in zijn overwinteringsgebied heb mogen bewonderen. Hier komen dan ook nog diverse waarnemingen op onze telpost bij. Broedend ben ik de Morinelplevier tegengekomen in Noord-Finland. Hier kwamen we op een kale, winderige heuvel begroeid met gras verschillende exemplaren tegen. Dit is het karakteristieke broedgebied van de Morinelplevier. Kale bergen boven de boomgrens. Het meest zuidelijk vind je de Morinelplevier op de Cairngorm Mountains in Schotland, maar jammer genoeg niet toen wij er de vorige keer waren. Verder kom je de soort tegen in Noorwegen, Zweden, Rusland en zoals al vernoemd Finland. Ze broeden hier in gebieden waar vrijwel nooit iemand komt zodat het te verklaren is dat als je ze hier bij ons tegenkomt je ze tot op een halve meter kunt benaderen. Ze kennen geen mensen en hierbij dus ook niet het gevaar wat wij voor ze kunnen betekenen. Overwinterend ben ik in december, enkele jaren geleden, in het midden van Marokko een grote groep tegengekomen. Hier zaten ze in een steppeachtig gebied met laag gras. Op de kou en minder groen na, enigszins te vergelijken met het broedgebied, maar hier zaten ze niet op een berg maar op een laagvlakte.

De Morinelplevier op de telpost

Zoals al gezegd komen we de laatste jaren elk jaar de Morinelplevier tegen. Voor 2003 hadden we de soort nog nooit in onze omgeving waargenomen maar sinds de introductie van onze telpost blijkt dat het toch wel elk jaar een vaste bezoeker / overtrekker is in de Maashorst.

Een overzicht:

3 oktober	2003: 1 exemplaar aan de grond	5 oktober	2005: 1 exemplaar overvliegend
9 september	2004: 1 exemplaar overvliegend	5 augustus	2006: 1 exemplaar overvliegend
17-18-19 sept.	2004: 1 exemplaar aan de grond	16 september	2006: 1 exemplaar overvliegend
28 augustus	2005: 1 exemplaar overvliegend	25 augustus	2007: 7 exemplaren aan de grond
4 september	2005: 1 exemplaar overvliegend		

In totaliteit hebben we dus de afgelopen jaren vijftien morinelplevieren gezien. Het is een schaarse doortrekker wat blijkt uit het feit dat er dit najaar in Nederland tot nu toe nog maar zesendertig exemplaren via trektellen.nl zijn waargenomen. De beste tijd om de Morinelplevier bij ons in de Maashorst te zien zijn de laatste twee weken van augustus en de eerste twee weken van september. Als ze aan de grond komen verblijven ze bij voorkeur op kale, zanderige akkers. Tot nu toe waren dit gerooide aardappel- en maïsvelden. Tot nu toe hebben we telkens nog kans gezien om de morinelplevieren van zeer dichtbij te bewonderen. Ik herinner me hierbij dat ik tijdens het fotograferen vond dat een maïsstoppel hinderlijk in de buurt van een Morinelplevier stond. Na zachte dwang liep de Morinelplevier enkele meters van de maïsstoppel weg waarna ik hem mooi kon fotograferen. Als je dus mooie, zeldzame waarnemingen wilt zien, kom dan naar de telpost. Soms zit je dagen te wachten op niets maar soms kan het in enkele ogenblikken een fantastische vogeldag worden.

Excursie nestkastenwerkgroep naar het NIOO

Op 10 juni 2007 is de nestkastenwerkgroep met twaalf werkgroepleden naar het Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek (NIOO in Heteren, Gelderland) geweest en aan de reacties te horen was het een zeer interessante excursie. Het was ook uniek want op mijn vraag of ze veel van dit soort excursies organiseerden kreeg ik te horen: "Nee, nooit". En waarom dan niet? "Niemand durft ons te vragen of ze eens mogen komen kijken!". Het NIOO is een onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen en hun doel is het verrichten van fundamenteel oecologisch onderzoek aan terrestrische ecosystemen en het beheer van de Euring databank ten behoeve van ornithologisch onderzoek in binnen- en buitenland. Volgens Wikipedia is 'Oecologie' (tegenwoordig *ecologie*) als wetenschap een onderdeel van biologie. De ecologie bestudeert de distributie en het voorkomen van organismen. Hierbij zijn de relaties tussen organismen onderling en de relaties tussen organismen en een abiotische omgeving belangrijk. Een van de vakgebieden waarin het NIOO de ecologie onderzoekt is onderzoek naar de relatie tussen klimaat en (broed)gedrag van vogels, met name de Koolmees

Met drie auto's vertrokken we om kwart over tien vanaf de Groenhoeve naar Heteren en daar werden we ontvangen met koffie en een introductiepraatje door professor Marcel Visser, Henri Bouwmeester, Louis Vernooy en Hanneke Huiskamp. Marcel Visser vertelde in een presentatie over het NIOO en het lopende onderzoek dat al vanaf 1910 naar nestkasten wordt gedaan. Eerst als bijproduct van insectenonderzoek maar al snel als zelfstandig systematisch onderzoek. In 1955 is het pas echt systematisch aangepakt. Vlak daarvoor, in 1947, was Oxford in Engeland met een langlopend programma begonnen en die zijn voor de opzet eerst bij het NIOO in de leer geweest. Oxford heeft nu wereldwijd het langstlopende nestkastenprogramma maar het NIOO wil terugslaan en in 2010 het eeuwfeest vieren, onder andere met een symposium voor amateur nestkastencontroleurs, zoals wij. Het NIOO richt zich met haar kasten vooral op Kool- en Pimpelmees en Bonte Vliegenvanger maar registreert voor de rest wel alles wat er in de kasten broedt. Ze hebben 2.000 nestkasten in elf gebieden verspreid over het land.

Daarna heb ik, Leo Ballering, een presentatie gehouden over de geschiedenis en typische resultaten van onze werkgroep in de Maashorst en Odiliapeel en aan de hand daarvan werd er druk over praktische zaken gediscussieerd. Het NIOO liet weten dat wij een van de weinige groepen waren die een langlopend programma hebben maar dat er nog een paar anderen zijn die al ongeveer veertig jaar nestkasten controleren. In het archief van de Vogelwacht Uden vond ik nog controleformulieren uit 1976 maar de eerste systematische resultaten zijn er vanaf de afscheiding van het IVN in 1983.

Een van de discussies ging over de Grote Bonte Spechten die dit jaar zijn uitgevlogen uit de nestkasten van Odiliapeel-Oost. Uit de reacties van het NIOO bleek dat het heel uniek was en dat zij dit nog nooit gezien hebben (maar zij hebben daar ook geen aparte nestkasten voor hangen). Ook de kuifmezen in de nestkasten van Harry en Irene Claasen langs het Slingerpad trokken veel aandacht. Verder werd er druk gediscussieerd over de tweede legfels, wat in ons geval vooral vervolglegels zullen zijn. Omdat wij geen ringonderzoek doen kunnen wij niet spreken van tweede legfels.

Grote Bonte Specht

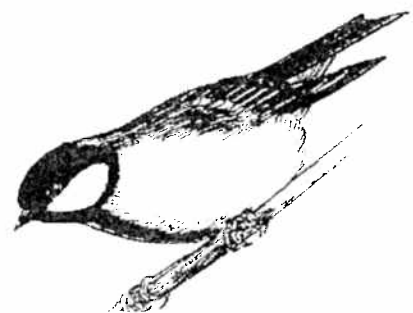
Het aantal vervolglegels neemt de laatste jaren spectaculair toe. Vroeger (jaren '60-'70) had 80% van de koolmezen op de Veluwe nog een vervolglegel. Dit jaar waren dat 2 van de 180 (1,1%). Bij de pimpelmezen was het percentage sowieso altijd al lager en de Zwarte Mees heeft een heel ander broedgedrag met nog steeds een hoog percentage vervolglegels. Een andere ontwikkeling waarop werd ingegaan was de klimaatverandering waardoor de mezen de voedselpiek lijken te missen. Op de vraag wat wij nog meer uit onze resultaten kunnen halen was het antwoord: "niet veel meer dan dat jullie nu doen" maar dat we met ringonderzoek een belangrijke verdere slag kunnen slaan.

Na de presentaties en de lunch zijn we bij de volières gaan kijken. Er staan daar op het terrein zestig volières met elk een paartje koolmezen. Deze koolmezen zijn ooit uit het wild gevangen en onder andere op bepaalde kenmerken doorgekruist. Omdat ze bepaald voedsel krijgen zijn deze vogels lichter dan hun in het wild levende soortgenoten. Als ze zeven dagen oud zijn worden de jongen van de ouders gescheiden, om de invloed van de opvoeding van de ouders zo klein mogelijk te houden. Dan worden ze in lange bakken met kunstnesten geplaatst en een aantal keer per dag gevoerd door een speciaal opgeleide dierversorger. Wij kregen deze bakken te zien en het leek een beetje op 'een meter pils' maar dan 'een meter Koolmees'. Acht nestjes met vijf of zes koolmeesjes per nest die keurig bleven zitten (nou bijna allemaal, maar de deur moest wel even dicht). Op een leeftijd van vijftien dagen kunnen ze zelfstandig eten en worden ze in een grote volière geplaatst. Met deze nakomelingen wordt onderzoek gedaan en hier gelden de koolmezen dus als proefdieren in de zin van de "Wet op de Dierproeven". Het instituut heeft dan ook een volledige onderzoeksvergunning en moet voor elk experiment bij een onafhankelijke "Dier Experimenten Commissie" toestemming vragen voor het doen van de studie. Er blijkt lang gesteggeld te zijn over het, na de proef, laten terugkeren van deze vogels in de vrije natuur. Volgens de Wet op de Dierproeven moeten proefdieren na de studie opgeofferd (gedood) worden en mogen zeker niet terug in de natuur worden uitgezet. Bovendien had het NIOO vroeger nogal wat vragen gekregen over 'bleke vogeltjes in mijn tuin met verschillende kleurringen'. Heden ten dage mogen de vogels geherintroduceerd worden maar dan zonder kleurringen en via een eigen opvangcentrum die in drie stadia de vogels aan het wilde buitenleven laat wennen.

Hierna zijn we naar een van de bosgebieden gereden waar het NIOO nestkasten had hangen en daar rond gekeken onder andere bij een laat koolmeesnest met jongen en een laat pimpelmeesnest met eieren. Natuurlijk was dit voor de werkgroepleden niks nieuws, die controleren bijna wekelijks nestkasten, maar wel leuk was te zien hoe het mechanisme werkte waarmee oudervogels op hun nest gevangen werden. Daarmee was de excursie beëindigd. Louis Vernooi, die ons begeleidde in het bos, liet nog een kaart zien met foto's van koolmeesjongen op het nest waarvan elke dag een foto is genomen. Aan de hand van deze foto's is precies vast te stellen hoe oud de jongen zijn. Ons is een kopie toegezegd zodat wij nog nauwkeuriger onze eigen waarnemingen kunnen doen als we de nestkasten controleren!

Al met al was het een zeer interessante excursie naar een niet alledaagse bestemming en bovendien werd er veel informatie verkregen waar we als werkgroep veel aan hebben.

Leo Ballering

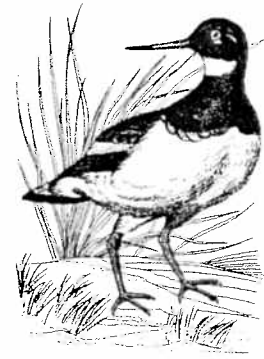

Koolmees

Wetenswaardigheden...

Vogelbalans 2007: de belangrijkste conclusies:

Van de regelmatig in Nederland broedende vogels staat veertig procent op de nieuwe Rode Lijst, waaronder alledaagse soorten als Huismus en Veldleeuwerik. Ten opzichte van tien jaar geleden nam het aantal Rode Lijstsoorten met bijna een kwart toe. Veel nieuwkomers zijn kenmerkende broedvogels van het boerenland, die nu zestig procent van het aantal Rode Lijstsoorten uitmaken. Vanaf 2002, het moment dat gegevens voor de nieuwe Rode Lijst werden geëvalueerd, nemen Rode Lijstsoorten voortdurend af. Vooral de groep van ernstig bedreigde soorten heeft een aantal soorten, dat op het punt staan als broedvogel uit ons land te verdwijnen. Voorbeelden zijn Kemphaan, Velduil, Draaihals, Kuifleeuwerik en Grauwe Gors.

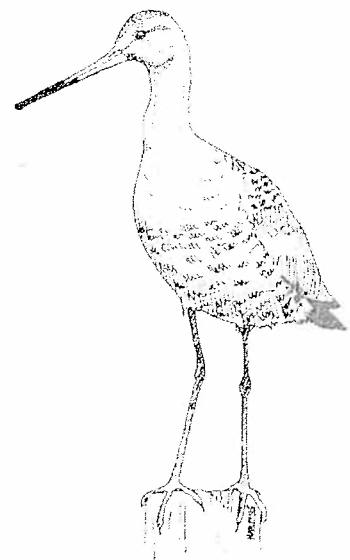
Scholekster

Het aantal soorten broedvogels daarentegen neemt toe. Steeds vaker broeden ook niet-inheemse soorten (exoten) in ons land. Tegelijk neemt van de meerderheid van de soorten het aantal broedparen toe. Dit neemt echter niet weg dat de biodiversiteit afneemt. Het Nederlandse landschap gaat namelijk steeds meer op elkaar lijken. Regio's verliezen hun eigen identiteit, omdat kleine maar unieke vogelgemeenschappen van open landschappen als rietmoeras, duin, heide en grasland gaandeweg verdwijnen. Nederland is door zijn strategische ligging, milde klimaat en grote natuurgebieden van grote betekenis voor doortrekkers en wintergasten uit een broedgebied dat zich uitstrekt van Groenland tot Siberië. In januari verblijven tegenwoordig meer dan vijf miljoen watervogels in ons land. Van sommige soorten komt meer dan de helft van de gehele populatie naar ons land. Voorbeelden zijn diverse soorten Ganzen, Kleine Zwaan en Smient. De meeste watervogelsoorten nemen toe in aantal zoals bij een aantal op de Arctische toendra broedende ganzen en zwanen, zoals Rotgans. Bij wadvogels die van schelpdieren leven, zoals Scholekster en Kanoet, worden echter afnemende aantallen vastgesteld. Een verminderd broedsucces (arctische broedvogels) en concurrentie met de schelpdiervisserij (wadvogels) worden als belangrijkste oorzaken genoemd. Klimaatverandering, en dan met name de zachte winters, stimuleren de opmars van een aantal zuidelijke broedvogels, waaronder Bijeneter, Cetti's Zanger en Kleine Zilverreiger. Daarnaast leidt de hogere temperatuur bij veel soorten tot vervroeging van de eileg in het voorjaar.

Uit: Vogelbalans 2007, SOVON en Vogelbescherming

Weer een slecht broedseizoen voor de Grutto

Onze nationale weidevogel de Grutto zit al jaren in de hoek waar de klappen vallen. Het landelijke weidevogelmeetnet stelde tussen 1990 en 2004 een afname van 35% vast. De achteruitgang is zo sterk dat de Grutto is toegevoegd aan de Wereldlijst van Bedreigde soorten van de IUCN. Daar verkeert hij nu in gezelschap van de ijsbeer. Omdat van de Europese grutto's het overgrote deel in Nederland broedt, hebben wij voor deze soort een grote internationale verantwoordelijkheid. Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), onder leiding van professor Theunis Piersma, bleek dat de afgelopen drie voorjaren gemiddeld 95% van de broedvogels in Zuidwest Friesland terugkeerde uit de Afrikaanse overwinteringgebieden. Ook uit een in opdracht van Vogelbescherming Nederland verrichtte studie van trek en overwintering van de Grutto, bleken er op de trekroute geen grote problemen te zijn. Wel zijn er diverse verbeteringen te realiseren zoals

Grutto

het stoppen van de jacht in Frankrijk en Senegal. De al jarenlange achteruitgang wordt dus niet veroorzaakt door een hoge sterfte tijdens de trek en overwintering maar door het te kleine aantal jongen grutto's. De gruttopopulatie is dus aan het vergrijzen.

Het is belangrijk jaarlijks een beeld te krijgen van het aantal jongen. Daarom werd in 2006 een proeftelling gedaan van groepen jongen na het broedseizoen. Via een kleine steekproef werden in totaal 2000 jongen aangetroffen. De Oostvaardersplassen waren de beste plek met ruim acht honderd jonge Grutto's, een aantal dat daar in jaren niet was gezien. In Noord-Holland werden groepen tot bijna vier honderd jongen gezien. Omdat 2006 de eerste telling was, was het moeilijk de resultaten te beoordelen. Daarom werd deze telling in 2007 grootsier aangepakt. In de weekenden van 7 en 21 juli werden twintig bekende gruttoverzamelplaatsen bezocht. Helaas werden er in totaal maar duizend jonge Grutto's geteld. De grootste concentratie bevond zich in het Zuid-Hollandse veenweidegebied bij Gouda. We moeten dan ook helaas vaststellen dat er in het broedseizoen 2007 veel te weinig jonge Grutto's zijn om de stand op peil te houden. Hoofdrede is het vroege en massale maaien dat al eind april begon door het prachtige droge en zonnige weer. Dit bleek funest voor Grutto's omdat dan nog vrijwel alle vogels zitten te broeden. Weliswaar wordt wel een groot deel van de nesten gespaard maar als de eieren uitkomen, is er voor de jonge kuikens veel te weinig lang gras om insecten te vinden en dekking te zoeken tegen predatoren. Dat er in 2006 meer jongen groot kwamen was te danken aan het natte en koude voorjaar, waardoor boeren pas laat konden maaien. Ook werd in Zuidwest-Friesland door de RUG vastgesteld dat een groot deel van de Grutto's helemaal niet tot broeden kwam. De grote droogte en de daaruit voortvloeiende moeilijke bereikbaarheid van regenwormen speelde de Grutto's parten. Toch zijn er ook positieve ontwikkelingen te melden. Een groeiend aantal boeren doet mee aan zogenaamd mozaïekbeheer. Dit is een vorm van graslandbeheer waar wel rekening wordt gehouden met de belangen van de Grutto, vooral door later te maaien op percelen met veel nesten en kuikens. In vijf jaar is het areaal grutto mozaïekbeheer gegroeid tot zo'n 15.000 ha. Uit onderzoek blijkt dat de kuikenoverleving in deze gebieden een stuk groter is. Als we de huidige populatie van circa 50.000 paren willen behouden dan zal het areaal grutto mozaïekbeheer snel moeten toenemen. Het in 2005 tot stand gekomen landelijke weidevogelverbond, een samenwerkingsverband tussen boeren en natuurorganisaties als Vogelbescherming, kan een belangrijke bijdrage leveren aan het behoud van onze nationale weidevogel.

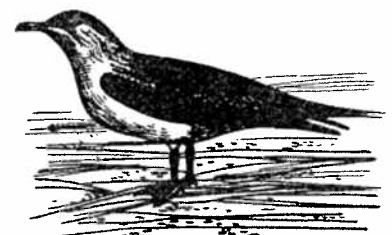
Topprioriteiten zijn:

- Grotere deelname van boeren aan grutto mozaïekbeheer;
- Het van kracht worden van de gedragscode weidevogels, die door LTO wordt gemaakt in opdracht van het ministerie van LNV;
- Beschikbaar komen van extra middelen om een groter areaal grasland gruttovriendelijk te kunnen beheren.

Uit: Site Vogelbescherming, juli 2007

Alles kan gezien worden in Uden, bijvoorbeeld de Kleinste Jager

Ik heb ooit eens een lid van ons horen zeggen dat hij niet zo geïnteresseerd was in kustvogels omdat hij toch alleen maar in en om Uden ging vogelen. Als je ziet wat we nu weer allemaal op de telpost zien voorbijtrekken dan denk ik dat deze vogelaar vele soorten niet op naam zou kunnen brengen. Als je zo'n beetje nergens meer verwonderd over bent zie je op dinsdag 4 september op waarnemingen van de Vogelwacht twee Kleinste Jagers staan. En nog wel gefotografeerd ook.

Een prachtige en uiterst zeldzame waarneming, gezien door Ellen en Ron van Rossum. Overvliegend boven hun huis in Uden Zuid. De Kleinste Jager is een Roofmeeuw die broedt op de toendra's van met name Siberië en is normaliter al een zeldzame doortrekker langs de kust van Nederland. Nog veel zeldzamer zijn binnenlandse waarnemingen en zeker zo ver in het binnenland. Zo zie je maar; alles kan gezien worden in en om Uden

Uit: Waarnemingen Vogelwacht Uden

Babyboom in Uden??

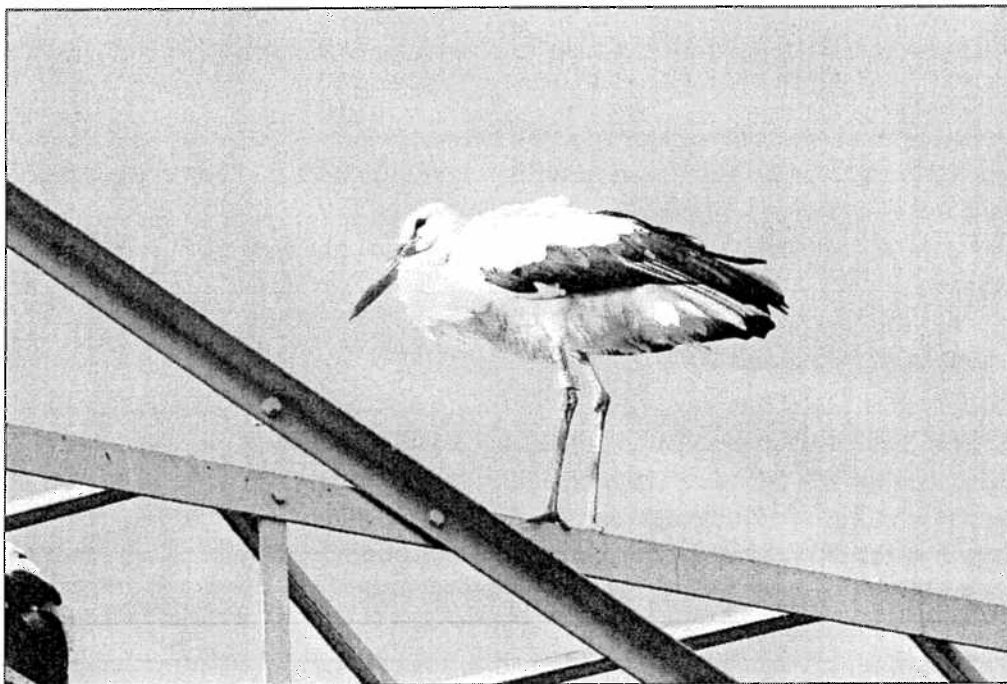
De afgelopen weken hebben we in om Uden nog nooit zoveel ooievaars gezien als dit jaar.

Een overzicht;

19 augustus: 60 ooievaars, gezien vanaf de trektelpost, overvliegend;
21-22 augustus: 23 ooievaars, Moleneind, CSU Uden, pleisterend;
3 september: 6 ooievaars, trektelpost, overvliegend;
3-4 september: 13 ooievaars, benzinestation Peerenboom (Industrielaan), pleisterend;
4 september: 30 ooievaars, Hofmans Plas, overvliegend;
4 september: 17 ooievaars, trektelpost, overvliegend.

Totaal bij elkaar zijn dit in ieder geval 149 ooievaars die in 2007 over Uden zijn gekomen. We hebben diverse geringde ooievaars kunnen waarnemen. Peter van de Braak heeft te horen gekregen dat de drieëntwintig exemplaren bij CSU uit Drenthe afkomstig waren. Ook de dertien ooievaars bij Peerenboom hadden Nederlandse ringen om waarvan de herkomst nu nog niet bekend is maar er zijn diverse ringen afgelezen dus binnenkort horen we waar ze vandaan kwamen. Al deze ooievaars zijn nu op trek naar Afrika waar ze de winter doorbrengen. Dikwijls al in maart zien we de eerste ooievaars weer terugkomen. Of we volgend jaar weer zulke aantallen tegenkomen is maar de vraag, maar zeker is dat het goed gaat met de Ooievaar in Nederland.

Uit: Waarnemingen en trektellen Vogelwacht Uden

Ooievaar op hoogspanningsmast, Industrielaan - Uden (fotograaf John Hermans)

Lezen in een boek

Als beheerder van de winkel heb je een enorm voordeel. Je kunt een boek op je gemak bekijken. Veel boeken in het assortiment gaan over meerdere vogels. Er zijn echter ook boeken die over één vogelsoort gaan. Neem nu het boek 'MUS'. Het gaat over de Huismus en heel veel verschillende schrijvers hebben over dit vogeltje geschreven. Uit dit boek komt naar voren wat voor vogeltje de Huismus is. Wanneer hij (ergens in 1530) is beschreven en door wie en wat er allemaal gebeurt rondom een dergelijk vogeltje. Er zijn ook heel beroemde Huismussen, maar allemaal veroorzaakt door de manier waarop ze zijn gestorven. Veel landen hebben de Huismus op postzegels afgebeeld en zo gaat het verder. Het geheel verluchtigd met zeer mooie tekeningen en foto's. Als je dat dan hebt bekeken kijk je naar andere boeken, zoals 'Een eeuw Vogelbeschermen' dat in de Vogelwachtwinkel voor slechts € 39,- te koop is. Dit boek gaat over al die mensen die in de afgelopen honderd jaar zich druk hebben gemaakt om de habitat van de vogel te beschermen. Dit boek laat zien wat de frustraties van die mensen zijn geweest en toont wat er dankzij hun inzet allemaal is bewaard, maar ook wat er ondanks hun inzet verloren is gegaan. Bij dit boek hoort ook een DVD waarop, volgens de beschrijving in het boek, een aantal oude films van enthousiaste vogelaars van vroeger te zien zijn.

Een ander boek gaat over iets heel anders, namelijk over de bedreigingen van het waddengebied. Dit boek 'Waarom Nonnetjes' vertelt de samenhang tussen voedsel in de wadden en de wadvogels. Het boek is voorzien van humoristische tekeningen van Gerrie Hondius en bestaat uit een, op zeer boeiende wijze geschreven, verhaal over hoe vogels het wad gebruiken als voedselbron. Hierbij komen allerlei voedseldieren aan de orde welke reageren op vervuiling en verstoring in het gebied. Als je een dergelijk verhaal leest en je kijkt dan weer terug naar 'Een eeuw Vogelbeschermen', dan blijkt er nog heel veel werk te liggen voor de huidige vogelbeschermers. Dit is een kleine greep uit de collectie die de winkel in voorraad heeft. Deze collectie is niet zo maar ontstaan, maar is het gevolg van de bewegingen binnen de Vogelwacht. Immers als je ieder jaar naar het waddengebied gaat mag je best wat meer over dat gebied weten. De verwondering over zwaluwen, kiekendieven en ganzen hebben ook geleid tot het hebben van de boeken 'de zwaluwen van Singraven', 'de kiekendieven van het Oldambt' en 'de dwergganzen van Anjum'. Deze boeken zijn allemaal het lezen waard en vooral de laatste drie zijn voorzien van echte kunstwerken als illustratie. Wanneer het weer tegen zit kun je toch nog bezig zijn met een boeiende hobby die 'Vogelen' heet. Met de feestdagen op komst is het misschien een goed idee om eens in het Bruujssel te kijken of op de website of bij activiteiten eens in de winkel te kijken.

Coördinator Vogelwacht-Winkel:

Jacques Raats
Maasstraat 65 te Veghel
Telefoon: 0413-369388 (voor
afpraak van tevoren even
bellen)

Bijzonderheden uit de Winkel

Voederhuisjes en nestkastjes

Bijzonder mooie nestkasten van een hoge kwaliteit voor een bijzonder lage prijs. Voederhuis Tennessee: € 8,-. Nestkasten geschroefd en gelijmd: Annabos en Odiliapeel: € 8,- en Bedaf: € 9,-

Vogelwacht - Winkel

Kijk eens goed in de winkel van de Vogelwacht. Mogelijk kunt u iemand verrassen met één van de onderstaande cadeaus en/of praktische middelen. U steunt daarmee tevens het werk van Vogelwacht Uden e.o.

Meer willen weten over vogels? De winkel kan u daarbij helpen:

• Nieuwe zakgids vogels van Hayman, zakformaat	€ 10,00
• Vogels in de nesten	€ 11,50
• Uilen van Europa	€ 32,50
• Vogelkijkgids Nederland	€ 15,00
• Zakgids kustvogels van Europa	€ 10,00
• Vogels van maand tot maand	€ 11,50
• Natuurdetective Vogelkijker	€ 7,50
• Natuurdetective Insectenjager	€ 7,50
• Vogels over de vloer	€ 15,00
• 1-2-3 Natuurgids Vogels	€ 9,00
• Herkenning Roofvogels in het veld	€ 11,00
• Veldgids Roofvogels	€ 25,00
• Vogelgedrag	€ 13,00
• ANWB Vogels van Europa	€ 22,50
• Waarom nonnetjes	€ 12,95
• Uilenvlucht	€ 12,95
• Kraaienbende	€ 14,95
• Wat zingt daar?	€ 19,95
• Klein kanoetenboekje	€ 8,00
• De dwergganzen van Anjum	€ 17,00
• De kiekendieven van het Oldambt	€ 19,00
• De zwaluwen van Singraven	€ 19,00
• Vogels in en rond de tuin	€ 10,00
• Tuinvogels in beeld	€ 3,50
• Een eeuw vogelsbeschermen	€ 39,00
• Cd's met vroege vogelzang Nico de Haan, vogels rond het huis	€ 11,00
• Cd's met vroege vogelzang 2 Nico de Haan, vogels van bos, hei en wei	€ 11,00
• Cd's met vroege vogelzang 3 Nico de Haan, vogels van plas en moeras	€ 11,00
• DVD Herken onze Uilen	€ 11,00
• DVD Vogels rondom ons huis	€ 17,00
• DVD The travelling Birds	€ 10,50
• DVD Onze roofvogels en uilen	€ 17,00
• DVD Onze weidevogels	€ 17,00
• DVD Onze meeuwen en sterns	€ 17,00
• DVD Onze zwanen en wilde ganzen	€ 17,00
• DVD Onze eenden	€ 17,00

Andere artikelen:

- Vogelwacht Uden sticker€ 0,50
- Mooie geborduurde Vogelwachtsticker (geel/blauw embleem)€ 1,00
- Vogelwachspeldje (een “must” voor leden).....€ 5,00
- Vogelwacht Uden cap€ 4,00
- Raamstickers€ 3,95
- Voedersilo metaal 20 cm hoog.....€ 8,00
- Voedersilo metaal 35 cm hoog.....€ 11,50
- Voedersilo metaal 52 cm hoog.....€ 16,00
- Verrekijker Pilot 8 x 40 ZCF.....€ 30,00

Er zijn in onze winkel nog enkele posters te koop van Thieme. Ze kosten € 4,50 per stuk.

- Zangvogels van beemd en veld..... nr. 8
- Riet- en watervogels..... nr. 11

Coördinator Vogelwacht-Winkel:

Jacques Raats

Maasstraat 65 te Veghel

Telefoon: 0413-369388 (voor afspraak van tevoren even bellen)

Kijk ook eens op www.vogelwachtuden.nl en klik op algemeen, daar vind je de winkel.

SANDEN SPORTS SUPERSTORES
THE EUROPEAN LEADER IN SPORT OPTICS AND OUTDOOR PRODUCTS

**SPECIALE CLUBAKTIES EN PRIJZEN
VOOR LEDEN VAN VOGELWACHT UDEN !**

**KERKSTRAAT 19-23
5401 BC UDEN
T 0413 256800**

Verrekijkers
Nachtkijkers
Digitale Cameras
Accessoires
Outdoor
Digiscoping

FLUJON ZEISS SWIFT YUKON Leica SWAROVSKI SONY *sunny peak

WWW.SANDEN-SPORTS.NL
HET GROOTSTE ASSORTIMENT - DE SCHERPSTE PRIJZEN - GEEN VERZENDKOSTEN

WAT DOET VOGELWACHT UDEN?

Vogelwacht Uden e.o. (en omgeving) is een zelfstandige vereniging die zich actief inzet voor alle, in de vrije natuur, levende vogels. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Directe bescherming van vogels en hun biotoop.
- Het behouden en creëren van nestgelegenheid voor vogels.
- Belangstelling kweken voor vogels bij een groot publiek.
- Deelname aan landelijke en provinciale activiteiten m.b.t. vogelstudie en inventarisatie.

Om de doelstellingen te realiseren worden tal van activiteiten georganiseerd, waaronder:

- Publiekswandelingen zowel in het Udenese Maashorstgebied als de omliggende dorpen.
- Excursies naar waardevolle natuurgebieden in Nederland en ook daarbuiten.
- Film- en dia-avonden in het eigen clubgebouw, de Groenhoeve.
- Vogelcursussen voor leden en niet-leden.
- Houden van lezingen voor scholen, verenigingen en instanties.
- Geven van voorlichting op tentoonstellingen en open zondagen.
- Verzorgen van publicaties in diverse media en tijdschriften.

Naast de hierboven genoemde educatieve middelen verleent Vogelwacht Uden ook daadwerkelijke hulp aan de vogels door middel van:

- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten (zang-, stootvogels en uilen).
- Herstel en beheer van kleinschalige natuurgebieden in Uden en omgeving.
- Beheer en onderhoud van de kunstmatige oeverwaluwenwand op het Hemelrijk.
- Het plaatsen van nestbeschermers voor weidevogels.
- Wintervoeding aan vogels in nood (in geval van strenge en langdurige vorst).

Andere activiteiten van de Vogelwacht zijn:

- Het inventariseren van diverse (broed)vogelsoorten in het Maashorstgebied.
- Het opstellen van beleidsplannen en aanbevelingen ten aanzien van Gemeentes en Overheden om zodoende voor de belangen van de natuur en in het bijzonder de vogels op te komen.
- Ten behoeve van Vogelwacht Uden, I.V.N.-Uden en de Kinderboerderij het exploiteren en onderhouden van het gezamenlijke onderkomen, de Groenhoeve.
- Het plaatsen van schuil- en observatiehutten.
- In samenwerking met het I.V.N.-Uden actief deelnemen aan het Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (V.L.U.). Het behouden en herstellen van kleine landschapselementen in Uden e.o.
- Het samenstellen en uitgeven van een eigen verenigingsblad "Het Bruujsel".

Vogelwacht Uden werkt samen met provinciale en landelijke organisaties op het gebied van:

- Inventarisaties, waaronder het Broedvogel Monitoring Project (B.M.P.), wintervogeltellingen en de Vogeltrek-teldag in de Maashorst.
- Het ringen en registreren van o.a. stootvogels, kerkuilen en zangvogels.
- Controle op de naleving van de (nieuwe) Vogelwet.

Wilt u actief meedoen of een financiële bijdrage geven?

- De jaarcontributie bedraagt € 14,- per persoon.
- Gezinsleden betalen € 6,-.
- Het éénmalig inschrijfgeld bedraagt € 2,50.
- Per adres ontvangt men ieder kwartaal "Het Bruujsel".

Voor inlichtingen en lidmaatschap:

- Secretariaat: Liesbeth Verkaar, Oliemolenstraat 53 - 5402 LH UDEN.
Telefoon: 0413-265397 of E-mail: info@vogelwachtuden.nl

Website Vogelwacht Uden: www.vogelwachtuden.nl

Clubgebouw: De Groenhoeve, Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij). Telefoon: 0413-250047.

Nobru.....

TECHNISCH PERSONEEL BV

Dé specialist voor technische functies

- **Opdrachtgevers** kunnen vacature(s) voorleggen aan Nobru waarna zij zich toelegt op het, binnen de gestelde termijn en budget, adequaat vervullen van de personeelsbehoefte.
- **Werkzoekenden** met een technische of technisch/commerciële achtergrond kunnen bij Nobru terecht voor advies en bemiddeling naar een duurzame baan bij een van haar opdrachtgevers.

De belangrijkste vakgebieden waarbinnen Nobru Technisch Personeel werkzaam is, zijn:
Elektrotechniek, Werktuigbouwkunde, Bouwkunde en Civiele Techniek.

Nobru Technisch Personeel B.V.

Rondweg 73 (Poort van Uden)

Postbus 73

5400 AB Uden

Telefoon: 0413-243610

Fax: 0413-243615

E-mail: info@nobru.nl

Internet: www.nobru.nl

itreno

innovative internet solutions

**Uw partner voor de technische en
grafische realisatie van intelligente
en dynamische websites**

**Rondweg 75 (Poort van Uden)
5406 NK Uden**

**Telefoon 0413-256996
E-mail info@itreno.com
Internet www.itreno.com**

premium honden & katten voeders,

ZO'N KWALITEIT; ZO VOORDELIG !!

www.4feedt.nl

Onder andere in ons assortiment:

20 kg Senior krokant:	€ 26,15
20 kg Superieur Krokante brok:	€ 22,70
20 kg Superieur Kip & Rijst (Premium):	€ 24,50
20 kg Superieur Puppy brokjes:	€ 30,35
20 kg Superieur Lam & Rijst (hypoallergeen):	€ 25,10
10 kg 6-Mix kattenbrokjes:	€ 17,60

en vele andere soorten; ook alles in 10 kg verpakkingen

Gratis bezorgservice in Uden, Oss, Veghel, Nijmegen, Wijchen en omgeving!

U bent ook van harte welkom in onze winkel:
Honden & Katten Speciaalzaak 4FEEDT
Volkelseweg 26 - 5405 NA Uden

Kijk eerst op www.4feedt.nl voor de openingstijden!!

Meer informatie en **VOORDELIG** on-line shoppen (> 1000 artikelen):

www.4feedt.nl

Of vraag een folder aan: 0413 - 266 398

De Kleuter
tuincentrum

Uw tuinvakman

Alle tuinartikelen, tuinontwerp,
aanleg en onderhoud van tuinen

Tuincentrum De Kleuter
Goorkensweg 1 - UDEN

Telefoon: (0413)261078

Fax: (0413)252323

E-mail: info@dekleuter.nl

Internet: www.dekleuter.nl

Van der Heijden

Gordijnen
vloerbedekking
binnenzonwering
raamdecoraties
enz.

Neringstraat Oost 7-9
5401 GM Uden
Tel.: 0413-250510
Fax.: 0413-247210

www.vloerenraam.nl

Een huiscollectie Impressions;
een collectie met veel keus en
kwaliteit, speciaal voor u
geselecteerd en vervaardigd.
WELKOM

Het Bloemenmagazijn
Botermarkt 5-7
5404 NV UDEN

Tel.: 0413-267988
Fax: 0413-257584

Partner in wonen

Huisvesting Consultancy
Bouwprojectmanagement
Beheer & Onderhoud

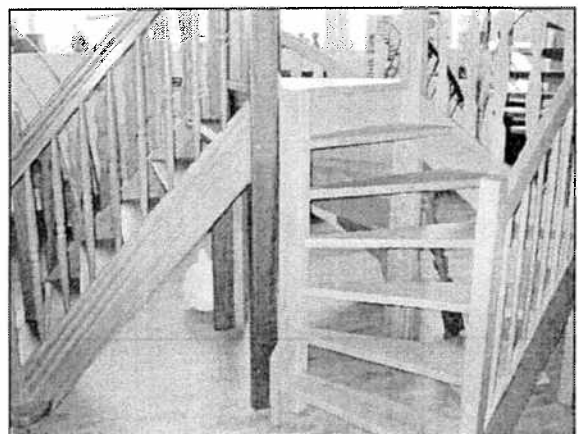
Atriënsis B.V.
Insulindelaan 124
Postbus 842
5600 AV Eindhoven
Telefoon: 040-2367859
Fax: 040-2364278

E-mail: info@atriënsis.nl
Webite: www.atriënsis.nl

Th. Peters Machinale Timmerwerken

Het juiste adres voor kozijnen en trappen

Eisenhowerweg 22
5466 AC VEGHEL
Tel.: 0413-377744
Fax: 0413-354755

Slagerij Frans Knobbout

Drossaard 12
5403 ET UDEN
tel: 0413-267354

*Wij bieden u met zekerheid het
beste rundvlees uit Nederland*

COCK ULAND de fietsenwinkel

Drossaard 47
5403 ES Uden
Tel. 0413-267088

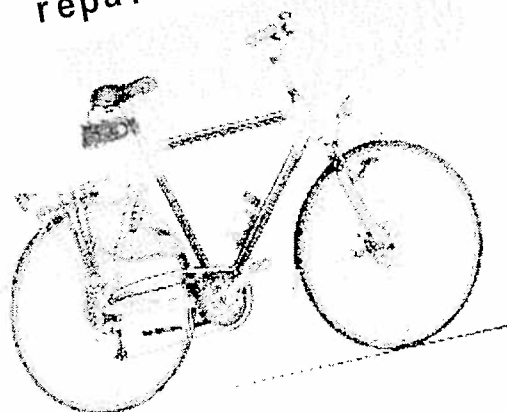

Duifhuizerweg 8 Tel. 0413 363785
5406 TB Uden Fax 0413 342047

*Voor al uw agrarisch
loonwerk*

WIM DE WILT

*Voor al uw
tweewielers
en
reparaties*

Kerkstraat 4 - Uden - 0413-262620

De Bruin

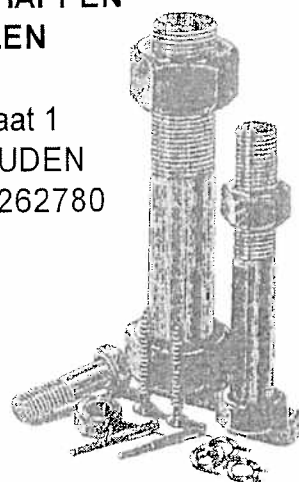
Velmolenweg 87, 5401 HL Uden
Telefoon (0413) 330 999, Telefax (0413) 253 204
Web site www.debruin.nl
e-mail info@debruin.nl

Alle verzekeringen
en financiële diensten

Snijders metaal

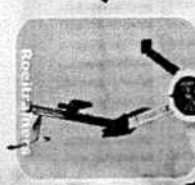
IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
METALEN

Kapelstraat 1
5401 EC UDEN
Tel.: 0413 - 262780

SANDEN SPORTS® SUPERSTORES

THE EUROPEAN LEADER IN FITNESS EQUIPMENT AND SPORTS PRODUCTS

IRON AN

WaterRower

my sports

POWER PLATE my

concept 2 benelux

Life Fitness

WWW.SANDEN-SPORTS.NL

KERKSTRAAT 19-23 5401 BC UDEN T +31 (0) 413 256 800 F +31 (0) 413 257 730

Laat uw digitale bestanden
gratis afdrukken

WWW.JETTEN.NL

Meld je aan op onze printservice
en je ontvangt 5 gratis afdrukken.
(1 aanmelding per huishouding)

JETTEN FOTOGRAFIE

**BRESSERS
MANNENMODE**

**Marktstraat 12
5401 GH Uden**

Telefoon: 0413262568

Fax: 0413271305

E-mail: Bressers@wanadoo.nl

Beschermen helpt. Helpt u mee?

**Want één op de vijf
vogels wordt nog
bedreigd!**

De ooievaar is terug. Dat is natuurlijk
goed nieuws. Maar zowel in Nederland
als Wereldwijd groeit de Rode Lijst
van bedreigde en kwetsbare
vogelsoorten nog steeds.
Help mee, word lid en
ontvang gratis een
Zakgids Vogels of
een Nestkast als
welkomscadeau.

Ja, ik word lid voor 140,- per jaar (65+ 127,50) en ontvang
elke 2 maanden gratis het tijdschrift VOGELS en een van de
welkomscadeaus. Hiernaast heb ik mijn keuze aangekruist.

Dir./Mevr.

Adres

Postcode

Plaats

Stuur deze brief naar: Antwoordnummer 1974, 3700 WB Zeist
Postzegel hoeft niet, mag wel

JAN PEERENBOOM

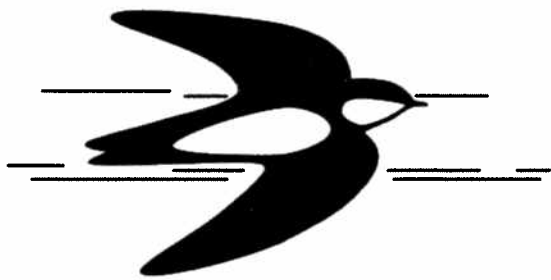
Aannemings bedrijf

Jan Peerenboom B.V.

Volkelseweg 6

5405 NA Uden

tel: (0413) 26 37 40

Vogelwacht Uden e.o.

